

Complex project 'Realisatie van extra containerbehandelingscapaciteit in het havengebied Antwerpen'

Antwoordennota naar aanleiding van de adviezen op het voorontwerp projectbesluit Westelijke Ontsluiting Waaslandhaven

3 januari 2024

Vlaanderen
is mobiliteit &
openbare werken

**Port of
Antwerp**

MAATSCHAPPIJ
LINKERSCHELDEOEVER

DOCUMENTINFORMATIE

Naam project	Complex project 'Realisatie van extra containerbehandelingscapaciteit in het havengebied Antwerpen' (CP ECA)
Rapporttitel	Antwoordennota naar aanleiding van de adviezen op het voorontwerp projectbesluit Westelijke Ontsluiting Waaslandhaven
Opdrachtgevers	Departement Mobiliteit en Openbare Werken Havenbedrijf Antwerpen Maatschappij Linkerscheldeover
Contactpersoon opdrachtgevers	Dr. Reginald Loyen Programmadirecteur CP ECA Reginald.loyen@mow.vlaanderen.be
Opdrachtnemer	SHIP
Contactpersoon opdrachtnemer	Jeroen Bastiaens
Projectnummer	WOW

VERSIEBEHEER

Versiedatum	Auteur(s) document	
22/09/2023	Reginald Loyen	Basisversie
19/10/2023	Diverse	Reacties op adviezen en inspraak
19/10/2023	Diverse	Verdere verwerking reacties
20/11/2023	Tim Gregoir	Algemeen nazicht versie task force
3/1/2024	Diverse	Versie ontwerp projectbesluit

Extra Containercapaciteit Antwerpen

Antwoordennota naar aanleiding van de adviezen op het voorontwerp projectbesluit Westelijke Ontsluiting Waaslandhaven

Project Acroniem:	ECA
Project titel:	Complex project 'Realisatie van extra containerbehandelingscapaciteit in het havengebied Antwerpen'
Grant Agreement Nr.	2020-BE-TM-0086-S
Website:	www.cpeca.be
Versie:	2.0
Datum:	2024

Disclaimer

De inhoud van deze website valt onder de verantwoordelijkheid van het ECA-project management en weerspiegelt niet noodzakelijk de standpunten van de Europese Unie.

INHOUD

INHOUD	4
1 INLEIDING.....	5
2 BEVRAAGDE ADVIESINSTANTIES.....	6
3 ONTVANGEN ADVIEZEN	7
4 VERWERKING ADVIEZEN	8
5 ANTWOORDEN OP DE ADVIEZEN.....	9
5.1 Doelstellingen en randvoorwaarden.....	9
5.2 Projectbeschrijving	9
5.3 Procesverloop.....	10
5.4 Hoofddocument.....	11
5.5 Omgevingsvergunning - Verantwoordingsnota.....	16
5.6 Omgevingsvergunning – Ruimtelijk luik (overig)	37
5.7 Omgevingsvergunning - Biodiversiteit	41
5.8 Omgevingsvergunning - Milieuluik	42
5.9 Geïntegreerd Onderzoek	49
5.10 Geïntegreerd Onderzoek - Synthesenota.....	62
5.11 Milieuverklaring	66
5.12 Monitoring	75
5.13 RUP.....	77
5.14 Uitvoeringsvarianten en uitvoering	85
6 LIJST MET AFKORTINGEN.....	92

1 INLEIDING

Voorliggende antwoordennota past in het deelproject Westelijke Ontsluiting Waaslandhaven van het complex project Extra Containerbehandelingscapaciteit Antwerpen ("CP ECA"). Het gaat om de realisatie van de Westelijke Ontsluitingsweg, met bijhorende spoor- en fietsinfrastructuur en aanpalende buffer tussen havengebied en polder, inclusief de herbestemming van Putten Weiden. Die weg loopt van aan het knooppunt Deurganckdok-West tot aan de nieuw te bouwen rotonde Watermolen, ten oosten van Verrebroek-centrum. Het project zal zorgen voor vlot en veilig verkeer van fietsers, goederentreinen en vrachtwagens binnen dit deel van de haven.

Zoals het Decreet Complexe Projecten voorziet, bracht medio 2020 een projectonderzoeksnota in beeld wat er onderzocht moest worden en hoe dat ging gebeuren. Na de consultatie- en adviesronde werd de projectonderzoeksnota herwerkt op basis van de input uit deze ronde en startte het effectieve onderzoekswerk. Het onderzoek naar de Westelijke Ontsluiting Waaslandhaven leidde in het voorjaar van 2023 tot een voorontwerp projectbesluit. De Vlaamse Regering nam op 14 juli 2023 kennis van dit voorontwerp projectbesluit.

Van 17 juli 2023 tot en met 15 september 2023 liep de periode voor adviesverlening over het voorontwerp projectbesluit Westelijke Ontsluiting Waaslandhaven. Het dossier van het voorontwerp projectbesluit omvat de onderzoeksrapporten (inclusief synthesenota), het ontwerp ruimtelijk uitvoeringsplan, de omgevingsvergunning en het overkoepelende hoofddocument. Alle vier onderdelen werden voor advies voorgelegd aan de adviserende instanties.

Deze antwoordennota geeft een overzicht van de ontvangen adviezen, de antwoorden hierop en een overzicht van de aanpassingen aan het voorontwerp projectbesluit en onderzoeksrapporten die daaruit voortvloeiden.

2 BEVRAAGDE ADVIESINSTANTIES

Het voorontwerp projectbesluit werd van 17 juli 2023 tot en met 15 september 2023 voor advies voorgelegd aan volgende adviesinstanties:

- Vlaamse overheid (namens beleidsdomeinen)
 - Departement Omgeving
 - Departement Mobiliteit en Openbare Werken
 - Departement Economie, Wetenschap en Innovatie
 - Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
 - Departement Landbouw en Visserij
 - Departement Financiën en Begroting
- Gemeenten
 - College van burgemeester en schepenen van Beveren
 - College van burgemeester en schepenen van Zwijndrecht
 - Hulpverleningszone Waasland
- Provincies
 - Provinciebestuur Antwerpen
 - Provinciebestuur Oost-Vlaanderen
- Andere besturen
 - Fluxys
 - Elia
 - Fluvius
 - Infrabel
 - Aquafin
 - Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle FANC
 - Havenbedrijf Antwerpen Brugge PoAB
 - Maatschappij Linkerscheldeoever MLSO
- Polderbestuur Polder Land van Waas
- Provincies NL
 - Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant – Directie Ecologie
 - Gedeputeerde Staten van Zeeland
- Gemeenten NL
 - Gemeenteraad van Hulst
 - Gemeenteraad van Woensdrecht
 - Gemeenteraad van Reimerswaal
- Ministerie NL
 - Rijkswaterstaat Zee en Delta
 - Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)
- Ter kennisgeving: Team Omgevingseffecten van het Departement Omgeving

3 ONTVANGEN ADVIEZEN

Er werden 14 adviezen ontvangen van adviesinstanties. De binnengekomen adviezen met toekenning van een referentienummer zijn opgenomen in tabel 1.

Tabel 1 Overzicht van de adviezen

Nummer	Naam
A01	Fluxys
A02	Agentschap Innoveren en Ondernemen
A03	Departement Landbouw en Visserij
A04	Infrabel
A05	Elia
A06	Rijkswaterstaat Zee en Delta
A07	Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant
A08	Havenbedrijf Antwerpen Brugge PoAB
A09	Beleidsdomein Omgeving
A10	Gemeente Beveren
A11	Federaal Agentschap Nucleaire Veiligheid FANC
A12	Fluvius
A13	Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland
A14	Polderbestuur Polder Land van Waas

Van volgende adviesinstanties werd geen advies ontvangen:

- Vlaamse overheid (namens beleidsdomeinen)
 - Departement Mobiliteit en Openbare Werken
 - Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
 - Departement Financiën en Begroting
- Gemeenten
 - College van burgemeester en schepenen van Zwijndrecht
- Provincies
 - Provinciebestuur Antwerpen
 - Provinciebestuur Oost-Vlaanderen
- Andere besturen
 - Aquafin
- Ministerie NL
 - Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)

4 VERWERKING ADVIEZEN

Om de verwerking van de inspraakreacties overzichtelijk te houden, is volgende werkwijze gehanteerd:

- Groepering van de aangedragen elementen in categorieën.
- Per aangedragen element is een verwijzing opgenomen naar het desbetreffende advies, volgens de nummering van Tabel 1.
- Per element is vervolgens door het projectteam een standpunt geformuleerd en aangegeven op welke manier gevolg is gegeven aan de geformuleerde opmerkingen.
- Op 29 september 2023 heeft een adviesvergadering plaatsgevonden.

Tabel 2 somt de gehanteerde categorieën op.

Tabel 2 Categorieën van de adviezen

Nummer	Categorie
1	Doelstellingen en randvoorwaarden
2	Projectbeschrijving
3	Procesverloop
4	Hoofddocument
5	Omgevingsvergunning – Verantwoordingsnota
6	Omgevingsvergunning – Ruimtelijk luik (naast verantwoordingsnota)
7	Omgevingsvergunning – Biodiversiteit
8	Omgevingsvergunning – Milieuluik
9	Geïntegreerd onderzoek
10	Geïntegreerd onderzoek - Synthesenota
11	Milieuverklaring
12	Monitoring
13	RUP
14	Uitvoeringsvarianten en uitvoering

5 ANTWOORDEN OP DE ADVIEZEN

In dit deel worden de adviezen per categorie besproken en beantwoord door het projectteam.

5.1 DOELSTELLINGEN EN RANDVOORWAARDEN

5.1.1 Adviezen en antwoorden

Nummer Advies	Opmerking
A03 1.	Indien een werfzone voorzien wordt op percelen in landbouwpercelen is het belangrijk dat er billijke vergoeding voorzien wordt, dat andere percelen en de bedrijfssite bereikbaar blijven tijdens en na de werken, dat er geen bodemverdichting optreedt of negatieve effecten op de waterhuishouding, dat alle materiaal en materieel na de werken verwijderd worden en dat teelaarde apart gestockeerd en achteraf teruggestort wordt. Wij vragen om dit op te nemen bij de gunning van de uitvoering van de werken, voor zover dit nog niet het geval is op heden.
De voorwaarde wordt verwerkt in het ontwerp projectbesluit.	

5.1.2 Aanpassingen aan het voorontwerp projectbesluit

Volgende aanpassingen worden aangebracht aan het voorontwerp projectbesluit:

- Er wordt een voorwaarde voorzien met betrekking tot eventueel tijdelijk gebruik van landbouwgronden voor werfzones in de milieuverklaring en de verantwoordingsnota.

5.2 PROJECTBESCHRIJVING

5.2.1 Adviezen en antwoorden

Nummer Advies	Opmerking
A01 2.	Aanduiding projectgebied
Het projectgebied omvat ook een deel van Oud Arenberg ten westen van de Middenstraat	
A10 3.	Aansluiting Schoorhavenweg o Voorsorteerstroken in Schoorhavenweg en WOW dienen opgenomen te worden in het project(gebied).
De plannen zullen aangepast worden, waarbij een linksafstrook voorzien wordt richting WOW.	
A11 4.	Het FANC stelt vast dat in de bijhorende documenten wordt voorzien dat de bereikbaarheid van de kerncentrale voor hulpdiensten via 2 verschillende toegangswegen wordt gegarandeerd (zie o.a. §9.5.2, §9.5.3, en §9.5.4 van het ontwerp-MER van 16 juni 2023). Er is expliciet voorzien in de beschrijving van de werkzaamheden dat ook tijdens de aanlegfase de bereikbaarheid ten allen tijde gevrijwaard moet blijven, waardoor bestaande wegen pas afgebroken kunnen worden zodra de nieuwe

	infrastructuur is aangelegd en er mogelijk ook tijdelijke wegen dienen aangelegd te worden (zie §4.2.3 van het ontwerp-MER van 16 juni 2023). Deze aspecten komen tegemoet aan eerdere adviezen van het FANC (e.g. FANC-brief 2020-05-19-NLE-5-1-5-NL) en zijn voor het FANC essentieel. Hiervan kan er voor het FANC niet van afgeweken worden.
Het project voldoet aan de eisen van de adviesverlener.	
A09 5.	Globaal beschouwd is het project op zich zeer duidelijk weergegeven op de plannen – echter de aansluitingen op de omgeving zijn op een aantal locaties nog te verbeteren. In dit advies geven we in detail aan waar de plannen kunnen geoptimaliseerd worden.
Zie antwoorden bij de detailbespreking.	

5.2.2 Aanpassingen aan het voorontwerp projectbesluit

Volgende aanpassingen worden aangebracht aan het voorontwerp projectbesluit:

- De plannen worden aangepast, waarbij op de Schoorhavenweg een linksafstrook voorzien wordt richting WOW

5.3 PROCESVERLOOP

5.3.1 Adviezen en antwoorden

Nummer Advies	Opmerking
A09 6.	Het beleidsdomein Omgeving heeft het geheel van alle documenten in detail nagekeken en kan vaststellen dat het voldoet aan de in het decreet complexe projecten opgesomde vereisten. We willen onze waardering uitspreken over het proces dat heeft geleid tot dit projectbesluit. De wisselwerking tussen doorgedreven (technisch en landschappelijk) ontwerpend onderzoek, de doorrekeningen in het kader van het MER en de samenwerking met een brede groep actoren creëerde voortschrijdend inzicht én onzekerheid, maar heeft geleid tot dit resultaat: een helder en multimodaal infrastructuurverhaal, kwalitatief ingepast in het landschap. Tijdens het geïntegreerd onderzoek werden niet alleen technische deskundigen maar ook bedrijven, verenigingen en de bewoners op verschillende manieren geconsulteerd. De afstemming tussen deskundigen en overheidsinstanties gebeurde in technische teams en werkgroepen. Op verschillende momenten tijdens het geïntegreerd onderzoek werden via het actorenoverleg tussentijdse resultaten besproken met bedrijven, verenigingen en bewoners
Geen vraag tot wijzigingen.	
A09 7.	De cruciale aannames en uitgangspunten van het geïntegreerd onderzoek, alle milde-rende maatregelen en de noodzakelijke monitoringsmaatregelen dienen verankerd te worden in het projectbesluit. Het voorontwerp projectbesluit is op dat punt nog onvolledig en dient aangevuld te worden met verschillende elementen. Op die manier kunnen de milieuverklaring en het monitoringprogramma van het ontwerp projectbesluit juridisch robuust uitgebouwd worden. Het is van belang cruciale elementen van de MER, de milieuverklaring, de omgevingsvergunning,... verordenend op te nemen in het projectbesluit. Deze elementen dienen vertaald te worden in het grafisch plan, de stedenbouwkundige voorschriften, als voorwaarden voor realisatie van het project

	(verankerd in de besluitvormingsdocumenten van het complex project) of via flankerende maatregelen die goedgekeurd worden door de Vlaamse regering. Enkel op deze wijze kunnen er voldoende garanties geboden worden dat de milieueffecten van het projectbesluit WOW aanvaardbaar voor de omgeving zullen zijn.
Algemene opmerking. Zie verder voor verwerking gedetailleerde opmerkingen.	
A09	De uitvoering van het complex project belooft een immense opgave te worden. De kwaliteitsbewaking tijdens de volgende stappen is cruciaal om de in het projectbesluit opgenomen kwaliteitsvereisten te garanderen. Vanuit een gecoördineerde gebiedsregie zien we volgende belangrijke rollen: - Verdere kwaliteitsbewaking bij uitvoering van de verschillende projectdelen (of bijsturingen ervan) - Kwalitatieve inbedding in de omgeving bewaken - Brede scope bij problemen die sowieso zullen opduiken - Betrokkenheid bij uitwerken opvolgende vergunningen voor de realisatie van onderdelen van WOW/ECA De handhaving van de uitvoering van de kwaliteit opgenomen in het projectbesluit kan gebeuren op verschillende wijzen: door de opdrachtgevers, door ingehuurd externe experts, inspectiediensten... Het is een terechte zorg waar aandacht aan besteed zal worden, maar de wijze van handhaving moet niet vastgelegd worden in het projectbesluit.

5.3.2 Aanpassingen aan het voorontwerp projectbesluit

Volgende aanpassingen worden aangebracht aan het voorontwerp projectbesluit:

- Geen

5.4 HOOFDDOCUMENT

5.4.1 Adviezen en antwoorden

Nummer Advies	Opmerking
A09 8.	In het hoofddocument worden op p.61 de aandachtspunten voor de uitvoeringsfase beschreven. Dit deel 5.2 is te beknopt uitgewerkt. ... Omwille van een goed beeld van die uitvoeringsfase is het essentieel in dit deel 5.2 meer in detail die fase te beschrijven: - Er moet zeker info gegeven worden over mogelijke procedurele vereisten voor de volgende stappen. Het is tevens van belang al de stappen van de uitvoeringsfase duidelijker (ook schematisch) in beeld te brengen. - In de verantwoordingsnota (p.82) wordt verwezen naar een (mogelijke?) vergunningsaanvraag. Dit ook opnemen in het hoofddocument. Ook andere elementen, zoals bv impact van archeologie, dienen beschreven te worden in relatie tot de uitvoering. De conclusies inzake archeologie voor zones 3 en 4 (onderste paragraaf p.110 verantwoordingsnota) ook opnemen in het hoofddocument gezien deze een impact hebben op de uitvoeringsfase. Er wordt gekozen voor een traject met uitgesteld onderzoek. Dit impliceert een uitvoering na het verkrijgen van de vergunningen maar voor het uitvoeren van de werken van het effectieve project. Wat betekent dit richting de uitvoeringsfase? - Wanneer wordt de natuurcompensatie uitgevoerd? Op p.36 van het hoofddocument lezen we dat de

vernatting van Doelpolder Zuid in een latere stap zal uitgevoerd worden. Bepaalde andere delen van de omgevingsvergunning zullen wellicht ook pas in een latere stap tot uitvoering gebracht worden, na de drie jaren van de aanlegfase (die enkel slaat op de verkeersinfrastructuur?). Welke zijn die onderdelen die na die drie jaar nog later zullen aangelegd worden, zoals bv stukken van het bufferlandschap en de afwerking van de Polderheuvel? Op welke wijze wordt omgegaan met de sloop van wegen en gebouwen? Een slooppopvolgingsplan is twee jaar geldig. Wordt de sloop van de gebouwen aan de Engelsesteenweg en de sloop van infrastructuur (aantal wegen, fietspad, parkeerstrook) tijdig uitgevoerd? De afbraak van spoorweginfrastructuur is niet opgenomen in het slooppopvolgingsplan. Die werken worden uitgevoerd door Infrabel. Dit ook in dit deel duidelijk vermelden. - Wat kan er al verteld worden over de afstemming met enerzijds de procedure en anderzijds de werken voor realisatie van CCL? Volgens artikel 6.1 van de stedenbouwkundige voorschriften moet het bufferlandschap ter hoogte van Putten Weiden en Putten West gerealiseerd zijn voor de werkzaamheden aan WOW kunnen starten. - In de tekst over de uitvoeringsfase wordt vermeld dat de uitvoeringsmodaliteiten van de werf worden opgenomen in het bestek van de werken.

Hoofdstuk 5.2 van het hoofddocument beoogt geen integrale beschrijving te geven van de wijze/volgorde van de uitvoering van de werken, die zal worden bepaald door de aannemer binnen wettelijke bepalingen ter zake. Zoals beschreven bevat dit een aantal harde randvoorwaarden waarbinnen dit moet gebeuren. Het MER bevat een indicatieve beschrijving van de volgorde van de werken.

-Het sloopopvolgingsplan wordt aangevuld inzake afbraak van spoorinfrastructuur.

- Er wordt geen fasering vastgelegd inzake de realisatie van dit project, zoals artikel 23, 13° van het Decreet Complexe Projecten mogelijk maakt. Wel zullen de uitvoeringsmodaliteiten van de werf worden opgenomen in het bestek van de werken, zoals bvb. Het principe dat de bufferdijk t.h.v. Putten Weiden en Putten West gerealiseerd zal zijn voordat de eigenlijke wegeniswerken starten.
- Onderdelen van de omgevingsvergunning die pas in een latere stap zullen uitgevoerd worden zijn Polderheuvel fase 2 ophoging Spaans Fort tot 18m TAW en een gedeelte van de natuurcompensaties in Doelpolder Zuid. Dit wordt verder uiteengezet en er wordt een motivering inzake verlenging van de vervalltermijn opgenomen.
- Er wordt gestreefd om de vooropgestelde timing te halen. Indien de geldigheid van de sloopopvolgingsplannen zou vervallen zijn tegen dat de effectieve sloop plaatsvindt, dan zal via de geëigende procedures gevolgd worden voor een actualisatie en bevestiging van de geldigheid.
- Afbraak spoorinfrastructuur gebeurt inderdaad wellicht door Infrabel maar wie de exacte opdrachtgever is van werken is niet essentieel en kan aan wijzigingen onderhevig zijn.

A09 9.	Het is van belang dat tijdens de uitvoeringswerken een strikte opvolging gebeurt naar milderende maatregelen inzake stofverspreiding naar de omgeving. Naast een monitoringsprogramma (stof en Zeer Zorgwekkende Stoffen zoals PFAS) stellen wij voor om in het projectbesluit op te leggen dat een stofverantwoordelijke aangesteld moet worden die de monitoring en maatregelen voor stofbeheersing opvolgt tijdens de aanlegfase. Recente ervaring binnen grote infrastructuurwerken toont aan dat deze manier van werken een meerwaarde betekent ter voorkoming van verspreiding van stof en zorgwerkkende stoffen die bij graafwerken in het stof verspreid worden naar de lucht tijdens de aanlegfase. In het projectbesluit opnemen dat dit als bindende voorwaarde in het bestek voor de aannemer moet opgenomen worden.
-----------	--

Tijdens uitgevoerde bodemonderzoeken in functie van het grondverzet WOW is geen PFAS aangetroffen in de bodem. Er is in het MER uit voorzorg opgenomen dat indien er alsnog PFAS wordt aangetroffen er met de nodige omzichtigheid mee moet worden omgegaan. De analyses in het technisch verslag zijn wettelijk voldoende om grondverzet toe te laten.

Er zijn in het projectbesluit maatregelen opgenomen om stofvorming en -hinder te voorkomen. Deze kunnen worden opgelegd aan de aannemer. De bouwheer volgt de werken van de aannemer op en zal daarbij aandacht hebben voor alle bestekbepalingen en maatregelen uit het projectbesluit, dus ook deze inzake stof.

Er kan ook verwezen worden naar het Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van diverse besluiten inzake leefmilieu van 18 maart 2016, Bijlage 6.12. In overweging te nemen elementen bij het opstellen van procedures en instructies voor de reductie van stofemissies tijdens bouw-, sloop- en infrastructuurwerken die plaats vinden in open lucht en die worden uitgevoerd door een aannemer

A09 10.	Het Agentschap voor Natuur en Bos gaat akkoord met het alternatievenonderzoek en het besluit dat hierover getrokken wordt op pagina 33 van het hoofddocument. Verder beschrijft het hoofddocument op pagina 33-35 de dwingende redenen van groot openbaar belang. Deze redenen moeten in verhouding gezet worden tot de schade aan de doelstellingen van de desbetreffende speciale beschermingszone. Dit is hier niet gebeurd en dit moet verder uitgewerkt worden vooraleer de Vlaamse Regering hierover een beslissing kan nemen.
------------	--

Akkoord, het hoofddocument wordt verder aangevuld

A09 11.	- p.1: best al direct de link leggen met CP ECA: “Het projectbesluit van de Westelijke Ontsluiting geeft uitwerking aan het voorkeursbesluit van het complex project Extra Containercapaciteit havengebied Antwerpen, dat de Vlaamse Regering in 2020 vaststelde.” - p.2: ook hier link met CP ECA leggen: “Vervolgens werd ervoor geopteerd om de oplossing voor de ontsluiting van het westelijke gedeelte van de Waaslandhaven mee te nemen als een expliciete doelstelling in het complex project Extra Containercapaciteit havengebied Antwerpen.”
Akkoord	
A09 12.	- de zin onderaan p.6 en bovenaan p.7 is moeilijk te begrijpen. Omdat hij op zich ook niet zo cruciaal is qua boodschap, de zin best schrappen.
Akkoord	
A09 13.	- p.14: dit voorontwerp projectbesluit is wel meer dan louter een “aanzet” voor de besluitvorming. De zin als volgt herschrijven: ‘Dit voorontwerp projectbesluit is de eerste stap in de formele stappen van besluitvorming over het complex project.’
Akkoord	
A09 14.	- p.18: voor de leesbaarheid is het beter een schets van het segment toe te voegen. Bijvoorbeeld figuur 2-3 van de niet-technische samenvatting van het MER geeft een goed beeld.
Akkoord	
A09 15.	- p.18: waarom hier de term “voorlopig”. Gaan de Blikken en de Hoogshoorweg op termijn verdwijnen?
Akkoord	
A09 16.	- p.22: zin aanvullen: “....wanneer er grond beschikbaar is door uitgraving van CCL of van elders en wanneer het zettingsproces van de reeds geplaatste gronden dit toelaat.”
Akkoord	
A09 17.	- p.23: komt de beschrijving onderaan de foto overeen met het beeld? Dit is de gespiegelde weergave van de tweede afbeelding op p.55 van de visiebundel met links de Nieuwe Dijkstraat. Best de juiste foto met de juiste tekst opnemen.
Akkoord	
A09 18.	- p.23: Moet de voetgangersbrug Spaans Fort hier niet opgenomen staan? Kan hier niet beter verwezen worden naar p.11 van de verantwoordingsnota waarin de lijst met stedenbouwkundige handelingen wordt opgesomd. En deze opsomming dan weglaten. De globale omschrijving in dit deel 3.4 volstaat om het project te kunnen situeren en begrijpen.
Akkoord	
A09 19.	- p.24: De startnota van SBE en de voorstudie van Omgeving maken geen deel uit van het projectbesluit. Best verduidelijken dat deze documenten onderdeel waren van de projectonderzoeksnota. Dat ze daar voorlagen in de publieke raadpleging en dat ze online raadpleegbaar zijn
Akkoord	

A09 20.	- p.37: Info uit de MKBA over kostprijs WOW toevoegen aan deel 3.8 Financiering van het hoofddocument
Niet voorzien in het Decreet Complexe Projecten. Het gaat om een ramingsbedrag dat in een studie thuishoort: in de praktijk zal dit verschillen van het aannemersbedrag. Het MKBA zal mede in openbaar onderzoek gelegd worden en als dusdanig raadpleegbaar zijn.	
A09 21.	De juridische en feitelijke toestand wordt in een specifieke bijlage beschreven. Volgende opmerkingen: - p.5 in de opsomming van de kaarten de kaart over verkavelingen schrappen. - p.9: ten gevolge van het voorkeursbesluit geldt er een recht van voorkoop. Dient dit hier niet vermeld te worden? - p.18: verwijzen naar de recente versie van de hemelwaterverordening. - p.37: verwijzing naar kaart 3 (bestaande toestand, andere plannen) toevoegen, die ook in bijlage zit.
Akkoord	

5.4.2 Aanpassingen aan het voorontwerp projectbesluit

Volgende aanpassingen worden aangebracht aan het hoofddocument:

- blz. 1: toevoegen: "Het projectbesluit van de Westelijke Ontsluiting geeft uitwerking aan het voorkeursbesluit van het complex project Extra Containercapaciteit havengebied Antwerpen, dat de Vlaamse Regering in 2020 vaststelde."
- blz. 2: toevoegen: "Vervolgens werd ervoor geopteerd om de oplossing voor de ontsluiting van het westelijke gedeelte van de Waaslandhaven mee te nemen als een expliciete doelstelling in het complex project Extra Containercapaciteit havengebied Antwerpen."
- blz. 6-7 zin schrappen.
- blz. 14: zin herschrijven: "Dit voorontwerp projectbesluit is de eerste stap in de formele stappen van besluitvorming over het complex project."
- blz. 18: figuur 2-3 van de niet-technische samenvatting van het MER invoegen.
- blz. 18: verwijderen term "voorlopig"
- blz. 22: zin aanvullen: "...wanneer er grond beschikbaar is door uitgraving van CCL of van elders en wanneer het zettingsproces van de reeds geplaatste gronden dit toelaat."
- blz. 23: foto blz. 55 van de visiebundel met links de Nieuwe Dijkstraat opnemen.
- blz. 23: verwijzen naar p. 11 van de verantwoordingsnota waarin de lijst met stedenbouwkundige handelingen wordt opgesomd en deze opsomming weglaten.
- blz. 24: verduidelijken dat de startnota van SBE en de voorstudie van Omgeving onderdeel waren van de projectonderzoeksnota. Dat ze daar voorlagen in de publieke raadpleging en dat ze online raadpleegbaar zijn.
- De verlenging van de vervaltermijn voor werken die in een tweede stap worden uitgevoerd, wordt opgenomen.
- De dwingende redenen van groot openbaar belang in het hoofddocument worden in verhouding gezet worden tot de schade aan de doelstellingen van de desbetreffende speciale beschermingszone.

Volgende aanpassingen worden aangebracht aan het sloopopvolgingsplan:

- Het sloopopvolgingsplan wordt aangevuld inzake afbraak van spoorinfrastructuur.

Volgende aanpassingen worden aangebracht aan de nota 'juridische en feitelijke toestand':

- blz. 5: in de opsomming van de kaarten de kaart over verkavelingen schrappen
- blz. 9: recht van voorkoop voorkeursbesluit vermelden

- blz. 18: verwijzen naar de recente versie van de hemelwaterverordening.
- blz. 37: verwijzing naar kaart 3 (bestaande toestand, andere plannen) toevoegen

5.5 OMGEVINGSVERGUNNING - VERANTWOORDINGSNOTA

5.5.1 Adviezen en antwoorden

Nummer Advies	Opmerking
A09 22.	Los van de opmerkingen gegeven op de passende beoordeling evalueert het Agentschap voor Natuur en Bos het dossier als sluitend. De voorgestelde uitvoering van de aanvraag veroorzaakt geen vermijdbare schade aan natuur.
Geen aanpassingen nodig.	
A09 23.	De verantwoordingsnota geeft een goede omschrijving van de ruimtelijke en juridische context van het project. De nota is overzichtelijk opgebouwd. De omschrijvingen zijn helder, duidelijk en in een eenvoudige en begrijpelijke taal. Het is echter jammer dat de stedenbouwkundige handelingen die verband houden met de natuurcompensaties in een afzonderlijk hoofdstuk werden opgenomen. Daardoor lijkt het alsof deze losstaan van de overige handelingen, terwijl er net een verband is tussen beide. Voorstel om – in functie van een leesbaar geheel – een gelijke aanpak voor alle stedenbouwkundige handelingen in de nota te voorzien. En idealiter de handelingen van de natuurcompensatie samen met alle overige handelingen te behandelen.
De handeling is opgenomen binnen de lijst handelingen met verwijzing naar het hoofdstuk. Er is gekozen om dit apart te houden omwille van de onderscheiden locatie. Het afzonderlijk behandelen maakt het voor dit onderdeel net overzichtelijker.	
A09 24.	In de verantwoordingsnota wordt onder het hoofdstuk 9 Sloopopvolgingsplan gesproken over grondverzet. Voorstel om hierin een onderscheid te maken, en voor beiden een afzonderlijk hoofdstuk te voorzien vermits het grondverzet geen onderdeel uitmaakt van het sloopopvolgingsplan.
Ok, afzonderlijk hoofdstuk werd in die zin voorzien.	
A09 25.	Op p.114 van de verantwoordingsnota (en op p.14 van de niet-technische samenvatting en op p.530 van het MER) is sprake van een permanente drainage ter hoogte van complex Hogendijk, met een negatieve impact op de grondwaterkwaliteit. En kans op verspreiding van grondwaterverontreiniging. We lezen volgende actie: "Voorafgaand aan de drainage zal het grondwater de haalbaarheid van eventuele zuivering onderzocht worden om een negatieve impact van de lozing van vervuild water op het oppervlaktewater te vermijden." De zin komt niet erg duidelijk over. Beter: "Voorafgaand aan de drainage van het grondwater zal de haalbaarheid..."
Het is geen permanente drainage, maar een inkuiping van de lagergelegen weggedeelten. Enkel hemelwater dat binnen de inkuiping op het wegdek valt moet worden afgevoerd, en in beperkte mate lekwater dat insijpelt. Het volledige document werd in die zin gescreend worden, zodat er nergens nog 'permanente drainage' voorkomt.	
A09 26.	Elders (p.516) lezen we bij de geplande situatie op korte termijn - exploitatiefase het volgende: "Bescherming van de funderingskoffer t.h.v. Complex Hogendijk Ter hoogte van het Complex Hogendijk kan bij hoge grondwaterstand (voorjaar) de onderkant van de funderingskoffer van de WOW verzadigd geraken. Dit is voor de stabiliteit van de weg nefast. Om dit te vermijden zal deze zone worden ingekuipt

	door middel van een waterkerend scherm. Deze inkuiping zal afwateren naar de nieuw aan te leggen poldergracht langsheen de Nieuwe Dijkstraat. Deze oplossing is veruit te verkiezen boven het aanleggen van permanente drainagebuizen onder de koffer aangezien bij deze oplossing er veel meer grondwater zou worden afgevoerd omdat drainagebuizen voldoende diep moeten liggen om te functioneren.” En op p.523: “Lozing lekwater complex Hoogendijk. Om het Complex Hogendijk droog te houden is een inkuiping voorzien om permanente drainage te vermijden. Om rekening te houden met de vastgestelde verontreiniging wordt uit voorzorg een monitoring van het af te voeren lekwater voorzien.” Hoe wordt in het projectbesluit omgegaan met deze actie? Ze lijkt te ontbreken in de milieuverklaring. Bovendien begrijpen we dat het dan geen permanente drainage is. Indien dat klopt, dient in de vermelde documenten de tekst aangepast te worden.
	Het is geen permanente drainage, maar een inkuiping van de lageregelegen weggedeelten. Enkel hemelwater dat binnen de inkuiping op het wegdek valt moet worden afgevoerd, en in beperkte mate lekwater dat insijpelt. Het volledige document werd in die zin gescreend, zodat er nergens nog ‘permanente drainage’ voorkomt.
A09 27.	In de verantwoordingsnota wordt onvoldoende aandacht gegeven aan het infiltratiebekken Putten Hoog
	Ok, aan te passen aan de hand van de plannen.
A09 28.	- Op p. 8 wordt op de kaart slechts op 1 locatie verwezen naar fietskokers. Op de kaart werden de natuurcompensaties niet aangeduid/weergegeven.
	Plannetje uit MER, deze figuur wordt aangepast.
A09 29.	- Een overzicht van de vergunningsplichtige stedenbouwkundige handelingen wordt gegeven vanaf p. 11. Een vermelding van de niet-vergunningsplichtige handelingen is niet opgenomen, hoewel deze er vermoedelijk wel zijn (vb. het vellen van niet-vergunningsplichtige bomen).
	Ok, aan te passen in samenhang met de plannen.
A09 30.	- Op p. 18 is vermeld dat een kruispunt wordt voorzien die ‘de ontsluiting van de bestaande rijweg Blikken en de geplande rijweg naar de (het) Tweede Getijdendok verwezenlijkt’. Hierbij is nog aan toe te voegen dat de eigenlijke rijweg naar het 2GD niet in dit projectbesluit zit vervat + is te duiden hoe deze ‘aansluiting’ in afwachting van de aanleg van de infrastructuur bij het 2GD zal worden afgewerkt. Dit dient ook uit de plannen te blijken.
	Akkoord, de plannen worden aangepast en daarna wordt de tekst aangevuld.
A09 31.	- In functie van het openbaar onderzoek is het een grote meerwaarde om bij elke handeling die wordt omschreven een ‘situeringskaart’ toe te voegen met aanduiding van de handeling.
	Ok, aan te passen in samenhang met de plannen.
A09 32.	- Op p. 35 bij de figuur duiden dat in voorliggend voorontwerp projectbesluit enkel het deel van WOW zal worden aangevraagd (de tekening geeft de volledige buffer tot aan de kop van Doel weer).
	Akkoord, dit wordt opgenomen in de figuuromschrijving.
A09 33.	De figuur 2-24 op p. 37 is te verklaren: op de tekening is immers ook het bestaande reliëf nog weergegeven. In functie van het openbaar onderzoek is deze verklaring nodig om de figuur goed te begrijpen.
	Akkoord, de verantwoordingsnota wordt aangepast.

A09 34.	- Het onderdeel 'volle dijk' (op p. 38) is te summier omschreven. Indien dit uitvoeriger omschreven wordt bij de stedenbouwkundige handeling reliëf bufferdijk (in de tekst is hier verkeerdelijk verwezen naar het 'hoofdstuk reliëf' – dit dient echter de handeling reliëf bufferdijk te zijn, er is immers geen hoofdstuk reliëf en de handeling reliëf heeft betrekking op een andere stedenbouwkundige handeling (nl. alle reliëfwijzigingen in functie van de aanleg van de wegenis)) dan wordt hier best naar verwezen.
Akkoord, aan te passen aan de hand van de plannen.	
A09 35.	- Op p. 50 is bij de handeling reliëf ook de polderheuvel aangeduid, terwijl deze als een afzonderlijke stedenbouwkundige handeling is voorzien. Het is verwarrend om hier reliëf als hoofdtitel te gebruiken, aangezien dit tevens de benaming is van een handeling die enkel de reliëfwijzigingen in functie van het wegontwerp omvat. Voorstel om de titel te wijzigen (vb. in 'voorziene reliëfwijzigingen voor het volledige project') en vervolgens de verschillende handelingen waarvoor er tekeningen-sets worden aangeleverd, te omschrijven.
Het onderdeel 'polderheuvel' onder 'reliëf' betreft de omschrijving van de ringgrachten ten westen en noorden van de polderheuvel; dus correct opgenomen onder 'reliëf', 'aanleg van langsgrachten'. Plan-element 2.1.14 'polderheuvel' betreft de ophoging van de nieuwe heuvel. Voor de duidelijkheid zal binnen de tekst worden verwezen naar de aparte handeling 'polderheuvel'.	
A09 36.	- De volle dijk (waarnaar verwezen op p. 38 als zijnde een onderdeel van 'reliëf') lijkt niet omschreven bij de handeling reliëf bufferdijk maar wel bij het onderdeel reliëf. Dit is vreemd.
Opmerking sluit aan op nr. 34.	
A09 37.	- Voor het wijzigen/dempen/opheffen van bestaande waterlopen is een machtiging vereist van de bevoegde waterbeheerder. De handelingen dienen duidelijk te worden onderscheiden op de plannen (wat hier niet het geval is, vermits deze onder de handeling reliëf worden voorzien).
Akkoord, aan te passen aan de hand van de plannen.	

A09 38.	- De tekst over de tijdelijke fietsbrug en fietspad over de polderheuvel op p. 61 is onvoldoende duidelijk
De tijdelijke fietsbrug en fietspad zijn geen onderdeel van huidige vergunning. De zin wordt wel meer uitgewerkt.	
A09 39.	- P.74: de locatie van spoorbrug west op de situeringskaart ontbreekt
Akkoord, shapefiles van de stedenbouwkundige handelingen worden waar nodig aangepast en binnen het overzichtsplan opgeladen.	
A09 40.	- In deel 2.1 worden de stedenbouwkundige handelingen één voor één besproken. We stellen ons wel vragen of de twee bruggen die tegen elkaar liggen (spoorbrug oost en fietsbrug die voor een deel dezelfde draagconstructie heeft als de spoorbrug) kwalitatief op mekaar zijn afgestemd. Voor de landschappelijke inpassing van beide zou een geïntegreerde visualisatie en omschrijving op zijn plaats zijn. In die zin is het ook beter om de twee handelingen aansluitend aan mekaar te bespreken in dit deel 2.1.
Akkoord, verantwoordingsnota wordt aangepast door de twee bruggen aansluitend te bespreken. Overige aanpassingen gebeuren in samenhang van de plannen.	
A09 41.	- P.83: wat gebeurt er met de tijdelijke nieuw aan te leggen weg nadat de fietstunnel klaar is? Idem op p.84-85.
Aangezien dit een tijdelijke weg betreft zal deze terug opgebroken worden van zodra deze geen nut meer heeft. De verantwoordingsnota wordt aangevuld.	
A09 42.	- Bij de beschrijving van de feitelijke toestand (p. 86): het projectgebied is ten oosten van Verrebroek gelegen (en niet ten westen zoals vermeld).
Akkoord, de verantwoordingsnota wordt aangepast.	
A09 43.	- Op. p. 89 is vermeld dat de uit te voeren handelingen in overeenstemming zijn met de voorschriften die worden opgenomen in het GRUP WOW. Er wordt ook verwezen naar het GRUP Waaslandhaven fase 1, maar niet naar het gewestplan (waarvoor wel degelijk afwijkingen dienen ingeroepen voor het project). Een deel van de wegenis, ttz voet- en/of fietspad aan de westzijde van de polderheuvel en de wijzigingen aan de wegenis Oud Arenberg is niet gelegen binnen de GRUP's.
Er wordt verwezen naar het GRUP alsook het gewestplan. De verdere toetsing van de stedenbouwkundige handelingen gebeurt eveneens aan de hand van het gewestplan voor de delen dat dit nog van toepassing is.	
A09 44.	P.89: Overeenstemming met de voorschriften: enkel de voorschriften die van toepassing zijn op de handeling dienen vermeld. Voorstel om een kaart toe te voegen van het project op de geldende bestemmingen (zoals ook gevraagd bij eerste check van de verantwoordingsnota)
De artikels binnen de stedenbouwkundige handelingen worden telkens vernoemd. De kaart van geldende bestemming is terug te vinden op p. 90, evenals zijn de afwijkingen in detail weergegeven op p.96 en 97.	
A09 45.	- P. 92 Nieuwe verharding polder: verenigbaar met GRUP Waaslandhaven fase 1 'zone voor zeehaven- en watergebonden bedrijven'? En bufferlandschap Putten Hoog GRUP WOW?
Betreffende GRUP Waaslandhaven fase 1: "De aanleg van de nodige infrastructuur voor de ontsluiting via weg, spoorweg, pijpleiding en elektriciteitsleiding wordt toegelaten." Dit wordt opgenomen binnen afwijkingen.	

Betreffende GRUP WOW: bestaand voorschrift laat inderdaad enkel paden voor niet-gemotoriseerd verkeer, gemotoriseerde fietsen, speed pedelecs / klasse P-verkeer en evenwaardig toe. Het voorschrift zal worden aangepast (zie ook nr. 257).	
A09 46.	- P. 92: spoor verenigbaar met bufferlandschap Putten Hoog GRUP WOW? Er is toch geen spoor getroffen door dit artikel?
Akkoord, de verantwoordingsnota wordt aangepast.	
A09 47.	- Op p. 93 is vermeld dat reliëf in overeenstemming is met tijdelijke natuurcompensatie volgens GRUP Waaslandhaven fase 1, agrarisch gebied gewestplan?
De handeling betreft een aanpassing van bestaande ontsluiting en aanleg van een langsgracht. Deze handeling is in overeenstemming met de bestemming agrarisch gebied en met de overdruk tijdelijke natuurcompensatie.	
A09 48.	- De ingeroepen afwijkingsbepaling voor de nieuwe verharding polder is niet correct (p. 97); dit dient art. 3, §1, 1° (de aanleg, wijziging of uitbreiding van openbare fiets-, ruit- en wandelpaden, en andere paden voor de zwakke weggebruiker) te zijn en niet art. 3, 10°. De afwijking dient nog gemotiveerd als onderdeel van beoordeling goede RO verderop in de tekst: over welke oppervlakte – afstand gaat dit, wat is de concrete ingreep waar de afwijking wordt voor ingeroepen – hoe beperkt is deze?
Akkoord, dit wordt aangepast in de verantwoordingsnota.	
A09 49.	- Idem voor de (wel correcte) afwijkingsbepaling van art. 4.4.5 VCRO voor het broedeiland. Er dient aangetoond dat de verwezenlijking van de algemene bestemming niet in het gedrang komt.
Akkoord, dit wordt aangepast in de verantwoordingsnota.	
A09 50.	- P.97: aanpassen tekst “De landschapsstudie “Bufferlandschap ECA, masterplan” van april 2023 dient als basis voor deze inrichtingsstudie”. Vervangen door ‘Het masterplan Bufferlandschap ECA.... geldt als inrichtingsstudie’. Op de volgende bladzijden (en in andere documenten) consequent de term inrichtingsstudie hanteren ipv landschapsstudie.
Binnen de verantwoordingsnota geldt het hoofdstuk ‘inrichtingsstudie’ als de inrichtingsstudie, zoals gevraagd door het GRUP. De gevraagde opbouw en inhoud is hierop afgestemd. Het is in die zin vreemd om de landschapsstudie als inrichtingsstudie te hernoemen, gezien het niet volledig is en niet beantwoord aan de vereisten van het GRUP.	
A09 51.	- P.97: niet expliciet verwijzen naar art. 5.2 (vermits dit enkel betrekking heeft op één bestemming, terwijl de inrichtingsstudie in meerdere bestemmingsvoorschriften wordt opgelegd)
Akkoord, dit wordt aangepast in de verantwoordingsnota	
A09 52.	- Opp. 98 wordt verwezen naar ‘inrichtingsplan’ – dit dient inrichtingsstudie te zijn.
Akkoord, de verantwoordingsnota wordt aangepast.	
A09 53.	- P. 99: het is op basis van de tekst niet duidelijk wanneer de twee stappen in opbouw van de polderheuvel zullen worden voorzien. Aangezien er wordt verwezen naar de aansluiting met onderdeel CCL lijkt het alsof de ophoging tot 18m pas zal worden uitgevoerd wanneer CCL wordt aangelegd.
De timing van de uitvoering van de tweede stap hangt inderdaad af van de uitvoering van CCL of andere projecten (grondaanvoer). Hiervoor wordt ook een verlenging van de vervaltermijnen voorzien. Aanpassing in hoofddocument en verantwoordingsnota.	

A09 54.	- P. 102: voorstel om concreet te duiden waar het leefgebied van oa de Bruine Kiekendief zal worden gecompenseerd.
Akkoord, aanvullen met een verwijzing naar het betreffende hoofdstuk in het MER.	
A09 55.	- P. 102: 'landschappelijke inpassing' - het is niet voldoende om voor de toetsing van het concrete project aan de inrichtingsstudie in de verantwoordingsnota te verwijzen naar de landschapsstudie. Er dient concreet gemotiveerd waarom het project dat voorligt in overeenstemming is met de inrichtingsstudie. Nu wordt er louter gesteld dat het ontwerp past binnen de landschapsstudie.
De landschapsstudie is opgenomen binnen het GRUP als visie voor het bufferlandschap. De inrichtingsstudie (wat dit hoofdstuk binnen de nota is) toont aan dat het ontwerp aansluit op deze visie, uitgezonderd voor het deel waar een rechte wand wordt voorzien.	
A09 56.	- P. 102: de eerste zin bij 'waterberging' is vreemd. Hierbij wordt er verwezen naar 'deze' inrichtingsstudie en dat de studie zal worden aangevuld met elementen uit het MER. Hierdoor lijkt het alsof de motivatie wordt vooruitgeschoven – dit is echter hier in de verantwoordingsnota op te nemen.
Het hoofdstuk wordt ook beschouwd als de inrichtingsstudie én er worden elementen vanuit het MER overgenomen. Deze zin is dus correct. De motivatie wordt hierna overgenomen waardoor de inrichtingsstudie voldoet aan de vereisten van het GRUP.	
A09 57.	- P. 103: ook voor het aspect 'hinder' wordt verwezen naar het MER – de belangrijkste motivatie dient echter in de verantwoordingsnota opgenomen worden. Voorstel om dan ook te vermelden dat dit wordt besproken in de paragrafen die eronder worden opgenomen (en dat voor meer en uitgebreidere informatie men terecht kan in het MER).
Aansluitend op bovenstaande. Om misverstanden (zie ook hierboven) te voorkomen worden de paragrafen geherformuleerd.	

A09 58.	- P. 107: overeenstemming met regelgeving natuur Impact op SBZ (4.3.1) dient minstens beperkt te worden beschreven. Het vormt immers de aanleiding om de natuurcompensatie te voorzien. 4.3.3 Natuurgebieden: de vermelding dat het project WOW grenst aan de natuurkerngebieden van Spaans Fort, Drijdijck, Putten West en Putten Weiden is vreemd vermits het project er wel degelijk betrekking op heeft en er (behalve Drijdijck) niet enkel op aansluit/aan grenst. Voorstel om hier minstens beperkt de impact van het project te bespreken. 4.3.4 Erkende en Vlaamse natuur- en bosreservaten: de tekst onder deze titel is louter beschrijvend. 4.3.5: SBP: ook hier is minstens een beperkte impact van het project en aanpak ivf compensatie vereist.
Akkoord, de verantwoordingsnota wordt aangevuld met minstens een kleine conclusie uit het MER.	
A09 59.	- P.106 onderste zin: onduidelijk wat deze zin hier betekent. Best een paar van de concrete maatregelen van de milderende maatregel W-002 hier opsommen (zie p.52 hoofddocument).
De milderende maatregelen zijn onder één hoofdstuk gehouden om te veel herhaling te voorkomen. Er kan wel een conclusie met verwijzing naar het betreffende hoofdstuk aan worden toegevoegd.	
A09 60.	- P. 109: overeenstemming met regelgeving onroerend erfgoed Landschap: voorstel om hier te duiden welke inspanningen werden genomen om het ontwerp zo goed als mogelijk af te stemmen op het erfgoed. Indien dit verder in de verantwoordingsnota nog aan bod komt, kan ook naar deze locatie worden verwezen. Bouwkundig erfgoed: uit de tekst lijkt het alsof er geen inventarisitems dienen gesloopt, is dit correct?
Er wordt reeds verwezen naar hoofdstuk 8. Er worden inderdaad geen inventarisitems gesloopt.	
A09 61.	- P.109, deel 4.4.1 aanvullen als volgt: 'Er is ontegensprekelijk een impact op het landschap, maar bij de inrichtingsvoorstellen wordt gebruik gemaakt van de in de polder aanwezige vormtaal. Dit mildert de impact van de werken. Het wegenpatroon van de polder is zeer authentiek, maar ook waar de wegenis zelf wordt verwijderd, blijft het tracé aanwezig en zichtbaar in het landschap.'
Akkoord, de verantwoordingsnota wordt aangevuld.	
A09 62.	- Op p.109 wordt gesteld dat zone 2 voornamelijk gelegen is in opgespoten en opgehoogde terreinen. Op p.110 staat dat de zone 2 gelegen is op het oorspronkelijke polderniveau. Om verwarring te vermijden: 'deels gelegen is'.
Akkoord, de verantwoordingsnota wordt aangepast op basis van het advies.	
A09 63.	- P. 111 Watertoets: Er wordt gesteld dat het projectgebied WOW nu industrieel terrein betreft – dit is niet correct. Voorstel om de concrete oppervlakte van de voorziene verharding te vermelden. Er worden meer ondergrondse constructies dan enkel de fietstunnels voorzien: funderingen, keermuren, kokers voor pijpleidingen,... De omschrijving opgenomen onder dit hoofdstuk is zeer summier en algemeen.
Er wordt reeds verwezen naar de afwateringsnota en MER – discipline water, waar de uitgebreide watertoets reeds is opgenomen. De Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (hierna CIW) gaf aan dat deel 4.5 van de verantwoordingsnota in orde is. Het projectbesluit bevat veel verschillende onderzoeken die allemaal verbanden hebben met elkaar. Algemeen wordt ervoor gekozen om zoveel mogelijk te verwijzen en beknopt samen te vatten. Hierdoor wordt het risico op fouten en mogelijke interpretatieverschillen zoveel mogelijk beperkt alsook de totale hoeveelheid tekst. Door op verschillende plekken in het projectbesluit uitvoerig in te gaan een bepaald thema's wordt het geheel niet overzichtelijker.	
A09 64.	- P.112 (4.5.4): wat is de impact van volgende zin: "De goed te keuren technische plannen worden toegevoegd aan het ontwerp projectbesluit, hetgeen (eens

	goedgekeurd) dan eveneens als machtiging fungeert.” Moet hierover een goedkeuring parallel met het openbaar onderzoek aan de polder worden gevraagd?
Een gunstig advies van het polderbestuur op het projectbesluit kan als machtiging gelden voor het aanpassen van onbevaarbare waterlopen in de zin van artikel 40, 6° van het Decreet Complexe Projecten. Dit zal worden verduidelijkt in de verantwoordingsnota en het hoofddocument.	
A09 65.	- P. 112 Wet op de onbevaarbare waterlopen In dit onderdeel dient de aanvraag getoetst aan het uitvoeringsbesluit (art. 22 en 23) horende bij deze wet. Concreet is te vermelden voor welke onbevaarbare waterlopen een wijziging wordt voorzien waarvoor een machtiging vereist is en of er delen worden gedempt/ingebuisd. Het onderdeel 4.5.4 machtiging aan waterlopen hoort dan ook bij de titel 4.5.3. Op p. 113 is te duiden dat de geciteerde regelgeving (art. 22) komt uit het uitvoeringsbesluit bij de wet op de onbevaarbare waterlopen (Besluit van de Vlaamse Regering tot uitvoering van diverse bepalingen uit de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen en tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 tot uitvoering van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, wat betreft het toezicht op de naleving van de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen). Er wordt op p. 114 verwezen naar de nieuwe hemelwaterverordening als verantwoording, echter is dit slechts een beperkt onderdeel van de aan te leveren motivatie. Zoals ook in art. 22 is vermeld dient getoetst aan het decreet integraal waterbeleid, mag de ingreep niet zorgen voor verdroging of versnelde afvoer en dient het volume en de capaciteit behouden. Het volstaat dus geenszins om louter te verwijzen naar de hemelwaterverordening vermits de gevraagde verantwoording hierin niet volledig vervat zit. Voor wat betreft de permanente drainage is meer verantwoording toe te voegen.
Het projectbesluit bevat veel verschillende onderzoeken die allemaal verbanden hebben met elkaar. Algemeen wordt ervoor gekozen om zoveel mogelijk te verwijzen en beknopt samen te vatten. Hierdoor wordt het risico op fouten en mogelijke interpretatieverschillen zoveel mogelijk beperkt alsook de totale hoeveelheid tekst. Door op verschillende plekken in het projectbesluit uitvoerig in te gaan een bepaald thema's wordt het geheel niet overzichtelijker. Er wordt binnen 4.5.3 reeds verwezen naar 4.5.4. De nota wordt aangepast aan de hand van de gevraagde wijzigingen voor de afwateringnota en MER, discipline water. Verwijzing naar besluit van artikel 22 wordt toegevoegd. Er is geen sprake van permanente drainage, zoals hoger beschreven. Dit zal duidelijker worden beschreven en het woord permanente drainage wordt geschrapt.	
A09 66.	- P. 114: Wet betreffende polders Het is niet duidelijk wat de impact is van deze wetgeving op de aanvraag en of deze hiermee in overeenstemming is.
Advies sluit aan op bovenstaande.	
A09 67.	- P. 115: decreet gemeentewegen Voorstel om nog bij te vermelden dat deze procedure zal worden opgestart los van het projectbesluit en tijdig (zeker in fase X) bij het projectbesluit zal worden gevoegd.
Ok, dit kan worden vermeld.	
A09 68.	- P.116: Integratie van de werken in de omgeving: Het voorziene broedeiland is nog niet besproken bij de goede ruimtelijke ordening.
Als afwijking wordt het opgenomen onder het betreffende hoofdstuk (5.1. functionele inpasbaarheid).	

A09 69.	- p. 116: functionele inpasbaarheid: Er wordt geen melding gemaakt van het tijdelijk niet-functioneel (ttz totdat er aansluiting wordt gemaakt met het project CCL) wegdeel richting CCL (onder de spoorbrug van complex Hogendijk). Er is te motiveren hoe dit zal worden afgewerkt in dit projectonderdeel.
Akkoord. De afwerking ervan is minstens op te nemen in de plannen (zie ook verder). Het is alleszins een goede aanbeveling om de tijdelijke situaties meer uit te klaren in de verantwoordingsnota, en meer bepaald onder de functionele inpasbaarheid.	
A09 70.	- p. 117: mobiliteit In de bullet points wordt heel beknopt en kort het project geschetst in relatie met de toekomstige aansluiting Watermolen tot E34. Er wordt gesteld dat er een verkeersveilige aansluiting wordt voorzien op het bestaande wegennet, gelieve beter te duiden wat dit betekent.
Het hele document tracht niet te veel te herhalen, hetgeen een evenwicht tussen begrijpbare conclusies en juiste doorverwijzingen vereist. Het hoofdstuk mobiliteit wordt in teken van leesbaarheid en overige aanpassingen terug bekeken.	
A09 71.	- P.118: "Voor het Functioneren van het verkeerssysteem – wijziging verkeersintensiteiten zijn geen conclusies opgenomen." Het is niet duidelijk wat hiermee wordt bedoeld. Het MER beschrijft uitvoerig die verkeersintensiteiten. De eerste paragraaf van 5.2.1 eronder gaat daar ook op in. Best de zin schrappen.
Akkoord, de verantwoordingsnota wordt aangepast en de zin wordt geschrapt.	
A09 72.	- P.118: "De N451 tussen Verrebroek en de Schoorhavenweg krijgt minder verkeer te verwerken, maar niet in die mate dat de structurele filevorming in de referentiesituatie 2030 tijdens de ochtendspits verdwijnt ($I/C > 100\%$), i.e. een verwaarloosbaarheid effect." Verwaarloosbaar lijkt hier een ongelukkige term. Dit verdient meer uitleg, zoals bovenaan dit advies ook aangegeven in de opmerkingen over de milieuverklaring van het hoofddocument.
Akkoord, sluit aan op nr. 70.	
A09 73.	- p. 118: goed duiden wat de impact is van het werfverkeer op het functioneren van het verkeerssysteem?
Akkoord, sluit aan op nr. 70.	
A09 74.	- p. 119: wijziging aantal gereden kilometers De tekst bij de exploitatiefase is niet makkelijk te begrijpen. De aanlegfase is hier niet vermeld. Kan er bijkomend worden geduïd waarom er een toename van verkeer wordt verwacht in de Nieuw-Arenbergstraat, Dreefstraat en Engelsesteenweg?
Akkoord, sluit aan op nr. 70.	
A09 75.	- Schaal p. 121: een concrete bespreking van de schaal van de voorziene handelingen (wegenis, spoor, verschillende bijhorende kunstwerken, polderheuvel) ontbreekt nog.
Akkoord. Tekst wordt aangevuld met de gevraagde handelingen.	
A09 76.	- Ruimtegebruik p. 121: het ruimtegebruik dient eerst concreet vermeld (dit ontbreekt nog in de tekst), waarna het kan worden besproken. De tekst start daarentegen met de vermelding dat er negatieve effecten zijn. De effecten worden vermeld, maar niet de motivatie waarom er is gekozen voor de concrete ruimte-innames (waarbij dient te worden gemotiveerd dat deze duurzaam zijn, en weloverdacht, ook gebundeld, meervoudig gebruik...). De ruimtelijke beoordeling is verschillend aan deze van de milieueffecten zoals in het MER is onderzocht.
Akkoord. De tekst wordt aangevuld (zie ook volgend punt).	

A09 77.	- Bouwdichtheid: p. 122: de stelling 'hebben een beperkte oppervlakte en zijn geïntegreerd in de omgevingsaanleg' is wat de rechtspraak een stijlformule noemt en heeft geen inhoud. Ook de verwijzing naar de barrièrewerking heeft geen meerwaarde vermits deze inhoud mist.
Het hoofdstuk overlapt met ruimtegebruik waarbij het kan worden samengevoegd als 'Ruimtegebruik en bouwdichtheid'. Met het verder uitwerken van bouwdichtheid zou het eventueel te veel overlappen met het hoofdstuk 'ruimtegebruik' gezien het hier ook over ruimtebeslag en compactheid gaat. Hoofdstukken 5.3.2 Ruimtegebruik en 5.3.3. Bouwdichtheid worden samengevoegd. De motivatie wordt eveneens verder uitgewerkt.	
A09 78.	- Visueel-vormelijk p. 123: Er is wel nog wat meer te vertellen over de polderheuvel (die als kenmerkend deel toch een uitschieter vormt ten aanzien van de buffer), ook het broedeiland wordt hier niet vermeld.
In die zin past het bespreken van de polderheuvel beter onder Bodemreliëf, gezien het daar te veel over het technische aspect gaat. Het broedeiland wordt toegevoegd.	
A09 79.	- Cultuurhistorische aspecten Volgens het advies van het Agentschap Onroerend Erfgoed is er wel degelijk sprake van interferentie met erfgoed (Hof ter Walle)
Het ontwerp wordt aangepast zodat de historische omwalling van Hof ter Walle ongeschonden blijft. De verantwoording binnen de nota wordt hierop aangepast.	
A09 80.	- Bodemreliëf p. 125: de tekst is eerder technisch en gaat niet concreet in op de concrete voorziene aanpak van de erboven vermelde 'dijkenbouwinnovaties' en bouwen op veenlagen. Concrete omschrijvingen van de voorziene afgravingen en ophogingen en de impact ervan op ruimtelijk vlak ontbreken. De vermelde impact/beoordeling is milieutechnisch en niet stedenbouwkundig van aard.
De bestaande tekst is correct gezien bodemreliëf ook over stabiliteit, waterdoorlatendheid enz gaat. Het is inderdaad nog uit te breiden met de specifieke reliëfwijzigingen zonder teveel te overlappen met andere hoofdstukken.	
A09 81.	- Veiligheid: P.131 bovenaan: de verwijzing naar zoneringsgegevens verwijst eerder naar de kaartenbundel als bijlage van de verantwoordingsnota dan naar de 'Beschrijving feitelijke en juridische toestand'.
Akkoord, aan te passen.	
A09 82.	- P.131: bij de uitleg van de aanpassingen aan de drie grachten graag een kaart toevoegen met aanduiding gracht, wegen en waterloop. Figuur 8 (p.20) van de archeologienota kan daar als basis zeker voor dienen.
Akkoord, aan te passen.	
A09 83.	- Natuurcompensaties: Op p. 131 wordt verwezen naar 'onze' hydrologische studie – voorstel om te duiden over welke studie dit gaat en waar deze terug te vinden is in de bundel. P. 131: is het vrijstellingenbesluit wel van toepassing gezien het vereist zijn van een passende beoordeling voor dit deel? + het wijzigen van teelten is zonder meer niet vergunningsplichtig, dus dient hier niet vermeld.
Akkoord, aan te passen. Met de studie wordt verwezen naar de geohydrologische studie van Doelpolder Zuid. Het hoofdstuk 'Vrijgestelde handelingen' wordt aangepast.	
A09 84.	- P. 132: er wordt zeer algemeen gesteld dat er 'een aantal teelten worden gewijzigd'. Voorstel om dit concreet te benoemen.
Deel van vrijgestelde handelingen wordt aangepast.	

A09 85.	- p. 132: de verwijzing naar het gewestplan is niet relevant, vermits er voor dit deel een bestemmingswijziging is voorzien met het GRUP. Het is aan deze voorschriften dat er dient getoetst.
Akkoord, paragraaf over gewestplan wordt aangepast, een deel van Relief-NC ligt in agrarisch gebied.	
A09 86.	- P. 132: er wordt verwezen naar art. 8 van het GRUP, maar dit heeft betrekking op het bufferlandschap ten noorden van Putten Hoog. Het is art. 3 Natuurgebied dat betrekking heeft op de natuurcompensaties. Het geciteerde voorschrift is dan ook niet correct (ivm waterbeheersing, nautische veiligheid, aanleg intergetijdengebied, werfzones).
Akkoord, aan te passen.	
A09 87.	- p. 133: onder luikje overeenstemming met de regelgeving natuur wordt gesteld dat de werfzone gelegen is in vogelrichtlijngebied. Zie ook opmerking over het vrijstellingenbesluit hierboven.
Akkoord, aan te passen.	

A09 88.	- p. 134: er wordt gesteld dat de ingrepen geen negatieve impact hebben op het vlak van de overstromingsgevoeligheid, maar dit wordt niet verder onderbouwd, noch wordt er verwezen naar een onderbouwing die elders in de bundel terug te vinden is.
Akkoord, aan te passen.	
A09 89.	- Bovendien wordt in de laatste paragraaf gesteld dat de impact op de waterhuishouding ingrijpend is. De ingrepen hebben een invloed op de grondwaterstand buiten het projectgebied. Beide vaststellingen worden niet verder toegelicht. Dit volstaat niet en dient verder uitgewerkt. Er is aan te tonen dat er geen negatief effect ontstaat op de waterhuishouding. - p. 135: onder 7.3.4.4 wordt melding gemaakt van wijzigingen aan 3 grachten, in het hoofdstuk erboven zijn het 2 waterlopen en 3 grachten.
Akkoord, aan te passen.	
A09 90.	- Functionele inpasbaarheid p. 136: ook hier wordt terug verwezen naar art. 8 van het GRUP Er wordt gesteld dat de bestaande grondwaterhoogte van de omliggende landbouwgronden onveranderd blijft – dit is het tegenovergestelde als wat hierboven (p. 134) is vermeld. Een verantwoording waarom net daar de ingrepen dienen te worden voorzien en welke oppervlakte er vereist is voor deze natuurcompensaties (met het oorzakelijk verband door inname elders) ontbreekt nog. Er wordt heel algemeen verwezen naar de link met het Grenspark Saeftinghe, maar dit wordt niet concreet gemaakt. Het is daarnaast niet duidelijk waarom er wordt verwezen naar de toekomstige ontwikkelingsplannen van CCL – het project WOW dient immers op zichzelf te kunnen functioneren.
Akkoord, aan te passen.	
A09 91.	- P.136: mobiliteit dient meer uitgewerkt te worden - Schaal, ruimtegebruik p. 136-137: dit omvat geen motivatie maar deels een beschrijving gecombineerd met een aantal stijlformules. Er is concreet aan te tonen waarom de schaal beperkt is en hoe er aangesloten wordt op de rest van de omgeving.
Akkoord, aan te passen.	
A09 92.	- Visueel vormelijk De stelling dat de werken nauwelijks zichtbaar zullen zijn strijdt met de vermelding in de tekst erboven dat er deels staand water zal worden voorzien.
Akkoord, aan te passen.	
A09	- Bodemreliëf: p. 137: voorstel om concreet te benoemen waarom de ingrepen miniem zijn (voorzien verondieping met x-cm, ontgraving van x-cm,... en met een lengte en breedte van x-m)
Akkoord, aan te passen.	
A09 94.	- P.139: aanvullen dat voor een complex project in de uitwerkingsfase de opmaak van een MER verplicht is (artikel 19 decreet complexe projecten). Het is dus niet zo, zoals in de eerste zin wordt vermeld, dat dit specifiek kadert in de omgevingsvergunning
Akkoord, aan te passen zoals voorgesteld.	
A09 95.	- Milderende maatregelen p. 140: bij BIO-2 is niet vermeld waar deze is opgenomen in de plannen. p. 142: bij BIO-11 is vermeld dat dit 'onder meer' is opgenomen bij de handeling 'nieuwe verharding Polder'. Er dient duidelijkheid over te bestaan hoe deze MM is geïntegreerd in het project, dus er is concreet te vermelden in welke (dus alle betreffende) handelingen deze worden voorzien

Tekstuele aanpassingen omtrent integratie binnen het project worden in samenhang met de plannen gemaakt. Hierbij dient ook aandacht naar vrijgestelde handelingen te gaan,. De vrijgestelde handelingen uit milderende maatregelen BIO-2 en BIO-11 zullen tekstueel worden opgenomen op de plannen.	
A09 96.	- P.143: MR-2 staat in 8.2.2. Zo staat het ook aangegeven op p.58 van het hoofd-document. Dus schrappen bovenaan p.143.
Akkoord, de verantwoordingsnota wordt aangepast.	
A09 97.	- p. 147 BIO-16: het voorzien van gerichte armaturen bij de Nieuwe Dijkstraat en Engelsesteenweg is een project-geïntegreerde maatregel.
Akkoord, de verantwoordingsnota wordt aangepast.	
A09 98.	- P.148, 8.4.2: "t.h.v. Putten Weiden en Putten West kan pas starten...." Het is onduidelijk wat bedoeld wordt met "Dit geldt niet voor de voorbereidende werken aan de buffer". Dit laatste geldt toch enkel voor de fietstunnels en de beplanting van de buffer.
De milderende maatregel (hier GEL-3) wordt geherformuleerd zodat hij duidelijker is. Het onderbroken gedeelte van de buffer wordt beperkt door het gefaseerd uitvoeren van afbraak de bestaande buffer en heropbouw van de nieuwe buffer. De werkzaamheden voor de aanleg van de westelijke ontsluitingsweg en het langsgelegen spoor t.h.v. Putten Weiden kan pas starten na aanleg van de nieuwe bufferdijk, zodat deze werkzaamheden afgeschermd kunnen gebeuren. De voorbereidende werken aan de buffer en de fietstunnels kunnen wel plaatsvinden. Dit moet dan in alle documenten waar milderende maatregelen zijn opgenomen gewijzigd worden.	
A09 99.	- P.150: Er wordt verwezen naar het ontwerp technisch verslag grondverzet in bijlage. Gelieve deze zin te schrappen gezien dergelijk verslag geen onderdeel is van de omgevingsvergunning
Akkoord, zin wordt geschrapt.	
A09 100.	We formuleren een reeks opmerkingen op de tekeningen (inplantingsplannen nieuwe toestand): - De aansluiting op bestaande toestand is niet weergegeven op I_1 voor wat betreft het zuidelijke punt van de buffer ten westen van de WOW en het voorziene wandelpad dat vermoedelijk zal aansluiten op het bestaande onverharde pad richting Watermolendijk: (...) Idem voor het voorziene pad iets noordelijker: (...) En een ander pad nog wat noordelijker: (...)
De aansluitingen zullen worden ingetekend.	
A09 101.	We formuleren een reeks opmerkingen op de tekeningen (inplantingsplannen nieuwe toestand): - Voor het I_2 en I_3 ontbreekt een plan van de vergunde toestand (inrichting Drijdijk)
Voor de vergunde toestand aan Drijdijk zijn intussen de werken uitgevoerd. Daarom worden geen extra plannen opgemaakt. De plannen bestaande toestand worden wel aangepast.	

A09 102.	We formuleren een reeks opmerkingen op de tekeningen (inplantingsplannen nieuwe toestand): - Het bestaande pad op I_3 is niet weergegeven – het ‘bestaande’ pad op Drijdijk is eigenlijk een ‘vergund’ pad (vermits nog niet gerealiseerd): (...) Idem wat verder op ditzelfde plan: (...)
Het bestaande pad ligt daar in de praktijk wel en wordt ingetekend met grijze lijnen in bestaande toestand. Het ‘vergund’ pad is intussen reeds aangelegd, dus vervalt deze opmerking. De aansluiting wordt aangepast op de plannen.	
A09 103.	We formuleren een reeks opmerkingen op de tekeningen (inplantingsplannen nieuwe toestand): - Op enkele tekeningen nieuwe toestand wordt de opbraak van de verhardingen nog vermeld – dit is verwarrend, vb. I_4 (...) Dit is ook vermeld op I_5 En I_6: (...) Idem op I_8 De aansluiting van het fietspad op de bestaande toestand van Pillendijk is niet duidelijk: (...)
De plannen worden aangepast.	
A09 104.	We formuleren een reeks opmerkingen op de tekeningen (inplantingsplannen nieuwe toestand): - De aansluiting van de wegenis tunnel binnenvaart Doeldok op bestaande terreinen is niet weergegeven:
Plan wordt aangepast.	

A09 105.	Op de concrete plannen nog één kleinere opmerking. Het wandelpad tussen Oud Arenberg en Blikken (zie onderstaande figuur) wordt aangelegd in een halfverharding. Dit pad kan ook onverhard worden aangelegd. Indien toch voor halfverharding wordt gekozen moeten maatregelen voorzien worden om fietsers te weren. Het pad moet wel vlot berijdbaar zijn door rolwagens, rollator, buggy en co.
De bemerking is enigszins tegenstrijdig. Maatregelen tegen fietsers maken ook de vlotte toegankelijkheid voor rolwagens, kinderbuggy's, rollator... moeilijk. Er wordt signalisatie voorzien.	
A10 106.	Aansluiting Schoorhavenweg o Lichtengeregeld kruispunt ifv een conflictvrije verkeersafwikkeling en maximale veiligheid voor de fietser. Alsook mogelijkheid tot sturing van verkeersstromen
De plannen voorzien een licht (op aanvraag voor de fietser. Doordat we een linksafslagstrook voorzien is een Verkeersregelininstallatie (VRI) niet nodig.	
A10 107.	Blikken o overgang bestaande infra naar nieuwe: schuwafstand fietspad/parkeerstrook is maar 30cm ipv 75cm (vademecum)
Dit betreft een zeer lokale situatie waarvoor een afwijking mogelijk is Dit wordt opgenomen in de verantwoordingsnota.	
A10 108.	Blikken o Fietspadbreedte niet volgens vademecum (3m ipv 4m)
De nieuwe fietspaden worden op 4m breed aangelegd. Het plan waarnaar verwezen wordt bevat een doorsnede waar het bestaande fietspad (3m breed) behouden blijft.	
A10 109.	Nieuwe Dijkstaat o opstelstrook voor fietsers niet conform vademecum: 2,5m ipv 3m
Het ontwerp zal aangepast worden om een middeneiland van 3m breed te kunnen voorzien.	
A10 110.	Nieuwe Dijkstaat o Verantwoordingsnota p. 21: verwijzing naar afmetingen dwarsprofiel komen niet overeen met effectief dwarsprofiel
ok, aan te passen.	
A10 111.	Engelsesteenweg o fietsoversteek Saftingen is enkel gefaciliteerd. Vraag of ze kunnen bevestigen of de opstelstrook voor fietsers volgens het vademecum is.
Aangezien er aan de kant van Saftingen geen fietspaden liggen is hier geen fietsoversteekplaats aangeduid.	
A10 112.	Engelsesteenweg o Deze straat is een lang recht stuk en kent vandaag al een snelheidsproblematiek. Vraag naar snelheidsremmers bv verhoogde kruispunten. Kruispunten moeten ook maximaal beveiligd worden rekening houdend met hoog ongevalen aantal. Zeker goede zichtbaarheid: de bomenrij moet op tijd stoppen zodat er vanop afstand beter zicht is op aankomend verkeer in de zijstraat.
Ongevalstatistieken wijzen niet op veel ongevallen op deze plek. Aanpassingen zijn dan ook niet nodig. Er wordt een bijkomende monitoringsmaatregel opgenomen. 'De wegbeheerder van de Engelsesteenweg zal periodiek de veiligheid evalueren op basis van onder meer ongevalstatistieken. Indien nodig kunnen alsnog bijkomende maatregelen worden genomen. '	
A10	Engelsesteenweg

113.	o Kruispunt met de Oostlangeweg moet in oost-westelijke richting ook beveiligd worden.
Ongevalstatistieken wijzen niet op veel ongevallen op deze plek. . Aanpassingen zijn dan ook niet nodig. Er wordt een bijkomende monitoringsmaatregel opgenomen. 'De wegbeheerder van de Engelsesteenweg zal periodiek de veiligheid evalueren op basis van onder meer ongevalstatistieken. Indien nodig kunnen alsnog bijkomende maatregelen worden genomen.	
A10	Engelsesteenweg
114.	o Verantwoordingsnota p. 21: verwijzing naar afmetingen dwarsprofiel komen niet overeen met effectief dwarsprofiel
Ok, aan te passen aan de hand van de plannen.	
A10 115.	Heraanleg Hogendijk: Tractorsluis heeft formaat 2500x1000 idem naar Beekmolenstraat. Dit is een nieuw type op ons grondgebied. Ervaring leert ons dat naar gelang het type landbouwverkeer een bepaald type tractorsluis gewenst is. Het type dat hier voorzien wordt moet zeker afgestemd worden met het type landbouwverkeer eigen aan de omgeving.
Het type zal afgestemd worden met de gebruikers en eventueel worden aangepast.	
A10	Heraanleg Oud Arenberg
116.	o Uitwijkstroken zijn wenselijk omdat het over een lang smal stuk gaat.
Gelet op het zeer beperkt aantal aangelanden van Oud Arenberg is dit niet nodig. Ter hoogte van perceelstoegangen en de huidige aansluiting met de Middenstraat zijn er voldoende uitwijkmogelijkheden beschikbaar.	
A10	Heraanleg Oud Arenberg
117.	o voorzien van reflecterende verf als wegmarkering.
Dit wordt voorzien en bijkomend opgenomen worden in de verantwoordingsnota.	
A10 118.	Fietsverbinding tussen Oud Arenberg en Hogendijk: P28: "Het pad wordt uitgevoerd in een halfverharding (kleur naturel) en heeft een breedte van 2,5m. Deze breedte wijkt af van het vademecum fietsvoorzieningen (versie juli 2022), die stelt namelijk dat een dubbelrichtings-fietspad minstens 3m dient te zijn. Omdat de bouw van de polderheuvel vele jaren zal duren, is een minimale breedte van 3 meter nodig.
Het pad heeft momenteel een bepaalde breedte waarbinnen een tijdelijk fietspad wordt voorzien. Een bredere inname zou het verlies van natuur en habitats inhouden en wordt dan ook niet voorzien voor een tijdelijke situatie.	
A10 119.	fietstunnel Sint-Michielsstraat: ten zuiden van de fietstunnel dient het fietspad dat op de bufferdijk loopt ook in een zachtere hoek afbuigen naar de fietstunnel (oostelijke richting)
Gelet op de aanwezige hoogteverschillen is dit niet mogelijk.	
A10 120.	fietstunnel Putten Hoog: P44: "Hier is ruimte om een fietspadbreedte van 3m te voorzien en aan de zijde van het spoor een schuwafstand van 0,75m en aan de rijweg een schuwafstand van 0,48m. Dit laatste wijkt af van het fietsvademecum. Dit is echter maar over een beperkte lengte, want de beschikbare breedte tussen het nieuw spoor en de bestaande rijweg neemt toe naar het oosten."
Dit blok hoort bij de onderstaande vraag	
A10 121.	fietstunnel Putten Hoog: P44: over welke lengte is er maar een schuwafstand van 0,48m?

De zone waarover er minder dan 0.75m schuifstand is, is ±32m lang. Er zijn voldoende uitwijkmogelijkheden aanwezig.	
A10 122.	5.2 Mobiliteitsimpact p117: o “Zolang het project CCL niet gerealiseerd is, zal de fietsverbinding tussen Hogendijk en Dreefstraat voorzien worden via segment Hogendijk N451b tussen de landbouwpercelen.” o De aansluiting van de Hogendijk met de Dreefstraat betreft een smal betonbaantje met langs de kant van de Dreefstraat een stukje kasseistrook. Dit segment moet opgenomen worden in het projectgebied en worden heraangelegd. Ook zijn er uitwijkstroken gewenst zodat fietsers landbouwverkeer veilig kunnen kruisen. De staat van de rijbaan (betonplaten) moet nagekeken worden alsook staat van de bermen, waar nodig eerst herstellingen uitvoeren. o Het ontwerp Dreefstraat +/- 100m doortrekken tot aan de aansluiting met Hogendijk zodat fietsers een goede aansluiting hebben
- De heraanleg van dit stuk van de N451b is geen onderdeel van de werken. Aangezien het een onderdeel is van omleidingswegen zal in het bestek van de werken wel voorzien worden dat de lokale omleidingsroutes in berijdbare staat dienen gehouden te worden d.w.z. dat vuil ingevolge werfverkeer of schade ingevolge omleidingsverkeer dient geremedieerd te worden. De huidige weg is berijdbaar. In de bochten zijn uitwijkmogelijkheden beschikbaar. - De plannen gaan ervan uit dat de gemeente de geplande fietspaden langs de Dreefstraat reeds aangelegd heeft.	
A10 123.	Vrachtwagenparking: o De huidige en recent geopende vrachtwagenparking Ketenis aan de Kallosluis is quasi dagelijks volzet. De procedure voor de realisatie van fase 2 dient zo snel mogelijk opgestart te worden. o Tevens moet ook in de buurt van het tweede getijdendok gezocht worden naar ruimte voor een vrachtwagenparking met minimum 200 parkeerplaatsen.
Het project WOW genereert op zich geen extra vrachtverkeer, vanuit dit project zijn dan ook geen extra vrachtwagenparkeerplaatsen nodig.	
A10 124.	fietspad: het dubbelrichtingsfietspad langs Blikken en Hoogschoorweg is maar 2,5m breed. Om het toenemende (snelle) fietsverkeer op te vangen dient het fietspad volgens het vademecum minstens 3 meter en met meer dan 250 fietsers op het drukste uur meer dan 4 meter breed te zijn. De ruimte is hiervoor beschikbaar
Een herinrichting van de bestaande fietspaden langs Blikken en Hoogschoorweg valt buiten de doelstelling van dit project.	
A10 125.	parallelweg ten zuiden van de E34: het havenverkeer moet maximaal gescheiden worden van het bovenlokaal verkeer. Het is onwenselijk dat het lokaal en bovenlokaal verkeer vanuit Kieldrecht, Verrebroek en Vrasene en het verkeer komende van de parallelweg vanuit Sint-Gillis-Waas, de E34 zou moeten bereiken via de Schoorhavenweg. De gemeente Beveren wenst dat dit gebeurt via de N451 en vervolgens via een zuidelijke parallelweg naar het nieuwe complex Waaslandhaven-West.
Deze opmerking houdt verband met het project E34 West en niet met de Westelijke Ontsluiting.	
A10 126.	2.4 Recreatie o Zitbanken en picknickbanken staan niet ingetekend, deze dienen nog voorzien te worden o Mountainbikeweg aan Spaans Fort dient nog ingetekend worden.

	o Kasseistrook naar de top van de panoramaheuvel ontbreekt en dient nog ingetekend worden. Het voorstel van inplanting werd al eerder overgemaakt aan projectleiders MOW. o Bijkomende trage wegen: • Op het einde van Klein Arenberg • Iets ten noorden van de Middenstraat • Thv. Hertogenstraat o Ruiterpad zit bij CCL en dus niet in WOW
	- Banken zullen op de plannen gezet worden. - De mountainbikeweg zal op de plannen gezet worden. - Het voorzien van toeristische en recreatieve voorzieningen op de polderheuvel is niet mogelijk gezien de nabijheid van Sevesobedrijven. Een doodlopende kasseistrook als aantrekkingspunt voor wielertoeristen is aldus niet mogelijk. - Op de adviesvergadering werd door de vertegenwoordiger van het gemeentebestuur verduidelijkt dat de tekst in verband met trage wegen een interne noot opmerking betreffen, waar geen verder gevolg aan moet worden gegeven.
A10	2.5 Water
127.	Er dient onderzocht te worden of en hoe het hemelwater vanop de WOW kan afwateren naar Spaans Fort (plan 1) en Putten West (plan 4) in plaats van naar de dokken. Er dient gekozen te worden voor de afwatering waarbij verzilting van de polder wordt tegengegaan. Uit besprekingen op de werkgroep Optimalisatie en Beheer van de Beheercommissie Linkerschelde bleek dat extra water in de natuurgebieden enkel welkom is indien er garanties zijn dat de waterkwaliteit voldoet en er nodige maatregelen voorzien worden om bij calamiteiten te voorkomen dat schadelijke stoffen of bluswater in de natuurgebieden terecht komt. Daarenboven zijn plotse waterstandsschommelingen in de plassen ongewenst, zeker in het broedseizoen. Bij Drijdijk is er daarom een bufferbekken voorzien waar het water voorafgaandelijk gebufferd wordt en eventueel kan ingelaten worden in het natuurgebied. Het polderbestuur heeft ook aangegeven dat bijkomend afvloeien van hemelwater in de waterlopen niet gewenst is in periodes van hevige neerslag gezien het systeem dan al op zijn grens loopt. Gezien er geen ruimte is om extra voorafgaandelijke buffercapaciteit te voorzien en ook geen garanties gegeven kunnen worden dat dit extra hemelwater in natte periodes van hevige neerslag niet overloopt naar de waterlopen in de polder en dus voor een extra belasting zorgt, kan hier geen verder gevolg aan worden gegeven.

5.5.2 Aanpassingen aan het voorontwerp projectbesluit

Volgende aanpassingen worden aangebracht aan de verantwoordingsnota:

- Blz. 150: schrappen van hoofdstuk 9.1. onder hoofdstuk 9. Sloopopvolgingsplan en een afzonderlijk hoofdstuk 'grondverzet' invoegen. (A09-24&99)
- Blz. 114: schrappen van 'ter hoogte van complex Hogendijk zal er een permanente drainage aangelegd moeten worden. (...) op het oppervlaktewater te vermijden.' Aan te vullen met 'Enkel het hemelwater dat binnen de inkuiping op het wegdek valt, moet worden afgevoerd, en in beperkte mate lekwater dat insijpelt.' (A09.25)
- Blz. 111: Onder hoofdstuk 4.5. aandacht besteden aan infiltratiebekken Putten Hoog. (A09.27)
- Blz. 8: aangepaste figuur vanuit MER invoegen. (A09.28)
- Blz. 11: lijst aanvullen met niet-vergunningsplichtige handelingen op basis van de plannen. (A09.30)

- Blz. 18: aanvullen met 'de eigenlijke weg naar het Tweede Getijdendok zit niet in dit projectbesluit vervat'. Duiden hoe de aansluiting in afwachting van de aanleg wordt afgewerkt (aan de hand van de plannen). (A09.30)
- Blz. 12 en verder: toevoegen van een situeringskaart voor elke stedenbouwkundige handeling. (A09.31)
- Blz. 21: tekst met afmetingen aanpassen op basis van de plannen. (A09.114)
- Blz. 35: aanduiden op figuur wat binnen WOW valt. (A09.32)
- Blz. 37: aanvullen met 'Op de figuur wordt ook het bestaande reliëf weergegeven.' (A09.33)
- Blz. 38: de zin 'wordt opgenomen binnen het hoofdstuk reliëf' aanvullen met 'bufferdijk'. (A09.34)
- Blz. 57: vervangen van situeringskaart met juiste shapefile (opnemen van planelement volle dijk binnen de stedenbouwkundige handeling Reliëf bufferdijk). (A09.34 & 36)
- Blz. 54: verplaatsen van hoofdstuk '2.1.12.4. Ophoging bufferdijk Spaans Fort' naar '2.1.13. Reliëf bufferdijk'. (A09.34 & 36)
- Blz. 56: toevoegen 'De reliëfwijziging voor de ophoging van de nieuwe heuvel zelf, is opgenomen onder 2.1.14 Polderheuvel'. (A09.35)
- Blz. 61: tekst meer duiden in het kader van tijdelijkheid: 'zowel de fietsbrug als het eventuele fietspad zijn geen onderdeel van de huidige vergunning en kunnen pas worden aangevraagd zodra de aannemer de aanvoerroutes vaststelt'. (A09.38)
- Blz. 73: verplaatsen van hoofdstuk '2.1.23 Fietsbrug Hogendijk' achter Spoorbrug Oost. (A09.40)
- Blz. 83: toevoegen 'Aangezien dit een tijdelijke weg betreft zal deze terug opgebroken worden van zodra deze geen nut meer heeft.' (A09.41)
- Blz. 85: toevoegen 'Aangezien dit een tijdelijke weg betreft zal deze terug opgebroken worden van zodra deze geen nut meer heeft.' (A09.41)
- Hoofdstuk 4.1.1. Afwijkingen worden opgenomen en besproken (A09.45 en A09.47)
- Blz. 92: schrappen van 'Artikel 8. Bufferlandschap...'. (A09.46)
- Blz. 97: vervangen van 'artikel 3.10' door 'artikel 3.1.1 (aanleg, wijziging of uitbreiding van openbare fiets, ruiter- en wandelpaden, en andere paden voor zwakke weggebruikers)'. Hier dient ook meer worden gemotiveerd zoals gevraagd. (A09.48)
- Blz. 97: uitbreiden van de motivatie zoals gevraagd. (A09.49)
- Blz. 97: '5.2.' schrappen. (A09.51)
- Blz. 99: eerste paragraaf aanvullen met 'De timing van de uitvoering hangt af van de uitvoering van CCL of andere projecten (grondaanvoer). Hiervoor wordt ook een verlenging van de vervaltermijnen voorzien.' (A09.53)
- Blz. 102: verwijzing naar betreffende hoofdstuk MER ten aanzien van compensatie. (A09.54)
- Blz. 102: onder 4.1.2.7 eerste zin herschrijven: 'De inrichtingsstudie verwijst hier naar de landschapsstudie van het bufferlandschap met aanvullingen uit het ontwerp MER (discipline water) en de nota afwatering.' (A09.56)
- Blz. 103: onder 4.1.2.8 eerste zin herschrijven op zelfde werkwijze als bovenstaande. (A09.57)
- Blz. 107: af te stemmen op MER (A09.58)
- Blz. 106: laatste zin toevoegen: 'Volledigheidshalve wordt verwezen naar het hoofdstuk 8 waaronder alle milderende maatregelen zijn opgenomen.' (A09.59)
- Blz. 109: toevoegen van volgende zin onder 4.4.1. Landschap: 'Er is een impact op het landschap, maar bij de inrichtingsvoorstellen wordt gebruik gemaakt van de in de polder aanwezige vormtaal. Dit mildert de impact van de werken. Het wegenpatroon van de polder is zeer authentiek, maar ook waar de wegenis zelf wordt verwijderd, blijft het tracé aanwezig en zichtbaar in het landschap.' (A09.61)

- Blz. 110: Zin vervolledigen: 'zone 2 is deels gelegen op het oorspronkelijke polderniveau'. (A09.62)
- Blz. 112: zin toevoegen: 'Een gunstig advies van het polderbestuur op het projectbesluit kan gelden als machtiging voor het aanpassen van onbevaarbare waterlopen in de zin van artikel 40, 6° van het Decreet Complexe Projecten.' (A09.64)
- Blz. 113: toevoegen: 'Conform artikel 22 van het Besluit van de Vlaamse Regering van 5 juli 2021 tot uitvoering van diverse bepalingen uit de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen en tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 tot uitvoering van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieu-beleid, wat betreft het toezicht op de naleving van de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen kan een vergunning voor stedenbouwkundige handelingen'. (A09.65)
- Blz. 115: toevoegen onder decreet gemeentewegen: 'De procedure wordt opgestart en wordt toegevoegd aan het definitieve projectbesluit.' (A09.67)
- Blz. 116: bespreken van broedeiland onder functionele inpasbaarheid. (A09.68)
- Blz. 116: opnemen van tijdelijke situaties zoals het tijdelijk niet-functioneel wegdeel richting CCL. (A09.69)
- Blz. 117-120: herschrijven van hoofdstuk mobiliteitsimpact in functie van de leesbaarheid en overige aanpassingen (binnen MER en milieuverklaring). (A09.70-74)
- Blz. 118: schrappen van de zin: 'Voor het functioneren van het verkeerssysteem – wijziging verkeers-intensiteiten zijn geen conclusies opgenomen.' (A09.71)
- Blz. 121: onder 5.3.1 schaal een concrete bespreking van de schaal van de voorziene handelingen (wegenis, spoor, verschillende bijhorende kunstwerken, polderheuvel). (A09.75)
- Blz. 121 – 122: samenvoegen van hoofdstukken 5.3.2 Ruimtegebruik en 5.3.3. Bouwdichtheid en aanvullen van motivatie. (A09.76-77)
- Blz. 124: laatste zin toevoegen: 'De impact van de aanzienlijke reliëfwijzigingen wordt besproken onder 5.6. Bodemreliëf'. (A09.78 & 80)
- Blz. 125: deel over reliëfwijzigingen (zoals polderheuvel) aanvullen. (A09.80)
- Blz. 131: schrappen van 'als beschrijving juridische en feitelijke toestand'. (A09.81)
- Blz. 131: kaart toevoegen. (A09.82)
- Blz. 131:
 - o 'onze hydrologische studie' vervangen door 'de geohydrologische studie van Doelpolder Zuid' en verwijzen naar de bijlage.
 - o werfzone verplaatsen naar vergunningsplichtige handelingen.
 - o schrappen van hoofdstuk 7.2.1 vrijgestelde handelingen (A09.83-84).
- Blz.132:
 - o Aanpassen van paragraaf over gewestplan onder 7.3.1 Overeenstemming met de bestemmingsplannen.
 - o Verwijzen naar artikel 3 i.p.v. artikel 8. (A09.85-86)
- Blz.133: toevoegen van motivatie waarom werfzones zijn vrijgesteld (A09-87)
- Blz. 134: opnemen van verwijzing naar MER, discipline water en afwateringsnota en toevoegen van conclusie. (A09.88-89)
- Blz. 135: aanpassen van aantal waterlopen en grachten. (A09-89)
- Blz. 136: aanpassen conform opmerking artikel 3. Motivatie verder uitwerken (A09-90)
- Blz. 136: Onder 7.4.2. mobiliteitsimpact verwijzen naar MER, discipline mobiliteit en toevoegen van conclusie (A09-91)
- Blz. 136-137: 7.4.3. schaal, ruimtegebruik en bouwdichtheid aanpassen (voor werkwijze zie hoofdstuk 5.3). (A09.91)

- Blz. 137: 7.4.4 visueel-vormelijke elementen aanpassen (voor werkwijze zie hoofdstuk 5.4). (A09.92)
- Blz. 137: 7.4.6 bodemreliëf aanpassen (voor werkwijze zie hoofdstuk 5.6). (A09.93)
- Blz. 140: tekstuele aanpassingen omtrent integratie binnen het project worden in samenhang met de plannen aangemaakt. (A09.95)
- Blz. 143: schrappen van paragraaf van (MR-2). (A09.96)
- Blz. 148: de beschrijving van GEL-18 wordt aangepast binnen de milieuverklaring. Hier overnemen en overige maatregelen binnen milieuverklaring controleren. (A09.98)
- P.150: Schrappen van de verwijzing naar het ontwerp technisch verslag grondverzet en in een afzonderlijk hoofdstuk steken (A09.99)
- Afwijking op het vademecum wordt gemotiveerd in de verantwoordingsnota (A10.107).
- P. 21 Verantwoordingsnota:
 - o Nieuwe Dijkstraat: de verwijzing naar afmeting dwarsprofiel in overeenstemming brengen met de effectieve afmetingen (A10.110)
 - o zo ook voor Engelsesteenweg (A10.114)
- Er wordt een bijkomende monitoringsmaatregel ingeschreven : ‘De wegbeheerder van de Engelsesteenweg zal periodiek de veiligheid evalueren op basis van onder meer ongevalstatistieken. Indien nodig kunnen alsnog bijkomende maatregelen worden genomen’.
- Heraanleg Engelse Steenweg voorzien van reflecterende verf als wegmarkering opnemen in de verantwoordingsnota (A10.117)
- Hoofdstuk 2.4 Recreatie (A10.126)
 - o Zitbanken en picknickbanken intekenen op de plannen.
 - o Intekenen van Mountainbikepiste

Volgende andere aanpassingen worden aangebracht aan het voorontwerp projectbesluit (buiten verantwoordingsnota):

- Hoofddocument aanvullen met ‘De timing van de uitvoering hangt af van de uitvoering van CCL of andere projecten (grondaanvoer). Hiervoor wordt eventueel ook een verlenging van de vervaltermijnen voorzien.’ (A09.53)
- Ontwerp heraanleg Engelse Steenweg: voorzien van reflecterende verf als wegmarkering. (A10.117)
- Plan ontwerp Nieuwe Dijkstraat: Het ontwerp zal aangepast worden om een middeneiland van 3m breed te kunnen voorzien. (A10.109)
- Inplantingsplannen Nieuwe Toestand: De aansluitingen op bestaande toestand moeten op dit plan worden toegevoegd (A09.100):
 - o op I_1 voor wat betreft het zuidelijke punt van de buffer ten westen van de WOW en het voorziene wandelpad dat vermoedelijk zal aansluiten op het bestaande onverharde pad richting Watermolendijk, EN voor het voorziene pad iets noordelijker EN het voorzien pad nog wat noordelijker .
 - o Op I_3 de aansluiting van het nog aan te leggen pad aanduiden op het plan (A09.102)
 - o Op de plannen Nieuwe Toestand I_4, I_5, I-6 en I_8 de vermelding ‘Opbraak van verharding’ weghalen (A09.103)
 - o Aansluiting van fietspad op de bestaande toestand van Pillendijk duidelijk weergeven (A09.103).
 - o Inplantingsplannen Nieuwe toestand: bijkomend weergeven van de aansluiting van de wegenis tunnel binnenvaart Doeldok op bestaande terreinen (A09.104)
- Plannen bestaande toestand worden aangepast de uitvoering van de werken aan Drijdijk (A10.101)

5.6 OMGEVINGSVERGUNNING – RUIMTELIJK LUIK (OVERIG)

5.6.1 Adviezen en antwoorden

Nummer Advies	Opmerking
A09 128.	Archeologienota 1) De naamgeving van de zones dient aangepast te worden. Zones 1 en 2 in het programma van maatregelen komen niet overeen met zones 1 en 2 uit het verslag van resultaten. Gebruik een alternatieve naamgeving voor de advieszones met verwijzing naar de zonering uit het verslag van resultaten.
Akkoord	
A09 129.	Archeologienota 2) Beeld de geplande werken in elke zone af op een apart detailplan. Een overzicht zoals Figuur 8 (qua vormgeving) zou goed zijn voor alle zones. Figuur 8 is echter niet duidelijk. Er wordt in het bijschrift een bronvermelding toegevoegd, wat doet vermoeden dat het niet de geplande werken zijn behorende tot dit dossier.
Akkoord	
A09 130.	Archeologienota 3) De definitieve plannen dienen raadpleegbaar te zijn voor een goed begrip van de toekomstige ingrepen en de impact hiervan op mogelijk aanwezige archeologische waarden. De archeologienota moet een publiek toegankelijke link bevatten naar: • de volledige plannenbundel, • de verantwoordingsnota, waarin de ingrepen per zone beschreven zijn, geïllustreerd met representatieve snedes.
Akkoord in de archeologienota wordt een duidelijke verwijzing naar andere delen van het projectbesluit met plannen toegevoegd. Het werken met hyperlinks tussen verschillende documenten is evenwel technisch niet mogelijk gezien deze links niet blijven werken wanneer het projectbesluit op verschillende platformen wordt gezet (sharepoint, google drive, lokaal op een PC, ...).	
A09 131.	Archeologienota 4) De gehanteerde schaal voor de opmaak van alle kaartmateriaal staat onvoldoende toe het plangebied in detail te analyseren. De lezer ziet niet wat beschreven wordt in de tekst wegens een al te ruim kaartbeeld. Wanneer conclusies getrokken worden voor bepaalde delen van het plangebied, dan zou de reden/motivatie daartoe zichtbaar moeten zijn op de bijhorende kaart met aangepaste schaal. Dit is vaak niet het geval.
Akkoord	

A09 132.	Archeologienota 5) De geplande werken zijn onvoldoende concreet beschreven. - Beschrijf hoe breed de lijntracé's zijn? - De impactanalyse in deel 2 (Aard van de bedreiging) werd onvoldoende uitgewerkt en zichtbaar gemaakt, deze is belangrijk voor het bepalen van kennispotentieel.
Akkoord	
A09 133.	Archeologienota 6) Afschrijven van zones 1 en 2 (uit het verslag van resultaten) van de geplande werken is onvoldoende concreet gemotiveerd en aangetoond. - Geen detailkaarten van de zonering die wordt voorgesteld. Enkel een algemene kaart met rechthoeken voor zone 1, 2 ... - Geen detailkaarten van deze zones, geen specificatie van geplande werken of impact ten opzichte van gekende ophoging of verstoring, geen bespreking van bekende boringen (DOV) ... - Het is zeer moeilijk om na te gaan in welke zone er geen impact is op het archeologisch erfgoed wegens de aanwezige ophoging en/of de beperkte omvang geplande werken. De weergave op de kaarten is onvoldoende gedetailleerd. - Hoogteprofielen bieden zeer weinig detailzicht op de situatie. Het exacte hoogteverschil kan er niet uit afgeleid worden (prenten bieden te weinig detail - hoogte-indicatie per 5 m is niet handig).
Akkoord	
A09 134.	Archeologienota 7) De archeologienota bevat verschillende figuren waarop het huidige plangebied niet afgebeeld staat. Alle figuren afkomstig uit de archeologienota van Ruben Willaert/GATE moeten voorzien worden van het huidige plangebied, met ook de aanduiding van: - de sonderingen en de landschappelijke boringen; - de verschillende mechanische boringen binnen het huidige onderzoeksgebied.
Akkoord	
A09 135.	Archeologienota 8) De resultaten van de archeologienota van Ruben Willaert/GATE zijn niet verifieerbaar of raadpleegbaar, omdat deze nog niet werd bijgevoegd of gepubliceerd. Hierdoor zijn er nog vragen: - In hoofdstuk 3.3.1.1 staan tegenstrijdigheden: er werden 10 mechanische landschappelijke boringen uitgevoerd, deels binnen zone 4, maar daarna wordt gezegd dat er geen mechanische boringen in zone 4 zijn uitgevoerd. - Zijn die resultaten dan enkel behaald op basis van sonderingen? Elektrische sonderingen? - Waar zijn de sonderingen uitgevoerd? Hoe veel? - Hoe heeft men juist de diepteligging van de top van het pleistoceen zand bepaald? - Geeft de kaart (Figuur 23) de diepte weer in m TAW of t.o.v. het maaiveld? - Hoe accuraat zijn deze gegevens? - Is dit geverifieerd met de mechanische boringen?
Akkoord. De draft-versie van de archeologienota CCL zal als bijlage worden toegevoegd en geeft de specificaties weer van de uitgevoerde boringen.	
A09 136.	Archeologienota 9) Het potentieel op kennisvermeerdering is onvoldoende onderbouwd: - De archeologisch relevante lagen (volgens onderzoek van Ruben Willaert/GATE) liggen op grote diepte onder het maaiveld. In de huidige archeologienota reiken ingrepen in zone 4 plaatselijk tot aan die diepliggende lagen, maar de omvang (breedte) van de ingrepen in deze zone wordt nergens concreet gedefinieerd, - De geplande werken in zone 3 worden onvoldoende toegelicht. - Advieszone 1 (in het programma van maatregelen) is anders van omvang dan advieszone 2 (bestaande uit twee smalle delen). Deze hebben elk een eigen verwachting/potentieel.
Akkoord	

A09 137.	Archeologienota 10) De afbakening van de advieszones is niet voldoende gemotiveerd. - Overzicht archeologisch advies zeer weinig leesbaar – onderzoekzone voor verdere maatregelen niet voldoende zichtbaar op de bijgeleverde kaart (Figuur 45 – p. 60) - Waarom liggen de grenzen van de advieszone waar ze liggen? - Aanvullen van de omvang van de advieszone (breedte, lengte, diepte ingreep + buffer)
Akkoord	
A09 138.	Archeologienota 11) In het programma van maatregelen wordt geen rekening gehouden met de impactanalyse (impact van de geplande werken op de bodem). De diepteligging van de archeologische relevante lagen dient afgetoetst te worden ten opzichte van de geplande verstoring. Indien de archeologisch relevante lagen niet verstoord zullen worden door de geplande werken, is vervolgonderzoek niet nodig of wenselijk.
Akkoord	
A09 139.	Archeologienota 12) Wat betreft advieszone 1, landschappelijk bodemonderzoek. Motiveer: - Waarom boren tot onder de grondwatertafel (de impact van de geplande werken is beperkt tot 2 m (2,5 m incl. buffer))? - Waarom mechanisch boren? - Vanwaar komt de 300 m tussenafstand op dit lijntracé? Kan hiermee een representatief resultaat bekomen worden?
Akkoord. Er wordt bijkomend gemotiveerd waarom het landschappelijk bodemonderzoek op deze manier is opgenomen in het programma van maatregelen.	
A09 140.	Archeologienota 13) Wat betreft advieszone 2: -Er wordt geen gebruik gemaakt van de bestaande informatie uit al uitgevoerde landschappelijke boringen (Ruben Willaert/GATE): - Hoe diep bevinden zich de relevante niveaus voor steentijdonderzoek? ▪ Welke niveaus zijn te bemonsteren? Diepte onder maaiveld? ▪ Over hoe veel niveaus gaat het? ▪ Welke aardkundige eenheden dienen ingezameld te worden? - Hoe diep bevinden de relevante horizonten zich voor sporenonderzoek? ▪ Is daar eventueel (ook) sprake van meerdere niveaus? - Welk potentieel op kennisvermeerdering in kader van sporensites geldt hier? Is ruimtelijk inzicht voldoende mogelijk?
Akkoord. De archeologienota CCL (draft) wordt toegevoegd en het uitgevoerde LBO wordt toegevoegd aan de archeologienota.	
A09 141.	Sloopvolgingsplannen De OVAM wijst er op dat de sloopbeheerorganisatie (Tracimat) de conformiteit van het sloopopvolgingsplan (SOP) met de standaardprocedures moet bepalen in kader van sloopopvolging en het bekomen van een sloopattest.
Deze procedure valt buiten de goedkeuringsprocedure van een projectbesluit. Geen aanpassingen nodig.	
A09 142.	Tekeningenset Op het situeringsplan zijn de natuurcompensaties niet ingetekend.
Situeringsplan uit te breiden, en natuurcompensaties toevoegen.	
A09 143.	Afwijking soortenbesluit: op de kaart staat ook de moeraswespenorchis ingekleurd. Maar die staat dan niet in de nota ter motivering van de afwijking. Verwarrend.
Akkoord. Verantwoording toe te voegen. Echter geen translocatieplicht voor Moeraswespenorchis wegens algemeen voorkomende soort in Antwerpse haven.	

5.6.2 Aanpassingen aan de omgevingsvergunning ruimtelijk luik

Volgende aanpassingen worden aangebracht aan het voorontwerp projectbesluit:

- Archeologienota: De naamgeving van de zones wordt aangepast: 'Zones 1 en 2' in het programma van maatregelen wordt consequent en overal in de nota vervangen door 'Gebied 1 en 2'. Er wordt wel een duidelijke link gemaakt met de verwijzing naar de zonering uit het verslag van resultaten, waar ook sprake is van zone 1 en 2.
- Archeologienota: Een afzonderlijk detailplan toevoegen waarop in elke zone de geplande werken zijn aangeduid. Er wordt tevens een duidelijk overzichtsfiguur toegevoegd voor alle zones (A06.129)
- Archeologienota: in de archeologienota een duidelijke verwijzing toevoegen naar andere delen van het projectbesluit en de plannen aldaar.
- Archeologienota: er zal een aangepast schaal worden toegevoegd waar relevant voor de analyse.
- Archeologienota: De geplande werken worden concreter beschreven. O.a. de breedte van de lijn-tracées? - De impactanalyse in deel 2 (Aard van de bedreiging) wordt verder uitgewerkt en zichtbaar gemaakt, zodat van kennispotentieel beter kan bepaald worden.
- Archeologienota:
 - o De motivatie voor het afschrijven van 'zones 1 en 2' (uit het verslag van resultaten) van de geplande werken wordt uitvoerig concreet gemaakt en aangetoond.
 - Toevoegen van detailkaarten van de zonering.
 - Toevoegen van detailkaarten van deze zones, Met specificatie van de geplande werken en impact ten opzichte van gekende ophoging of verstoring
 - Toevoegen van de bespreking van bekende boringen (DOV) ...
 - Duidelijk aangeven of en in welke zone er geen impact is op het archeologisch erfgoed wegens de aanwezige ophoging en/of de beperkte omvang geplande werken
 - De kaarten herwerken en duidelijk weergeven van details inclusief hoogteprofielen met detailzicht op de situatie met een grotere nauwkeurigheid dan 5 m
- De archeologienota CCL zal worden toegevoegd in bijlage van de archeologienota.
- Archeologienota: Waarom liggen de grenzen van de advieszone waar ze liggen? Toevoegen van een duidelijk motivering van de afbakening van de advieszones. Leesbaar maken van het overzicht archeologisch advies.
- Figuur 45 – p. 60. Zichtbaar aanduiden van de onderzoekzone voor verdere maatregelen.
- De omvang van de advieszone aanvullen met afmetingen: (breedte, lengte, diepte ingreep + buffer)
- Archeologienota: het programma van maatregelen: bijkomend rekening houden met de impactanalyse (impact van de geplande werken op de bodem). De diepteligging van de archeologische relevante lagen aftoetsten aan de geplande verstoring. Indien de archeologisch relevante lagen niet verstoord zullen worden door de geplande werken, is vervolgonderzoek niet nodig of wenselijk.
- Tekeningenset: situatieringplan. Intekenen van natuurcompensaties (na aanpassing van de projectcontour Doelpolder Zuid dat in de WOW sterk wordt uitgebreid na advies ANB.
- Afwijking Soortenbesluit: In de nota motivering van afwijking soortenbesluit zal de Moeraswespenorchis ook vermeld worden. met de opmerking dat er echter geen translocatieplicht voor Moeraswespenorchis is wegens algemeen voorkomende soort in Antwerpse haven.

5.7 OMGEVINGSVERGUNNING - BIODIVERSITEIT

5.7.1 Adviezen en antwoorden

Nummer Advies	Opmerking
A09 144.	Boscompensatie Het dossier bevat een correct boscompensatievoorstel. Het betreft kleine bosjes die een kleine ecologische, recreatieve en landschappelijke waarde hebben. Deze worden in natura gecompenseerd. De voorziene nieuwe aanplant van bos zit duidelijk in hetzelfde projectgebied. Bovendien zijn het werken van algemeen belang. Gezien artikel 4 van het besluit van de Vlaamse regering tot vaststelling van nadere regels inzake compensatie van ontbossing en ontheffing van het verbod op ontbossing is in dit specifieke geval compensatie mogelijk in alle ruimtelijke bestemmingen binnen het projectgebied. Het compensatievoorstel kan worden goedgekeurd. Het dossier is bij het Agentschap voor Natuur en Bos geregistreerd onder het nummer: 23-211866. De volgende voorwaarden in het kader van art. 90bis van het Bosdecreet moeten in het uiteindelijke besluit worden opgenomen: • De te ontbossen oppervlakte bedraagt 12337 m². Deze oppervlakte valt niet meer onder het toepassingsgebied van het Bosdecreet. • Het besluit is conform artikel 90bis, §5, derde lid, van het Bosdecreet en onder de voorwaarden zoals opgenomen in het hierbij gevoegde compensatieformulier met nummer: 23-211866. • Het plan dat goedgekeurd is door het Agentschap voor Natuur en Bos moet deel uitmaken van het besluit. De compensatie wordt ontwikkeld in het projectgebied zelf volgens plan "Omgevingsvergunning IIOA-Compensatie Kaarten-WOW-TEK-0018-1.0-Y.pdf". • Als bijlage vindt u het door het Agentschap voor Natuur en Bos goedgekeurde compensatievoorstel, dat integraal moet deel uitmaken van het besluit.
Goedkeuring op te nemen in het hoofddocument van het projectbesluit.	
A09 145.	Afwijking verboden te wijzigen vegetaties/vegetatiewijziging Gezien deze gelegen zijn in vogelrichtlijngebied is om deze te verwijderen een omgevingsvergunning voor vegetatiewijziging nodig. De verboden te wijzigen vegetaties blijven beperkt tot kleine oppervlaktes (riet, eutrofe plas, soortenrijk permanent cultuurgrasland). Het project voorziet maatregelen tot herstel en ontwikkeling van habitats en ecosysteem die passend zijn voor de elementen die verdwijnen.
Goedkeuring op te nemen in het hoofddocument van het projectbesluit.	
A09 146.	Afwijking soortenbesluit Om de werken te kunnen uitvoeren moeten beschermde soorten worden verplaatst. Rust- en verblijfsplaatsen van een beschermde diersoort (rugstreeppad) worden verwijderd en vervangen. De werken worden uitgevoerd om dwingende redenen van groot openbaar belang. De beschermde soorten worden getransloceerd naar plaatsen waar er mogelijkheden zijn om verder te ontwikkelen. Het project voorziet ook nieuwe voortplantingspoelen voor rugstreeppad en faunapassages. Het verlenen van de afwijking doet hierdoor geen afbreuk aan de staat van instandhouding van de soort in kwestie op lokaal niveau of op Vlaams niveau. Er bestaat geen andere bevredigende oplossing. Het Agentschap voor Natuur en Bos stelt vast dat voor het project een afwijking kan gegeven worden volgens artikel 20§1 op de beschermingsbepalingen ten aanzien van beschermde soorten zoals bepaald in het Soortenbesluit van 15/05/2009 onder de volgende voorwaarden: • De afwijking is geldig voor volgende soorten: Ophrys apifera (10 – 50 specimens), Dactylorhiza incarnata (10 – 50 specimens), Centaurium pulchellum (10 – 50 specimens), Centaurium erythraea (10 – 50 specimens) en Epidalea calamita (meerdere specimens). • Deze afwijking wordt gegeven aan de Afdeling Maritieme Toegang en is hiervoor

	verantwoordelijk maar mag uitgevoerd worden door de aannemer die wordt aangesteld. • De afwijking is geldig voor de percelen zoals aangegeven op de kaart “ECA30-SHP-0207-Afwijking soortenbesluit-jachtdecreet kaarten-WOW-TEK0016-1.0-Y.pdf” • De translocatie van de planten zal gebeuren in de periode september – oktober. Rugstreeppad wordt afgevangen in het voorjaar voor de aanvang van de werken aan de poelen. • De afwijking is vijf jaar geldig. • Na afloop van de werken en het afvangen/transport moet binnen een termijn van één maand een schriftelijke rapportering worden bezorgd aan het Agentschap voor Natuur en Bos, waaruit voldoende blijkt op welke wijze gebruik is gemaakt van de afwijking van het soortenbesluit.
Goedkeuring op te nemen in het hoofddocument van het projectbesluit.	

5.7.2 Aanpassingen aan het voorontwerp projectbesluit

Volgende aanpassingen worden aangebracht aan het hoofddocument:

- De goedkeuringen inzake boscompensaties, afwijking verboden te wijzigen vegetaties en afwijkingen soortenbesluit worden opgenomen in het hoofddocument van het ontwerp projectbesluit.

5.8 OMGEVINGSVERGUNNING - MILIEULUIK

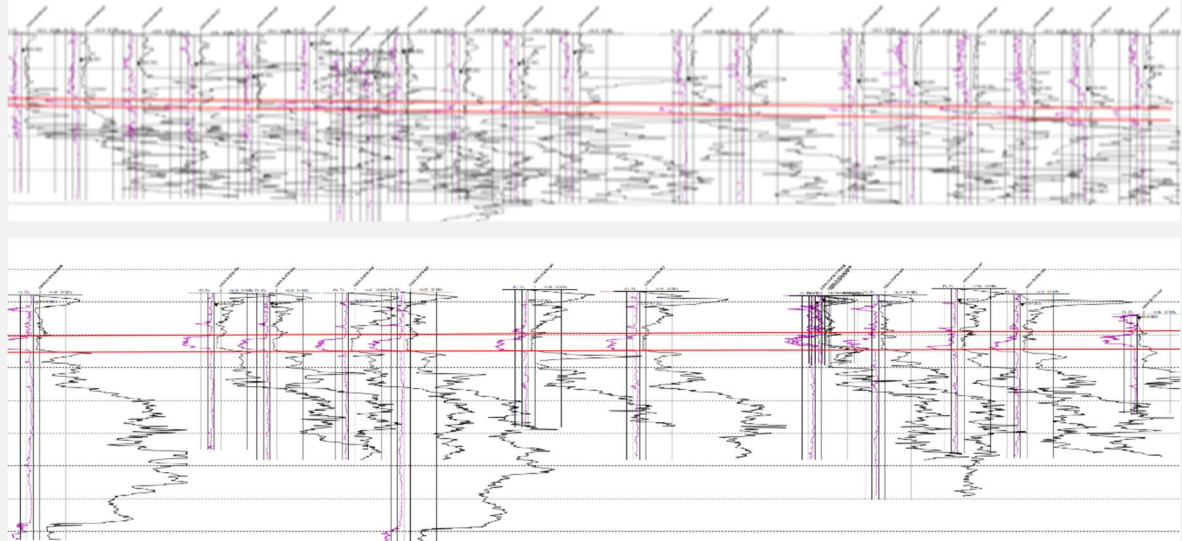
5.8.1 Adviezen en antwoorden

Nummer Advies	Opmerking
A09 147.	Momenteel is er een nieuw Europees dossier in opmaak in het kader van de prioritair stoffen waar de MKN worden berekend voor 24 perfluorverbindingen. Daarbij wordt rekening gehouden met de verscherpte EFSA-inzichten i.v.m. de toxiciteit van de PFAS. Er werden normen berekend voor de directe ecotoxiciteit (jaargemiddelde en maximum voor zoet, overgangs- en zout water), voor oppervlaktewater gebruikt voor de productie van drinkwater, voor secundaire vergiftiging van in het water levende organismen en voor secundaire vergiftiging van de mens door het opnemen van in het water levende organismen. De route secundaire vergiftiging van de mens door het opnemen van in het water levende organismen levert de strengste waarden op en geldt als algemene MKN voor de PFAS. Bij de toetsing van de MKN in water worden de individuele PFAS vergeleken met PFOA. Daarbij wordt rekening gehouden met de intrinsieke toxiciteit en de neiging tot bioaccumulatie (voor de relevante routes). Zo kan voor elke individuele PFAS een herrekening gebeuren naar een veilige concentratie in water. Maar de basisaanname is dat – behalve bij de directe ecotoxiciteit - alle individuele PFAS bijdragen tot de totale PFAS-impact. Bij de eindevaluatie dienen de verhoudingen tussen de concentraties in water en de veilige concentratie van alle individuele PFAS opgeteld te worden. De som van deze verhoudingen mag niet groter dan 1 zijn. Momenteel is er voor de meeste van de 24 perfluorverbindingen die nominatief worden genoemd een RPF (Relatieve Potentie Factor) bepaald die weergeeft hoe toxisch de verbinding is t.o.v. PFOA. Voor de RBF (Relatieve Bioaccumulatie Factor) – de factor die weergeeft hoe bioaccumulerend de stof is in vergelijking met PFOA - is een best mogelijke inschatting gebeurd. Het dossier rond de herziening van het normenkader oppervlaktewater bevindt zich momenteel nog in ontwerpfasen en wordt nauw opgevolgd door de VMM. Toch is nu reeds duidelijk dat alle PFAS-verbindingen bijdragen tot de totale PFAS-impact en dus als groep moeten bekeken worden. Wanneer we de huidige concentraties in oppervlaktewater vergelijken met de individuele jaargemiddelde voorstellnorm voor PFOS, liggen deze overal in Vlaanderen ver boven de norm. Aangezien de perfluorverbindingen als groep moeten beschouwd worden, wil dat concreet zeggen dat elke lozing van een individuele PFAS in

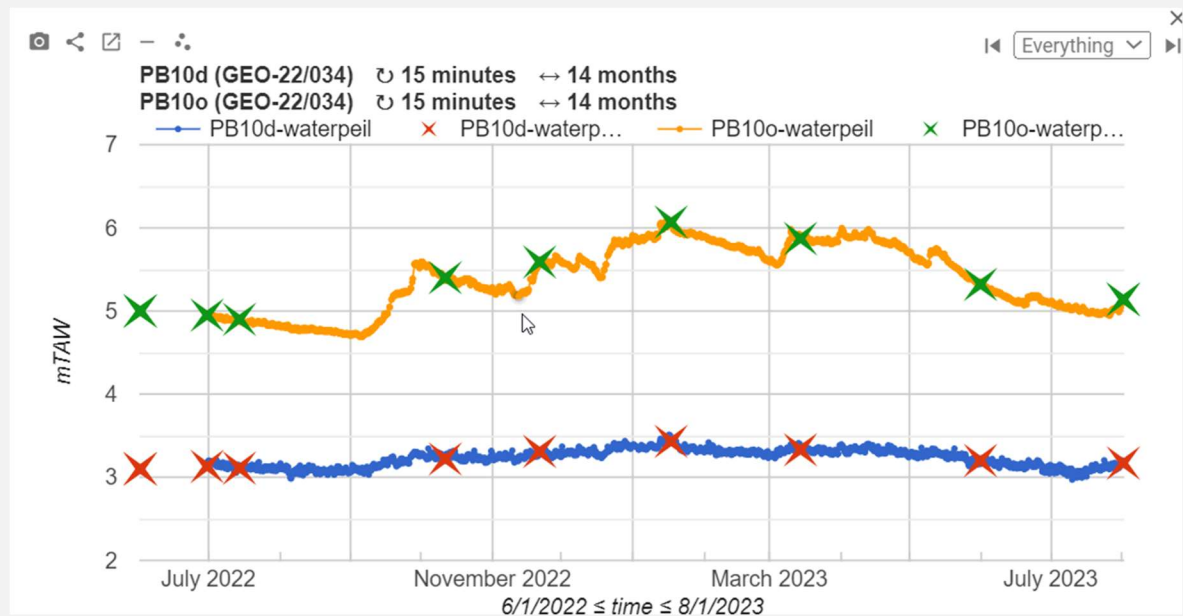
	een concentratie hoger dan deze van het ontvangende oppervlaktewater zal leiden tot een druk die de draagkracht van het aquatische ecosysteem overschrijdt en de facto een achteruitgang van de toestand zal teweegbrengen. Ook voor PFAS die niet op de lijst van de 24 perfluorverbindingen staan, kan deze redenering doorgetrokken worden. In afwachting van meer duidelijkheid rond de haalbaarheid van een doorgedreven zuivering (cfr. uitkomst VITO BBT-studie), dient elke lozing van PFAS houdend bemalingswater zo ver als mogelijk gesaneerd te worden. In het eindrapport 'De Cirkel rond?' van de opdrachthouder voor de aanpak van de PFAS-problematiek aangesteld door de Vlaamse Regering van 16/12/2022 wordt voor de lozing van bemalingswater een aanpak op lange en korte termijn voorgesteld zodat maximaal in overeenstemming met de doelstellingen van de KRW en de bijhorende rechtspraak van het Europees Hof van Justitie kan gehandeld worden. Conform de gemotiveerde aanpak op korte termijn, beschreven in punt 3.2.2.3 van dit eindrapport dient er nu de rapportagegrenzen gezakt zijn tot 20 ng/l (respectievelijk 50 ng/l) voor lozing van bemalingswater een lozingsnorm gehanteerd te worden zoals vermeld in de BBT-studie voor PFAS in water met een maximum van 100 ng/l per individuele stof. De aangevraagde lozingsvoorwaarden en de afwijking van art. 4.2.5.1.1§1 m.b.t. de meetgoot kunnen toegestaan worden.
Goedkeuring dossier, geen aanpassingen vereist.	
A09 148.	De VMM adviseert gunstig voor de tijdelijke lozing van: - bemalingswater met een debiet van max. 61,24 m³/uur, 1.469,76 m³/dag en 170.361,72 m³/jaar (R. 3.4.2) in oppervlaktewater; - bemalingswater met een debiet van max. 61,24 m³/uur, 1.469,76 m³/dag en 170.361,72 m³/jaar via een waterzuivering (R. 3.6.3.3) in oppervlaktewater. De bemaling is opgesplitst als volgt: - 7,62 m³/uur, 182,88 m³/dag en 50.043,04 m³/jaar via LP Noord-Zuidverbinding (Waterloop van de Hoge Landen); - 53,62 m³/uur, 1286,88 m³/dag en 120.318,68 m³/jaar via LP Doeldok. Het bemalingswater moet voldoen aan de algemene voorwaarden voor lozing van bedrijfsafvalwater in oppervlaktewater en de volgende bijzondere voorwaarden: - As: 50 µg/l; - PFAS individueel: 100 ng/l; - de kwaliteit van het bemalingswater (PFAS) wordt geanalyseerd in de bemalingsfilter/put (na schoonpompen van de installatie) of in een representatieve peilbuis voor de opstart van de bemaling. De te analyseren parameters zijn minstens de kwantificeerbare PFAS-componenten opgenomen in het WAC_IV_A_025. De bemaling mag pas in gebruik genomen worden als de analyseresultaten beschikbaar zijn en getoetst werden aan de geldende normen. De verdere monitoring gebeurt aan volgende frequentie: - bij concentraties hoger dan 80 % van de norm: analyse in de eerste maand wekelijks en vervolgens maandelijks tot het einde van de bemaling of tot wanneer de recentste analyse maximaal 80 % van de norm bedraagt; - bij concentraties lager dan 80 % van de norm: geen herhaling noodzakelijk; - Bij opstart van de waterzuiveringsinstallatie dient de installatie gedurende de eerste week tweemaal te worden opgevolgd (inclusief staalname en spoedanalyses), eenmaal onmiddellijk na opstart en vervolgens na 3 werkdagen. Indien geen overschrijdingen worden vastgesteld mag de frequentie van de opvolging verlaagd worden naar 1 maal per maand. - in afwijking van art 4.2.5.1.1.§1 van Vlarem II moet er geen meetgoot of gelijkwaardig alternatief voorzien worden
Goedkeuring dossier, geen aanpassingen vereist.	
A09 149.	Grondwater en bemalingsnota De berekende debieten in de bemalingsnota zijn aan de lage kant, maar als het grootste deel ingekuipt is zullen debieten beperkt zijn. De waarden voor de hydraulische parameters zijn cruciaal en dan in het bijzonder de weerstand van de veenlaag (gesloten bouwkuip). Is een gevoeligheidsanalyse gebeurd op die parameters? Kan men referenties vermelden betreffende de keuze van de waarden van de hydraulische parameters, bv. uit pompproeven in de omgeving? Als er belangrijke onzekerheden zijn is het van belang om bijkomend veldproeven uit te voeren om de hydraulische parameters ter plaatse beter te kunnen inschatten.

Er zijn geen tests uitgevoerd om de doorlatendheid van de verschillende grondlagen in kaart te brengen. In plaats daarvan werd gebruikgemaakt van een combinatie van literatuurwaarden, ervaring, analyses en iteratieve kalibratie met behulp van bestaande peilbuizen om deze waarden te bepalen.

Het is veilig om te zeggen dat er zich een ondoorlatende laag bevindt op ongeveer 0 mTAW over het projectgebied, met uitzondering van het gebied waar het Doeldok is ingekort en opgevuld. Dit wordt bevestigd door de sonderingen, waarvan hieronder twee voorbeelden te zien zijn met de veenlaag aangeduid.

Op verschillende locaties zijn er peilbuizen met zowel diepe (onder de veenlaag) als ondiepe (boven de veenlaag) grondwaterpeilen. Uit deze metingen blijkt dat het freatische grondwaterpeil en de diepere grondwaterpeilen geen contact met elkaar hebben, wat erop wijst dat er een ondoorlatende laag tussen beide aanwezig is.

Typisch ligt de horizontale doorlatendheid voor veenlagen tussen $1E-6$ m/s en $1E-8$ m/s, met de verticale doorlatendheid ongeveer een factor 10 lager. We hebben een waarde van $k_x = 5E-8$ m/s toegepast op deze laag en met behulp van ons model hebben we een goede kalibratie kunnen bereiken.

A09	Grondwater en bemalingsnota
150.	De spanningsbemaling heeft de grootste invloed en debiet. Idealiter wordt een retour-bemaling toegepast, maar het water is vermoedelijk verontreinigd. Daarom is het van belang om de spanningsbemaling beperkt te houden in tijd.
De milderende maatregel W-001 geeft het volgende aan: Om de impact van bemaling te milderen, zodat het negatief effect op de grondwaterkwantiteit verkleint, wordt voorgesteld om de bemalingsduur te beperken, dus niet langer dan nodig, waardoor eveneens het volume kan beperkt worden.	
A09	Grondwater en bemalingsnota
151.	Qua afwatering/infiltratie moet men rekening houden met de kwaliteit van het water. Het is niet evident te infiltreren omwille van risico op verontreiniging en verzilt bemalingswater. Er zou dan ook steeds een plan B moeten zijn indien infiltratie niet mogelijk blijkt. Voor wat betreft bijlage R53 wordt vermeld dat het hoge zoutgehalte lager ligt dan de toetsingsnormen voor het ontvangende oppervlakte- en grondwater en men daarom geen probleem verwacht op vlak van lozing van het bemalingswater. Echter kan het zoutgehalte binnen een zilt grondwaterlichaam sterk variëren (zoet, brak, zout). Er dient dan ook steeds afgetoetst te worden aan de kwaliteit van het ontvangende water. Zie ook eerdere opmerking over het MER (p. 487) en artikel 5.53.6.1.1§4 onder VLAREM II.
Voor het overgrote debiet van het te lozen bemalingswater (81% of 53,62 m3/h) is lozing in het Doeldok als plan A of B voorzien. Voor de overige zones werd gezocht naar een plan A en B om het bemalingswater lokaal te kunnen laten infiltreren. Voor Putten Weiden is dit een milderende maatregel voor biodiversiteit om te vermijden dat het grondwaterpeil teveel zakt. Het werd beschreven dat bemalingswater frequent gemonitord zal worden en dat wanneer uit de analyseresultaten blijkt dat de geldende toetsingsnormen/vergunde lozingsnormen niet gehaald kunnen worden en het bemalingswater dus te verontreinigd is om als dusdanig te lozen dan wordt een tijdelijke waterzuiveringsinstallatie ingeschakeld. Deze is dus back-up voor alle zones en dient niet apart vermeld te worden in het infiltratie- en lozingsplan. Er kan een plan "C" worden voorzien wanneer voor de beperkte zones waar dit voorzien is infiltratie toch niet mogelijk is omdat de geleidbaarheid van het bemalingswater onverhoopt toch boven de grondwaterkwaliteitsnorm van het ontvangende grondwater zou liggen (cfr. Art. 1 van bijlage 2.4.1 met opmerking voor geleidbaarheid "overeen komend met de hoeveelheid mineralen in het water"): lozing op het dok (zilt) Dit zal worden aangevuld in het monitoringsprogramma en lozings- en infiltratieplan: Aftoetsing aan ontvangende water conform VlareM	
A09	- Addendum B20: bij het onderdeel reliëfwijzigingen is de handeling van de natuurcompensaties niet vermeld (p. 4). Ook de gegevens inzake de handelingen voor het gebruiken van een grond zijn niet vermeld. Deze handeling is bovendien niet aangekruist (terwijl dit wel werd aangegeven in het aanvraagformulier)
152.	
Akkoord, documenten worden aangepast. Voor het onderdeel reliëfwijzigingen zal de inrichting van het natuurcompensatiegebied Doelpolder Zuid besproken worden. Het vakje 'Een grond gebruiken, aanleggen of inrichten' zal aangevinkt worden indien blijkt dat voertuigen tijdelijk moeten kunnen parkeren op één van de betrokken percelen (werfzone).	
A09	- Op het overzichtsdiagram zijn de handelingen die betrekking hebben op het verwijderen van elementen niet vermeld (afbraak wegenis, vellen van hoogstammige bomen, sloop woningen)
153.	
Akkoord, het overzichtsdiagram wordt aangepast.	
A09	- Voor wat betreft de delen van het projectgebied waar wordt aangesloten op andere vergunde projecten (zoals Drijdijk) dienen tekeningen van de vergunde toestand te worden toegevoegd. Dit is nog niet het geval
154.	
De werken aan Drijdijk, voorbelasting Doeldokdam en afbraak bedrijfgebouwen Oud Arenberg 98+ zullen afgerond zijn. De bestaande toestand wordt op de plannen aangepast. Voor de tijdelijke	

stock aan het Doeldok zullen definitieve ingrepen worden opgenomen in de bestaande toestand. Vergunde tijdelijke handelingen zullen worden opgenomen op de plannen.	
A09 155.	- Het hemelwaterformulier benoemen als addendum B25. Deze toets is opgenomen in de afwateringsnota (als bijlage 4b bij het MER).
Akkoord, Addendum juist te benoemen	
A09 156.	Bijlage 33 handelingen aan beschermd erfgoed – voor Hof ter Walle werd niet teruggevonden
Het ontwerp zal worden aangepast zodat de historische omwalling van Hof ter Walle ongeschonden blijft. Toevoeging van bijlage 33 vervalt dan.	
A09 157.	Bij de omgevingsvergunning werd een algemeen formulier toegevoegd. Met betrekking tot dat formulier “Omgevingsvergunning_IIOA_formulier omgevingsvergunning - WOW – NOT – 0175 – 1.0 – Y” wordt opgemerkt dat beter ‘Omgevingsvergunning IIOA’ wordt weggelaten uit de benaming, gezien dit aanvraagformulier betrekking heeft op de 3 vergunningsplichtige onderdelen (stedenbouwkundige handelingen, de exploitatie van een ingedeelde inrichting of activiteit en vegetatiewijzigingen). Voorstel van nieuwe benaming: ‘Formulier omgevingsvergunning algemene gegevens’
Akkoord	
A09 158.	Met betrekking tot dat formulier “Omgevingsvergunning_IIOA_formulier omgevingsvergunning - WOW – NOT – 0175 – 1.0 – Y” - P9, punt 3.6 en 3.6 zijn niet ‘blauw’ aangeduid, de overeenkomstige addenda C6 en C7 zijn wel correct opgenomen onder het luik specifieke milieunota’s
Akkoord, aan te passen	
A09 159.	Met betrekking tot dat formulier “Omgevingsvergunning_IIOA_formulier omgevingsvergunning - WOW – NOT – 0175 – 1.0 – Y” - P12-13, met betrekking tot punt 6 ‘gegevens van de MER-plicht’ kan telkens worden aangegeven dat de opmaak van een MER decretaal verplicht is voor het complex project. Bij vraag 6.7 lijkt het nu of toch nog een aparte screening gebeurt voor het onttrekken van grondwater. - P15, met betrekking tot punt 7 ‘mogelijke effecten van de aanvraag op de omgeving’, wordt voor 7.7, 7.10, 7.11 en 7.12 telkens ‘nee’ aangevinkt in het aanvraagformulier, maar bij de specifieke milieunota’s worden de overeenkomstige addenda E7, E10, E11 en E12 wel toegevoegd, met verwijzing naar de invulling in het MER. Dit is op elkaar af te stemmen. - P24, in de overzichtslijst van de bijlagen zijn de voormelde addenda E7, E10, E11 en E12 ook niet aangevinkt - P25, addendum R3 is niet aangevinkt, maar wel toegevoegd bij de specifieke milieunota’s - Vraag 8.3 is neen (geen advies omgevingsvergunningscommissie). Vraag 6.7 is ook neen (er is een project-MER, dus geen screening)
Correcties en aanvullingen door te voeren zoals hierboven aangegeven (vinkjes voor E7-E12 toevoegen in aanvraagformulier, vraag 6.7 = neen).	
A09 160.	Met betrekking tot dat formulier “Omgevingsvergunning_IIOA_formulier omgevingsvergunning - WOW – NOT – 0175 – 1.0 – Y” - P15, met betrekking tot punt 7 ‘mogelijke effecten van de aanvraag op de omgeving’, wordt voor 7.7, 7.10, 7.11 en 7.12 telkens ‘nee’ aangevinkt in het aanvraagformulier, maar bij de specifieke milieunota’s worden de overeenkomstige addenda E7, E10, E11 en E12 wel toegevoegd, met verwijzing naar de invulling in het MER. Dit is op elkaar af te stemmen.
Akkoord af te stemmen	

A09 161.	Met betrekking tot dat formulier “Omgevingsvergunning_IIOA_formulier omgevingsvergunning - WOW – NOT – 0175 – 1.0 – Y” - P24, in de overzichtslijst van de bijlagen zijn de voormelde addenda E7, E10, E11 en E12 ook niet aangevinkt
Akkoord, Aan te vinken	
A09 162.	Met betrekking tot dat formulier “Omgevingsvergunning_IIOA_formulier omgevingsvergunning - WOW – NOT – 0175 – 1.0 – Y” - P25, addendum R3 is niet aangevinkt, maar wel toegevoegd bij de specifieke milieu-nota's
Akkoord, Aan te vinken	
A09 163.	Met betrekking tot dat formulier “Omgevingsvergunning_IIOA_formulier omgevingsvergunning - WOW – NOT – 0175 – 1.0 – Y” - Vraag 8.3 is neen (geen advies omgevingsvergunningscommissie). Vraag 6.7 is ook neen (er is een project-MER, dus geen screening)
Akkoord, twee keer door neen vervangen	
A09 164.	Met betrekking tot de toegevoegde addenda zijn er nog de volgende opmerkingen: - Algemene opmerking is dat met het wijzigen van versies en benamingen van addenda ook alle verwijzingen in de verschillende addenda, maar ook in het MER moeten aangepast worden aan de aangepaste naamgeving. Voorbeeld addendum R3B: in de kolom met gevraagde normen wordt verwezen naar “ECA30-SHP-0207-Grondwateronderzoek in functie van bemaling-WOW-NOT0169-2.0-Y)”, in de tekst eronder naar “ECA30-SHP-0207-Grondwateronderzoek in functie van bemaling-WOW-NOT-0169-3.0-Y), terwijl het document Bijlage R3Bbis-Grondwateronderzoek in functie van bemaling-WOW-NOT-0169-4.0-Y) is.
Akkoord document benaming af te stemmen op elkaar	
A09 165.	Met betrekking tot de toegevoegde addenda zijn er nog de volgende opmerkingen: - Addendum C4 rubriekentabel – versus addendum F3: Naar aanleiding van een eerdere opmerking dat de verhoogde debieten worden voorzien voor de volledige periode van 4 jaar en niet specifiek voor deze spanningsbemaling Tunnel binnenvaart Doeldok, die slechts 3 maanden zal duren en waarvoor rubriek 53.11.2 van toepassing is, werd in addendum F3 de volgende toevoeging opgenomen “Voor de rubriek 53.11.2” in het kader van de spanningsbemaling wordt een termijn van 3 maanden voorzien.” Echter had de opmerking ook betrekking op het lozen van het bemalingswater gekoppeld aan de spanningsbemaling (rubrieken 3.4.2. en 3.6.3.3)
Opmerking toe te voegen bij F3 dat het ook lozing betreft	
A09 166.	Ingedeelde inrichtingen en activiteiten In addendum E3 wordt verwezen naar een bijlage B25 (aanstijplijst hemelwater) en verderop plannen B27 (detailplannen werken waterloop). De eerste zit als nota afwatering als bijlage bij het MER. Over welk document gaat dat tweede?
Addenda E03 en B25 krijgen een update (cfr. dossiers ingediend vanaf 2 oktober 2023). De verwijzing naar de detailplannen, en de detailplannen zelf, worden opgenomen in addendum B25 onder puntje 2.	
A14 167.	afwateringsnota 14210-DOC-C-OVA-100-C - Afstroomgebied LSO pag.6; laatste alinea: “Pompstation Stenengoot wordt zolang mogelijk stilgelegd” Dit is niet correct. In het verleden werd dit wel gedaan maar nu niet meer. Stenengoot mag absoluut nooit meer stilgelegd worden bij hoge waterstanden.

	- Pag. 8 : “De waterloop van de Hoge Landen is een waterloop 1ste cat. en afwatering gebeurt via pompstation stenengoot” Dit is niet correct. Waterloop van Hoge Landen is waterloop 2de cat. en watert af in de waterloop Havinkdam, waar het water moet kiezen; ofwel richting pompstation Watermolen, ofwel gravitair via Betonsluis (afhankelijk van het getij).
De gevraagde wijzigingen aan de afwateringsnota zullen doorgevoerd worden	
A14 168	Betreffende bemaling tunnel St-Michielsstraat; Als de lozingscapaciteit in Drijdijk ontoereikend is zal er in N-Z verbinding geloosd worden. We vragen om tijdig op de hoogte gesteld te worden van lozingen. (begin en einde van de lozing en eventueel het debiet) Wij dienen vooraf lozingsruimte te creëren om hoge waterstanden te voorkomen.
Akkoord, voorwaarde wordt opgenomen in het dossier	

5.8.2 Aanpassingen aan het voorontwerp projectbesluit

Volgende aanpassingen worden aangebracht aan het voorontwerp projectbesluit:

- Het monitoringsplan wordt aangepast met een toetsing van het ontvangende water (verziltig) bij lozing op grondwater van de bemaling.
- Er worden lozingspunten (plan C) toegevoegd voor het geval lozing op grondwater niet mogelijk is gezien de verziltig.
- Het algemeen formulier toegevoegd “Omgevingsvergunning_IIOA_formulier omgevingsvergunning - WOW – NOT – 0175 – 1.0 – Y” wordt hernoemd naar ‘Formulier omgevingsvergunning algemene gegevens.’
- In betreffend formulier dienen vinkjes te worden aangeduid bij 3.6 (addenda C6 en C7), 7.7, 7.10, 7.11 en 7.12 (respectievelijke E-bijlagen), addendum R3, neen bij vraag 6.7 (geen mer-screening) en 8.3 (geen omgevingsvergunningscommissie).
- Verwijzing naar R3Bbis-Grondwateronderzoek in functie van bemaling-WOW-NOT-0169-4.0-Y in bijlage R3B up-to-date zetten met laatste versie (versie 4.0).
- Toevoegen aan bijlage F3 dat ook lozing bemalingswater spanningsbemaling slechts 3 maanden zal duren.
- Addenda E03 en B25 een update geven (cfr. dossiers ingediend vanaf 2 oktober 2023). De verwijzing naar de detailplannen, en de detailplannen zelf, worden opgenomen in addendum B25 onder puntje 2. Het addendum B20 zal aangepast worden zodanig dat er vermelding wordt gemaakt van de reliëfwijzigingen m.b.t. Doelpolder Zuid. Voor de werfzone zal de nood tot parkeerbehoefte uitgeklaard worden en zo nodig toegevoegd worden aan het formulier.
- Aanpassen van de afwateringsnota inzake de opmerkingen van A14 (167).
- Voorwaarde van verwittiging polderbestuur bij lozing op de Noord-Zuidverbinding op te nemen in het kader van lozing bemalingswater tijdens bemaling in functie van de aanleg fietstunnel aan de Sint-Michielsstraat.

5.9 GEÏNTEGREERD ONDERZOEK

5.9.1 Adviezen en antwoorden

Nummer Advies	Opmerking
A04 168.	01_MER; 4.1.1.4_Kunstwerken; Spoorbrug Oost: - Fig. 2.63: Het tussenspoor en de geometrie van het brugdek moet aangepast worden, zodat het type van deze spoorbrug uitvoerbaar wordt voor een spoor in bocht. - De trogdekken worden dan breder dan 4m. - De rekentechnische haalbaarheid van de schuine spoorbrug moet nog geverifieerd worden
	- Ontwerp wordt aangepast. - Een rekentechnische nota wordt aan Infrabel bezorgd en toont de haalbaarheid van Spoorbrug Oost aan.
A04 169.	01_MER; 4.1.1.4_Kunstwerken; Spoorbrug West: - Fig. 2.70: Het tussenspoor en de geometrie van het brugdek moet aangepast worden, zodat het type van deze spoorbrug uitvoerbaar wordt voor een spoor in bocht. - De rekentechnische haalbaarheid van de schuine spoorbrug moet nog geverifieerd worden.
	- Het ontwerp wordt aangepast zodat tegemoet gekomen wordt aan het bredere tussenspoor. Het type brug wordt daardoor veranderd naar een (getrapte) kokerbrug - Een rekentechnische nota wordt aan Infrabel bezorgd.
A04 170.	04-MER; 4.1.1.7_Te vergunnen onderdelen: Het elektrificeren van sporen maakt inderdaad geen onderdeel uit van het projectbesluit WOW. Het MER WOW haalt dit anderzijds wel aan als onderzoeksvraag. Infrabel beschouwt elektrificatie van bepaalde sporen als een onderdeel van CCL, en zal er enkel in dat project inhoudelijk op ingaan.
	Elektrificatie van sporen valt inderdaad buiten het bestek van het project WOW, geen aanpassingen vereist.
A10 171.	Effecten exploitatiefase WOW o verkeerssysteem P.210 knip Middenstraat veroorzaakt verschuiving richting doortocht Kieldrecht/Verrebroek (OSP richting zuiden -2). Er is geen onderzoek naar kruispunten op deze doortocht (daarvoor zijn micro-modeleringen nodig) zie punt 'Leemten in kennis.' "ernstige doorstromingsproblematiek op Schoorhavenweg (-3)" + ASP (-2) Verrebroekstraat zuid richting WOW. Op p.214 wordt er niet meer gesproken over de doortocht Kieldrecht/Verrebroek.
	Er wordt nergens gesproken over een verschuiving richting de doortocht Kieldrecht/Verrebroek. Tussen centrum Verrebroek en de aansluiting op de snelweg en op de Schoorhavenweg is er een sterk negatieve impact op bepaalde momenten (-2 en -3). Dit zijn economische zones en geen woongebieden. Op wegvakniveau vertaalt dit zich hoofdzakelijk in een nood aan flankerend beleid op de Schoorhavenweg richting het oosten en op de N451 richting het zuiden in de zone tussen het centrum van Verrebroek en het complex Vrasene (E34). Op pagina 214 wordt een samenvattende beoordeling gemaakt, waarbij de negatieve effecten worden gebundeld als zijnde "de zuidwestelijke zone van het studiegebied" in plaats van deze één voor één te

herhalen. Een vereenvoudigende samenvatting doet geen afbreuk aan wat er voorafgaandelijk in detail werd uiteengezet.	
A10 172.	Effecten exploitatiefase WOW o Verkeersleefbaarheid ▪ P221 “De bijkomende verkeersintensiteiten op de N451 ten noorden van Schoorhavenweg leiden tot beperkt negatieve effecten op het vlak van leefbaarheid in het centrum van Verrebroek en Kieldrecht”. ▪ de knip van de Middenstraat en versmalling Oud Arenberg kan pas uitgevoerd worden op het moment dat de Dreefstraat is aangesloten op het de Nieuwe Dijkstraat/complex Hogendijk. ▪ we verwachten een toename van verkeer in de Kouterstraat op het kruispunt Dorpsstraat - Nieuw Arenbergstraat. Welke milderende maatregelen kunnen hier voorzien worden?
M.b.t. pagina 221-222: zoals weergegeven door de adviesverlener klopt het niet helemaal, Kieldrechtsebaan en Kreek overschrijden niet de drempel van 900 pae/uur. Er is inderdaad sprake van beperkt negatieve effecten die geen aanleiding geven tot milderende maatregelen. De opmerking dat de knip van de Middenstraat en versmalling Oud Arenberg pas kan uitgevoerd worden op het moment dat de Dreefstraat is aangesloten op de Nieuwe Dijkstraat/complex Hogendijk wordt meegenomen als een voorstel tot uitgangspunt. Het is ons niet duidelijk waarom er een toename van verkeer in de Kouterstraat verwacht wordt in relatie tot de realisatie van de WOW. Milderende maatregelen in het MER dienen om de eventuele negatieve effecten van het bestudeerde project op te vangen.	
A10 173.	Effecten exploitatiefase WOW O Verkeersveiligheid ▪ P225: verschuivingen verkeersstromen: • “Wel is het anderzijds ook zo dat er op de N451, in de zone tussen de rotonde aan de Schoorhavenweg en het centrum van Kieldrecht, in noordelijke richting tijdens de avondspits en in zuidelijke richting tijdens de ochtendspits, zich een zekere toename van de verkeersintensiteiten aftekent wanneer deze t.o.v. de intensiteiten voor de referentiesituatie op korte termijn worden uitgezet. T.h.v. de kernen van Verrebroek en Zwijndrecht en aan kruispunten met zijstraten, kan dit extra verkeer dan ook aanleiding geven tot bijkomende conflicten tussen bijvoorbeeld fietsers en afslaand gemotoriseerd verkeer. Toch wordt dit risico eerder beperkt ingeschat, aangezien bijvoorbeeld in Verrebroek-centrum er goede, conforme fietspaden aanwezig zijn. Op plaatsen met minder goede fietsvoorzieningen zoals bijvoorbeeld het dubbelrichtingsfietspad in de zone tussen Verrebroek en Kieldrecht, zijn er dan weer weinig (belangrijke) zijstraten en valt ook hier het potentieel verhoogde veiligheidsrisico dus sterk te nuanceren.” • Door hogere verkeersintensiteiten gaat de oversteekbaarheid erg achteruit, wat zeker nadelig is voor bv. Lange Nieuwstraat (aanwezigheid woningen). Er zijn momenteel geen oversteekplaatsen voor fietser of voetgangers. In combinatie met een snelheidsproblematiek zorgt dit voor een grote verkeersonveiligheid. ▪ p226: foutje ‘Zwijndrecht’ moet ‘Kieldrecht worden.
In Verrebroek-centrum liggen fietspaden en op regelmatige afstand zebrapaden waar fietsers mits af te stappen veilig kunnen oversteken. In Kieldrecht-centrum werd geopteerd voor gemengd verkeer. Ook hier liggen er zebrapaden op regelmatige afstand om over te steken. Gezien de ligging van de Lange Nieuwstraat zijn hier geen grote toenames in verkeer te verwachten vanuit het project WOW, hoogstens enkele extra werknemers vanuit de omgeving in het kader van de	

havenuitbreiding en personeelsuitbreiding die daarmee gepaard gaat. De snelheidsproblematiek staat los van het project WOW.

Zwijndrecht wordt vervangen door Kieldrecht.

A10 174.	Effecten geplande situatie 2030 o Verkeerssysteem: ▪ P.234: doorstroming problemen in doortocht Verrebroek/Kieldrecht zijn wegwerkt. Verdwijnen en zelf verbeteren van situatie ten noorden van rotonde Schoorhavenweg. Tussen Schoorhavenweg en centrum Verrebroek tijdens OSP richting zuiden. ▪ P.235: de aantrekkingskracht van WOW zorgt voor negatief effect op complex Vrasene tot complex Watermolen, met kritische verkeersafwikkeling tijdens OSP. Tijdens de ASP blijft dit net onder de kritische grens. Maar de nieuwe aansluiting van WOW op E34 zorgt dat het complex Vrasene een conflictvrije lichtenregeling krijgt. Hierdoor ontstaat er een goede en veilige verkeersafwikkeling. (Is dat dan ook zo berekend of is dit gewoon een veronderstelling?) ▪ P.238: samenvattend kader spreekt niet meer over kritische verkeersafwikkeling en spreekt over moeizame verkeersafwikkeling.
-------------	--

De goede en veilige verkeersafwikkeling aan het complex van Vrasene is een uitgangspunt. We vertrekken dus vanuit het gegeven dat het complex Vrasene binnen het project E34-West zodanig wordt ingericht dat het verkeer vlot en veilig kan worden afgehandeld zonder nadelige gevolgen voor de N451. t Een andere mogelijkheid is dat het complex Vrasene geschrapt wordt binnen het project E34-West, waardoor er een gunstig effect zal optreden op de N451. Het woord "moeizame" wordt vervangen.

A10 175.	Effecten geplande situatie 2030 o Verkeersleefbaarheid ▪ P.246: Verrebroekstraat en Kieldrechtsebaan: afname verkeersintensiteiten 0-8%, blijft zeer druk. Ondanks deze afname wordt de leefbaarheidsgrens ineens overschreden terwijl dat in vorig scenario niet het geval was. Dorpsstraat afname van 26-28% van zeer druk (>900 pae) naar druk (600-900 pae). Dit is tegenstrijdig met p. 221 waarbij men sprak over normaal naar druk (geloofwaardigheid?). Nieuw-Arenbergstraat en Dreefstraat nemen toe (geen vermelding intensiteiten) en in vorig scenario geen probleem. Engelsesteenweg wordt terug een normale drukte vanwege route naar Kerncentrale. Samenvattend kader spreekt de algemene tekst ook tegen.
-------------	--

De gegevens moeten correct geïnterpreteerd worden. Korte termijn en 2030 mogen niet dooreen gehaald worden.

Enerzijds wordt de geplande situatie op de korte termijn afgezet tegen de referentiesituatie korte termijn. Anderzijds wordt de geplande situatie 2030 afgezet tegen de referentiesituatie 2030. Er zijn dus twee verschillende referentiesituaties die gebruikt worden. In hoofdstuk 8.3 worden alle situaties beschreven.

We zien geen tegenspraak tussen de beschrijving en tabellen enerzijds en het samenvattend kader anderzijds.

A10 176.	Effecten geplande situatie 2030 o Verkeersveiligheid ▪ geen verwijzing naar lokale problematiek N451.
-------------	---

De lokale problematiek is niet het gevolg van het project WOW, maar van autonome ontwikkelingen gebaseerd op prognoses van het federaal planbureau. Dit is een worst case inschatting waarbij geen rekening is gehouden met de beleidsmatig gewenste modal shift waaraan gewerkt wordt door de uitvoering van de regionale mobiliteitsplannen van de vervoerregio Antwerpen (Routeplan 2030) en Waasland.

A10 177.	Leemten in de kennis (MER p.274) o “M.b.t. de intensiteitswaarden is het namelijk zo dat er gewerkt wordt o.b.v. de resultaten van doorrekeningen met het Strategisch Verkeersmodel. Dergelijk verkeersmodel blijft echter vooral een instrument om ‘algemene trends’ op hoger schaalniveau waar te nemen en is minder geschikt om op microschaal de exacte te verwachten belastingsgraad van een bepaald wegsegment in beeld te brengen.” o “Dit alles leidt bijgevolg tot een bepaalde onzekerheid m.b.t. de kwantitatieve beoordelingen qua doorstroming en verkeersleefbaarheid en verklaart dan ook de nood tot een zekere nuancering van de vastgestelde effecten, zoals deze op sommige plaatsen in de bovenstaande analyses is terug te vinden.” o Er is nood aan een verfijning op microschaal vooral voor het complex Vrasene als de dorpskern Kieldrecht en Verrebroek.
Het complex Vrasene behoort tot het project E34-West, en wordt daar behandeld. Pag. 234: De verzadigingsgraden voor de geplande situatie 2030 t.o.v. de referentiesituatie 2030 in acht nemend, zien we dat de structurele doorstromingsproblemen in Kieldrecht door de aanleg van de WOW weggewerkt worden. Ook de segmenten van de N451 ten noorden van de rotonde aan de Schoorhavenweg kennen een overwegend neutrale (0) en/of positieve beoordelingsscore. Daaruit kan afgeleid worden dat de kruispunten in de kernen ook een verbeterde afwikkeling zullen kennen.	
A10 178.	Conclusie over MER De beoordeling van de cijfers wordt te veel genuanceerd. Problemen worden verkleind of verdwijnen ineens in de samenvatting. De verkeersveiligheid op de doortocht Kieldrecht en Verrebroek wordt onderschat, alsook de toename van verkeer (waar ongetwijfeld ook een toename van zwaar vervoer bij zal zitten). Het onderzoek naar vrachtwagensluizen wordt niet voor niks gedaan. Deze resultaten moeten mee als milderende maatregel opgenomen worden. De voorgestelde milderende maatregelen en monitoringsmaatregelen zijn onvoldoende. Praktijkvoorbeelden tonen aan dat verkeerssysteem al op zijn limiet zit en men moet hierop anticiperen.
Dat nuances en details in een samenvatting onvoldoende naar voren komen, is nu eenmaal inherent aan het principe van een samenvatting. Een vereenvoudigende samenvatting doet geen afbreuk aan wat er voorafgaandelijk in detail werd uiteengezet. De intensiteiten worden uit het verkeersmodel gehaald met de nuancering zoals beschreven in 9.4.1. Op basis van de verzadigingsgraad, de leefbaarheidsscores en de omgeving wordt een expert judgement gemaakt van de effecten op de verkeersveiligheid. Het onderzoek vrachtwagensluis volgt een autonoom traject buiten CP ECA. Het maakt onderdeel uit van het Ommelandverbond. Het ligt vandaag niet ter advisering in het kader van het voorontwerp projectbesluit WOW. Het is een additionele maatregel die geen afbreuk doet aan de besluiten en enkel versterkend zal werken.	
A09 179.	De effectgroep verzuring/vermesting moet verder uitgewerkt worden. Momenteel kan een betekenisvolle aantasting van de instandhoudingsdoelstellingen van speciale beschermingszones niet worden uitgesloten. De stand van zaken van de instandhoudingsmaatregelen voor bruine kiekendief moet beschreven worden.
Akkoord. Toe te voegen en extra te verantwoorden dat huidige instandhoudingsdoelstellingen niet gehaald worden en dat project hier extra inspanningen zal voor leveren.	
A09 180.	Zolang niet wetenschappelijk is vastgesteld dat het soortenbeschermingsprogramma voor rugstreeppad volledig en duurzaam is gerealiseerd moet geconcludeerd worden dat er mogelijk sprake is van betekenisvolle impact.
De tekst zal aangepast en verduidelijkt worden. Zo zal het Soortenbeschermingsprogramma (SBP) gerealiseerd worden voor het definitief projectbesluit. De maatregelen zijn reeds vergund en zullen in	

uitvoering gaan. Deze ontwikkelingen zullen dan meegenomen worden in de teksten. Er kan op deze manier wel gesproken worden van een duurzame populatie rugstreeppad zoals opgenomen in het SBP.

A09 181.	Een aantal bestemmingswijzigingen zijn niet correct opgenomen in het MER (hoofdstuk 3). De tijdelijke buffer is er nog opgenomen bij de overdrukken, maar de tijdelijke buffer is in het RUP een bestemming op zich en geen overdruk. Ook in verband met Doelpolder Zuid is het nodig te spreken van een herbestemming naar 'natuurgebied'. In het MER wordt foutief de term 'natuurinrichting' (zie p. 38 in MER) gebruikt. De opsomming van de bestemmingswijzigingen in de passende beoordeling en de bijhorende figuur 2.1 zijn onvolledig.
-------------	---

Akkoord. Aanpassingen noodzakelijk in passende beoordeling

Aanpassen van bestemmingswijzigingen in het MER conform RUP: tijdelijke buffer is geen overdruk maar een bestemming. Ook Doelpolder-Zuid is bestemming 'natuurgebied' en niet 'natuurinrichting'

A09 182.	Het team MER geeft volgende aan mbt het ingreep-effectenschema en het hoofdstuk 'planniveau': - Er wordt nu hoofdzakelijk ingegaan op de herbestemming naar natuur voor Putten Weiden, maar het RUP-gedeelte van het projectbesluit zal de planologische toestand van meerdere gebieden wijzigen. In Doelpolder Zuid zullen evenzeer enkele percelen herbestemd worden naar natuur. - Voor de infrastructuur (en werfzone) kan inderdaad gesteund worden op de effectbeschrijving en -beoordeling op projectniveau. Voor de overdrukbestemming 'bufferlandschap' en 'afstandsbuffer' is dit minder duidelijk. Vanuit het MER werd in §8.2.4 aangegeven dat 'waar relevant per discipline een bijkomende beoordeling op planniveau zal gemaakt worden'. Het is op dit moment niet duidelijk of dit nog nodig is, en of dat alles voldoende ondervangen is d.m.v. de effectbeschrijving en -beoordeling op projectniveau. Een bijkomende controle voor de artikelen rond 'bufferlandschap' en 'afstandsbuffer' lijkt nodig. - Bijkomend wordt ook een artikel voorzien voor 'hoogspanningsleidingen'. Dit is een herneming van een bestaande planologische aanduiding. Het is wel noodzakelijk om bij de projectbeschrijving dit goed te duiden en te motiveren waarom een effectenonderzoek in het MER hiervoor niet noodzakelijk zou zijn. - Qua aanpak in het MER werd enkel in discipline mens-ruimte een onderverdeling (natuurgebied, bufferlandschap) toegepast, het is nodig om dit gelijk te stellen in de andere disciplines en aan te vullen waar nodig. Hou er ook rekening mee om voldoende in te gaan op de verschillen ten opzichte van de bestaande juridische toestand.
-------------	--

De effectbeoordeling op planniveau voor alle disciplines (met uitzondering van Mens Ruimte waar de aanpak reeds ten gronde is gebeurd) uitbreiden en dan meer specifiek betreffende het bufferlandschap en de afstandsbuffer. Als voorbeeld kan hier de aanpak van discipline Mens -Ruimte aangaande plan MER beoordeling worden gehanteerd.

A09 183.	Inzake de aanlegfase, wordt aangeraden per discipline ook duidelijker (meer afgebakend/herkenbaar) de effecten van de inrichting van de compensatiegebieden in Doelpolder zuid weer te geven. Bij discipline mens-ruimte werden deze bijv. wel al behandeld op planniveau.
-------------	---

In lijn met voorgaande opmerkingen. Het antwoord is dan ook vergelijkbaar.

Het gaat hier vooral over een duidelijke effectbeoordeling op planniveau, meer specifiek betreffende de herbestemming compensatiegebieden. In elke discipline van het MER zal het aspect beoordeling op planniveau duidelijker worden besproken. Ook duidelijker beargumenteren wanneer het effect op projectniveau voldoende blijkt. Voor de herbestemming compensatiegebieden, bufferlandschappen afstandbuffer zal dit in elke discipline duidelijk vermeld worden.

A09 184.	In het ontwerp-MER is in §16.4.4 omtrent externe veiligheid een tekst opgenomen die gebaseerd is op het advies van het toenmalige Team Externe Veiligheid (nu Team Omgevingseffecten) op de projectonderzoeksnota. Het Team Omgevingseffecten stelt echter vast dat het voorontwerp projectbesluit een aantal zaken verandert, verduidelijkt, verder opsplijt,... t.o.v. de projectonderzoeksnota. Deze aanpassingen die nu in het voorontwerp projectbesluit zijn opgenomen hebben tot gevolg dat de tekst die in §16.4.4 is opgenomen niet meer helemaal correct is. Het Team Omgevingseffecten vraagt een aanpassing van §16.4.4 van het ontwerp-MER n.a.v. de wijzigingen en het voortschrijdend inzicht. Het stuk omtrent Putten Weide en het stuk omtrent het bufferlandschap ter hoogte van Putten Hoog moeten sowieso aangepast worden. Ook kan voor de volledigheid best een passage omtrent de hoogspanningslijnen toegevoegd worden.
Aanpassing van 16.4.4 in lijn met wijzigingen en voortschrijdend inzicht	
A09 185.	Het Agentschap voor Natuur en Bos kan op vandaag niet akkoord gaan met de conclusie van de passende beoordeling. De effectgroep verzuring/vermesting moet verder uitgewerkt worden. Momenteel kan een betekenisvolle aantasting van de instandhoudingsdoelstellingen van speciale beschermingszones niet worden uitgesloten. De stand van zaken van de instandhoudingsmaatregelen voor bruine kiekendief moet beschreven worden. Zolang niet wetenschappelijk is vastgesteld dat het soortenbeschermingsprogramma voor rugstreeppad volledig en duurzaam is gerealiseerd moet geconcludeerd worden dat er mogelijk sprake is van betekenisvolle impact.
Akkoord. - Stikstof: er zal juridische zekerheid toegevoegd worden dat het project WOW los staat van het project CCL. Het studiegebied zal uitgebreid worden en er zal een diepgaandere ecologische analyse toegevoegd worden. - Instandhoudingsmaatregelen bruine kiekendief toe te voegen - De tekst zal aangepast en verduidelijkt worden wat het soortenbeschermingsprogramma betreft. Zo zal het SBP gerealiseerd worden voor het definitief projectbesluit. De maatregelen zijn reeds vergund en zullen in uitvoering gaan. Er kan op deze manier wel gesproken worden van een duurzame populatie rugstreeppad zoals opgenomen in het SBP.	
A09 186.	De WOW wordt gebouwd in functie van de bestaande bedrijvigheid in de Waaslandhaven en in functie van realisatie van de te bouwen containercluster Linkerscheldeover en kan hiervan dus niet los gezien worden. Het Agentschap voor Natuur en Bos is dan ook van mening dat i.f.v. verzuring en vermesting de gezamenlijke effecten opnieuw moeten begroot en afgetoetst worden aan de ecologische effecten die worden gegenereerd op speciale beschermingszones, rekening houdende met de arresten. Hierbij moeten desgevallend ook de verder gelegen kwetsbare habitatrichtlijngebieden zoals het Habitatrichtlijngebied 'Kalmthoutse heide' (BE2100015), het Habitatrichtlijngebied 'Klein en Groot Schietveld' (BE2100016) en Habitatrichtlijngebied 'Bos en heidegebied ten oosten van Antwerpen' (BE2100017) in het onderzoek worden meegenomen indien hierop effecten kunnen plaatsvinden. Zowel qua in rekening brengen van de cumulatieve effecten als qua draagwijdte van de ecologische analyse volstaat de huidige passende beoordeling dus niet. Wat dit aspect betreft kan de passende beoordeling niet gunstig geadviseerd worden gezien betekenisvolle aantasting van de instandhoudingsdoelstellingen van een speciale beschermingszone niet kan uitgesloten worden op grond van de voorliggende gegevens. Gezien de emissie stijgt, is ook onvermijdbare en onherstelbare schade op Vlaams ecologisch netwerk niet uit te sluiten. Ook de VEN-toets dient verder te worden uitgewerkt, rekening houdende met de (recente) rechtspraak dienaangaande
Akkoord. Het studiegebied van de effectbeoordeling eutrofiëring moet uitgebreid worden. Hiervoor zal het kaartmateriaal, bekomen via VITO, aangepast worden naar de schaal van CCL. Op deze manier kan de	

impact radius van de WOW zeer goed afgebakend worden en kunnen de effecten op de omliggende SBZ en VEN gebieden aan de overkant van de Schelde mee beoordeeld worden. Deze uitbreiding heeft tot gevolg dat een verscherpte natuurtoets bijkomend moet opgemaakt worden. Er wordt een ontwikkelingsscenario toegevoegd aan de passende beoordeling om de WOW in combinatie met het verwachte project CCL te bekijken. Er zal bijkomend juridische zekerheid toegevoegd worden dat het project WOW los staat van het project CCL.	
A09 187.	Naast het voorzien van compenserende maatregelen moet ook aandacht gegeven worden aan het nemen van de nodige actieve instandhoudingsmaatregelen die waarborgen dat de algehele samenhang van de speciale beschermingszones bewaard blijft. Het is in juridisch opzicht belangrijk dat natuurcompensaties (...) duidelijk kunnen worden onderscheiden van instandhoudingsmaatregelen hetgeen vereist dat eerst instandhoudingsmaatregelen worden vastgesteld en pas in tweede instantie bijkomende maatregelen als compensatiemaatregelen kunnen worden onderworpen. Zodoende wordt duidelijk dat deze laatste “extra” zijn en niet samenvallen met (noodzakelijke) instandhoudingsmaatregelen. Bovendien moeten instandhoudingsmaatregelen niet louter worden ‘voorzien’ maar ook worden ‘geïmplementeerd’. Dit is niet in beeld gebracht in het geïntegreerd onderzoek.
Aan te passen. Het belang van de instandhoudingsmaatregelen en de status hiervan zal benadrukt worden en de beoordeling van het project zal ook aangepast worden naar de status van de IHD.	
A09 188.	Verder is er ook verstoring door de realisatie van de beplante bufferdijk. Weidevogels ondervinden hiervan effecten die niet volledig kunnen gemilderd worden.
Verstoringsanalyse brengt dit volledig in kaart. Op basis hiervan worden milderende maatregelen getroffen om de impact zo veel als mogelijk te minderen.	
A09 189.	Hoewel voor het vogelrichtlijngebied geen doelstellingen werden geformuleerd voor de rugstreeppad, kan de aantasting van het leefgebied voor de rugstreeppad als betekenisvol negatief worden beoordeeld. Er zijn namelijk in het soortenbeschermingsprogramma van de Antwerpse Haven wel doelstellingen geformuleerd voor betreffende habitatrichtlijnsoort, en deze zijn nog niet volledig ingevuld en vastgesteld. Momenteel is er dus nog sprake van betekenisvolle impact gezien de populatiedoelstellingen nog niet duurzaam verzekerd zijn.
De tekst zal aangepast en verduidelijkt worden. Zo zal het SBP gerealiseerd worden voor het definitief projectbesluit. De maatregelen zijn reeds vergund en zullen in uitvoering gaan. Er kan op deze manier wel gesproken worden van een duurzame populatie rugstreeppad zoals opgenomen in het SBP.	
A09 190.	Uiteraard moeten in elk geval de aanwezige padden afgevangen worden bij de start van de werken (Doeldok Dam).
Er is reeds een milderende maatregel hiervoor opgenomen, geen aanpassing nodig.	
A09 191.	De berekende Lden waarden zijn voor een redelijk aantal rekenpunten lager dan deze weergegeven in versie 4 van het MER. Voor de geplande situatie 2030 zijn er anderszids ook enkele (minimale) toenames. Is dit enkel het gevolg van het niet verder meenemen van bepaalde wegen in de modellering? De verschillen zijn op een aantal rekenpunten niet min. Dit lijkt ook duidelijke gevolgen te hebben in de beoordeling.
De dalingen (met kleinere en/of grotere waarden), zijn inderdaad het gevolg van het weglaten van de lokale wegsegmenten, omwille van de weinig betrouwbare mobiliteitscijfers. Uitleg/motivatie vanuit discipline mobiliteit is als volgt: <i>“In het poldergebied tussen de haven, E34 en Verdrongen Land van Saef-tinghe zijn in het regionale verkeersmodel slechts een beperkt aantal lokale wegen opgenomen. Het gaat naast lokale verbindende wegen zoals de N451 veelal om lokale polderwegen. De verkeersintensiteiten liggen hier over het algemeen laag tot zeer laag (< 50 pae/h tijdens de spits). Vermits niet alle wegen zijn</i>	

opgenomen en de kalibratie nabij de grens wat minder fijnmazig is, is de foutenmarge van de verkeersintensiteiten in absolute zin nog iets groter dan elders.

*Bij het analyseren van de wijzigingen tussen scenario's, is de grootte-orde (kleine vs grote wijzigingen) relevant, maar niet de exacte wijzigingen van verkeersintensiteiten. Deze is immers vaak kleiner dan de foutenmarge van het verkeersmodel. Daarom worden polderwegen waarvan de relatieve wijziging in verkeersintensiteiten als niet betrouwbaar wordt ingeschat uit het kwantitatief te analyseren netwerk (op vlak van mobiliteit en geluid) gehaald en niet in detail geanalyseerd. Het gaat enkel om de polderwegen met een **zeer lage verkeersintensiteit** (< 50 pae/u tijdens de spits) **én** een **beperkte wijziging** ten opzichte van de referentietoestand (< 50 pae/u) die eruit worden gefilterd."*

Om bovenstaande reden zijn de betreffende wegen/wegsegmenten weggelaten uit het studiegebied voor wegverkeer geluid, ten opzichte van voorgaande versie. Dit leverde immers grote overschattingen op. De verkorte versie van bovenstaande argumentatie staat opgenomen in de MER-tekst onder paragraaf 10.1 in de 2de, 3de en 4de alinea.

A09 192.	Voor de aanlegfase, kwalitatieve beoordeling (zonder breekinstallatie) wordt geen rekening gehouden met woningen die nabij de projectonderdelen 'aanleg Nieuwe Dijkstraat', 'heraanleg Engelsesteenweg' of 'inrichting Doelpolder' gelegen zijn. De aard en niveaus van geluidshinder zullen bij deze projectonderdelen wel hoofdzakelijk anders/lager zijn, maar dienen toch wel behandeld te worden in het MER, teneinde na te gaan of ook hier milderende maatregelen moeten toegepast/opgelegd worden in de vergunningsvoorwaarden.
-------------	---

Dit zal worden aangepast in het MER

A09 193.	In het ontwerp MER wordt in de tabel op pagina 411 vermeld dat in het dossier "15365 – Voeders Lambers NV" in 2006 een BBO werd uitgevoerd en dat geconcludeerd werd dat sanering noodzakelijk is. De OVAM merkt op dat deze conclusie niet correct is. Het BBO van 2006 heeft namelijk geconcludeerd dat er geen sanering noodzakelijk is. Verder wordt op pagina 425, onder punt '12.5.1.2 Wijziging bodemkwaliteit' en op pagina 443, onder punt '12.5.1.5 Wijziging bodemkwaliteit', opnieuw verwezen naar deze foutieve conclusie in verband met dit beschrijvend bodemonderzoek.
-------------	--

Dit zal worden aangepast in het MER, op beide plaatsen

A09 194.	PFAS bodemonderzoek: In het ontwerp MER zijn de reeds beschikbare resultaten voor PFAS opgenomen. De OVAM merkt op dat er op 17.03.2023 een verkennend bodemonderzoek met als titel 'Verkennend bodemonderzoek PFAS; MT 02557 - DO39 VBO PFAS ECA, Doeldok, 9130 Beveren' bij de OVAM werd ingediend. De OVAM heeft op 8.05.2023 aanvullingen gevraagd op dit onderzoek. Met de opdrachtgever van dit onderzoek, afdeling Maritieme Toegang, is besproken dat het bijkomend onderzoek in de zomer 2023 zal uitgevoerd worden en het rapport tegen oktober/november ingediend zal worden. Bij de verdere uitwerking en realisatie van het complex project zal met deze aanvullende informatie rekening moeten gehouden worden. In het ontwerp MER wordt verwezen naar de kaart van de PFAS verkenner (pag. 416-417). Ondertussen is deze kaart reeds bijgewerkt. Bij de verdere uitwerking en realisatie van het complex project zal met de meest recente kaart rekening gehouden worden.
-------------	--

Het uitvoeren van bijkomend bodemonderzoek loopt vertraging op ten opzichte van de planning die in dit advies wordt weergegeven.

De informatie uit het VBO van november 2023 zal opgenomen worden alsook de meest recente kaart van de PFAS-verkenner

A09 195.	De randvoorwaarde ‘bodemsanering en grondverzet’ voor graafwerken in verontreinigde bodem en het gebruik van uitgegraven bodemmateriële in een gesloten grondbalans is te beschouwen als een effectgroep. Het gebruik van bodemmateriële heeft een directe invloed op de bodemkwaliteit van realisatie. Het werken met een gesloten grondbalans heeft tot gevolg dat de uitgegraven bodemmateriële hergebruikt worden volgens de concepten van bodembeheer. Gebruik binnen een beheerconcept resulteert in vele gevallen tot de afbakening van een kadastrale werkzone en gebruik binnen een kadastrale werkzone. De impact op de bestaande bodemkwaliteit, de te realiseren bodemkwaliteit en de uitvoerbaarheid van het geplande grondverzet kan worden geëvalueerd. Door de schaal van het project met betrekking tot de afbakening van de kadastrale werkzone kan men hier spreken van een gebiedsgerichte benadering voor het beheer van de bodem en bodemmateriële op een traject met een historisch passief waarvan de kwaliteit van de gronden kan variëren van niet- tot verontreinigd. Bij de milieueffectbeoordeling wordt nagegaan of het geplande project of activiteit interfereert met de uitvoering van decretale bodemonderzoeken of -saneringen. Er kan dan worden aangegeven of er eventuele maatregelen moeten toegepast worden om effecten te milderen. Bij het beoordelen van deze effectgroep wordt rekening gehouden met het ontstaan, verplaatsen of saneren van bodemverontreiniging. Dit gebeurt op basis van bestaande bodemonderzoeken en wordt indien nodig aangevuld met bijkomende onderzoeksdaden. De impact op de bestaande bodemkwaliteit, de te realiseren bodemkwaliteit en de uitvoerbaarheid van het geplande grondverzet en het wegwerken van grondoverschotten met het effect van het beoogde gebruik worden geëvalueerd.
Binnen de discipline bodem zal het grondverzet worden aangepast zodat bovenstaande advies betreffende de kadastrale werkzone concreet is benoemd naar milieueffecten toe en de mogelijk impact. De conclusies in het MER zullen hetzelfde zijn, maar er zal explicieter met bovenstaande terminologie beschreven worden.	
A09 196.	Op p. 472 van het MER staat een afdruk van de overstromingskaarten. De kaarten met de fluviale overstromingen in het toekomstig klimaat mag weg, want die is verwarrend. Er staan geen overstromingsgevoelige gebieden op, die er wel in het huidige klimaat op staan. Dit komt omdat er geen modellering voor het toekomstig klimaat gebeurd is voor die waterlopen.
Ok. Kaart zal worden weggelaten	
A09 197.	- p. 400, fig 12-7: op het profiel loopt de antropogene laag door tot in de polders. Dit is niet wat wordt verwacht in poldergebied. Zie ook tabel 12-2 waar voor boring kbd7d14e-B24 polderklei wordt vermeld.
Het onderscheid tussen antropogene opgespoten gronden en de polderklei of toplaag in de polders zal verduidelijk worden in het dossier.	
A09 198.	- p. 467: welke grens wordt tussen zoet en brak gehanteerd?
Rond de 1000 $\mu\text{S}/\text{cm}$, zal aangevuld worden in het MER	
A09 199.	- p. 488: er wordt gesproken over een permanente bemaling Complex Hogendijk om te vermijden dat de onderkant van de funderingskoffer in het voorjaar verzadigd zou geraken (stabiliteitsredenen). Op p. 515 wordt vermeld dat deze wordt ingekuipt door middel van een waterkerend scherm. Deze inkuiping zal afwateren naar de nieuw aan te leggen poldergracht langsheen de Nieuwe Dijkstraat. Men verkiest deze oplossing boven het aanleggen van permanente drainagebuizen onder de koffer aangezien bij deze oplossing er veel meer grondwater zou worden afgevoerd omdat drainagebuizen voldoende diep moeten liggen om te functioneren. Betreft dit dan nog een

	permanente drainage? Hoe gebeurt de afwatering concreet? En welk effect heeft de aanleg van de Polderheuvel op deze afwatering?
Het is inderdaad geen permanente drainage. Het complex wordt ingekuipt met een waterkerend scherm. Eventueel hemelwater dat in deze inkuiping valt en lekwater zal in een pompput worden verzameld. Van daaruit wordt het water afgevoerd naar de poldergracht. De polderheuvel heeft hierop geen invloed. Wordt verduidelijkt in het dossier.	
A09 200.	- p. 487 bemaling kunstwerken: het bemalingswater zal na zuivering afgevoerd worden naar infiltratiebekkens, een bufferbekken en het Doeldok. Naast PFAS is het zoutgehalte van het bemalingswater een belangrijk punt. Het kan niet de bedoeling zijn om zout grondwater te retourneren in zoet grondwater. Bemalingswater met een geleidbaarheid hoger dan 1600µS/cm (bij 20°C) kan enkel terug in de ondergrond gebracht worden als het ontvangende grondwater dezelfde of hogere geleidbaarheid heeft. Infiltratie mag geen aanleiding geven tot verzilting;
Akkoord, dit zal mee opgenomen worden als voorwaarde voor infiltratie	
A09 201.	- p. 503 aanleg polderheuvel: bij opspuiting met natte grond uit de ontgravingszone van het Tweede Getijdendok is er risico op verzilting door uitspoeling; zoals eerder vermeld kan verzilting van de ondergrond niet toegestaan worden; verder is ook onduidelijk in hoeverre het opgespoten materiaal verontreinigd zal zijn met PFAS.
Er zal geen rechtsteekse opspuiting plaatsvinden. Dit is ook niet opgenomen in het milieuluik van de omgevingsvergunning. Er is een procedure voor het toelaten van hergebruik van gronden in het Vlarebo die bijkomende verontreiniging moet voorkomen. Het technische verslag van de aan te voeren gronden, de conformverklaring en de grondverzetstoelating bieden hier garanties.	
A09 202.	- p. 513: wijziging oppervlaktewaterkwaliteit tijdens aanlegfase: Tabel 2 uit de technische nota zuivering bemalingswater verschilt van tabel 13-18 in het MER. Tabel 2 is van toepassing.
Akkoord, dossier wordt aangepast.	
A09 203.	In het MER wordt het beoordelingskader uit het richtlijnsysteem lucht toegepast, maar vervolgens wordt dit kader door de deskundige in vraag gesteld met behulp van een opmerking. Deze opmerking moet geschrapt worden in het MER
Opmerking wordt verwijderd	
A09 204.	Lucht: In het MER wordt bij de beschrijving van de referentiesituatie 2030 gesteld dat verwacht kan worden dat t.o.v. de wettelijke grenswaarden er op de middellange termijn meer milieubeleidsruimte zal ontstaan in vergelijking met de actuele situatie en de situatie 2025. Deze formulering is onjuist en moet geschrapt worden. Er bestaat geen definitie over wat een milieubeleidsruimte precies inhoudt. In alle projecten moeten emissies zoveel mogelijk beperkt worden vermits in de toekomst de wettelijke grenswaarden zullen dalen en de advieswaarden voor gezondheid (o.a. de nieuwe WHO-advieswaarden) een stuk lager liggen dan de wettelijke grenswaarden.
Tekst werd vervangen door: "Implementatie van een strenger PAS-kader dat de N-depositie dient te regelen, zal hierbij inzake NH3 en (fijn) stof aanleiding kunnen geven tot een hogere emissiereductie / lagere concentraties dan deze die op basis van het Vlaamse Luchtbeleidsplan 2030 voorzien wordt. Een substantiële reductie inzake NH3 zal hierbij bijvoorbeeld leiden tot een reductie inzake vorming van secundair fijn stof. Extra NH3 reductie, zowel te realiseren op basis van bijvoorbeeld afbouw veestallen, aanpassing stallen met luchtwassers,... zal ook leiden tot versnelde afname van primaire (fijn) stofemissies, en lagere achtergrondconcentraties."	
A09	Lucht: Het MER stelt bij de referentiesituatie 2030 ook het volgende: "Bij implementatie van het voorziene strengere PAS-kader dat de N-depositie dient te regelen, zal

205.	hierbij aanleiding kunnen geven tot een hogere emissiereductie dan deze die op basis van het Vlaamse Luchtbeleidsplan 2030 voorzien wordt.” Deze formulering is niet duidelijk, heeft geen meerwaarde voor voorliggend dossier en moet geschrapt worden. Het PAS-kader bevat immers naast het Luchtbeleidsplan enkel maatregelen voor de landbouwsector die een impact hebben op NH3.
Deze opmerking zal worden geschrapt	
A09 206.	Niet-technische samenvatting: Op p.5 in de inleiding duidelijk aangeven dat dit zowel een plan-MER als een project-MER betreft.
Akkoord, aan te vullen in de niet-technische samenvatting van het MER.	
A09 207.	3.1 MKBA Het projectbesluit omvat een MKBA voor Containercluster Linkerscheldeoe- ver. Dit staat zo aangegeven op de titelpagina en op de documentinfo op p.2. Het is aangewezen de titel (en p.3, 4 en 5) aan te passen door te verwijzen naar een MKBA voor ECA en door in de disclaimer onderaan p.2 toe te voegen dat deze MKBA een ge- zamenlijke MKBA is voor WOW en CCL (in tegenstelling tot het MER, waar een MER WOW is en een MER voor CCL). Ook op p.9 in de inleiding de ‘inhoud van het rapport’ aanpassen gezien deze enkel verwijst naar CCL. Op p.10 lezen we over de scope van de MKBA het volgende: “De scope van de MKBA bestaat uit de projecten in het Con- tainercluster Linkerscheldeoe- (CCL). Dit cluster vertegenwoordigt het overgrote deel van de extra containercapaciteit en van de investeringskosten van CP ECA.” Best hier aangeven hoe met WOW is omgegaan. Op p.16 in deel 1.2 komt de WOW voor een eerste maal naar voren. Daar wordt expliciet de link gelegd met CCL. Dat is cor- rect gezien de WOW inderdaad niet louter voor CCL een meerwaarde is. De WOW komt in deze MKBA minimaal aan bod. Specifiek op p.34 wordt aangegeven dat de to- tale raming voor de westelijke ontsluiting (weg/fiets + spoor + buffer) 159 miljoen Euro bedraagt. Die info ook toevoegen aan deel 3.8 Financiering van het hoofddocu- ment.
De MKBA is opgemaakt in functie van CCL. De scope staat omschreven in de MKBA onder § 1.2 projectal- ternatief. WOW is voor 37,5% meegenomen aan de kostenzijde van deze MKBA. Enerzijds omdat WOW een noodzakelijke randvoorwaarde voor CCL vormt, maar anderzijds verbetert WOW ook de ontsluiting van het bestaande havengebied. De verbeterde ontsluiting genereert ook specifieke bijkomende trans- portbaten voor WOW, net als een verbeterde buffering ten opzichte van omgeving en een verhoogde belevingswaarde van de buffer. De projectonderzoeksnota voorzagt echter niet in de opmaak van een MKBA specifiek voor WOW. Dit wordt als dusdanig bijkomend geduid in de synthesesnota.	
Het vermelden van de kostprijs heeft geen decretale basis. Het herhalen van cijfers en feiten uit het rui- mere dossier heeft geen decretale basis. Verwijzingen naar stukken uit het dossier volstaan juridisch ge- sproken.	
A09 208.	Bufferstudie: Dit masterplan is de basis voor de door het GRUP WOW gevraagde in- richtingsstudie. Doorheen het projectbesluit worden de termen ‘landschapsstudie” en ‘inrichtingsstudie’ door mekaar gebruikt. Gezien de opgave in de stedenbouwkundige voorschriften van het GRUP WOW is het nodig consequent de term ‘inrichtingsstudie’ te gebruiken. Het masterplan/de gemaakte landschapsstudie kan dienen als basis voor de inrichtingsstudie, maar dit dient op het voorblad duidelijk aangegeven te wor- den. Daar wordt verkeerdelijk verwezen naar ‘masterplan’ maar dit dient dus ‘Inrich- tingsstudie’ te zijn. Op p.2 bij rapporttitel ook verwijzen naar ‘inrichtingsstudie’. Op p.4 is dan het voorblad van de studie Omgeving te zien, waar de term masterplan cor- rect is. Op p.3 volgende tekst toevoegen: • Deze inrichtingsstudie baseert zich op het masterplan zoals opgenomen in deze bundel. De omgevingsvergunning wijkt, ten gevolge van voortschrijdend inzicht, op volgende plaatsen af van het masterplan: de holle dijk is niet overal aan polderzijde met schuine wanden, maar op sommige stukken met verticale wanden omwille van plaatsgebrek. Aan te vullen met eventuele andere afwijkingen.

- De verantwoordingsnota bij de omgevingsvergunning, meer bepaald hoofdstuk 4.1.2. Inrichtingsstudie (conform bepaling GRUP WOW), pp. 97 – 105, licht toe hoe de omgevingsvergunning past in dit masterplan, en hoe deze inrichtingsstudie en de omgevingsvergunning beantwoorden aan de opgaven cfr. de stedenbouwkundige voorschriften voor de inrichtingsstudie.

Binnen de verantwoordingsnota geldt het hoofdstuk 'inrichtingsstudie' als de inrichtingsstudie, zoals gevraagd door het GRUP. De gevraagde opbouw en inhoud is hierop afgestemd. Het is in die zin vreemd om de landschapsstudie als inrichtingsstudie te hernoemen, gezien het niet volledig is en niet beantwoord aan de vereisten van het GRUP. Op die manier zouden er 2 inrichtingsstudies in het dossier zitten, wat verwarrend is.

5.9.2 Aanpassingen aan het voorontwerp projectbesluit

Volgende aanpassingen worden aangebracht aan het voorontwerp projectbesluit (MER):

- Nadat de ontwerpplannen zijn aangepast van de Spoorbrug Oost wordt dit aangepast in het MER onder hoofdstuk 4.1.1.4. De rekentechnische nota zal worden overgemaakt aan Infrabel.
- P. 226 van het MER: 'Zwijndrecht' vervangen door 'Kieldrecht'
- P. 238 in het samenvattend kader 'moeizame' vervangen door 'kritische'
- In de passende beoordeling: de effectgroep verzuring/vermesting verder uitwerken om duidelijk te kunnen concluderen of er al dan niet een betekenisvolle impact is.
- Passende beoordeling: huidige stand van zaken betreffende instandhoudingsmaatregelen voor bruine kiekendief beschrijven.
- Wetenschappelijke onderbouwing van de soortenbeschermingsprogramma (SBP) voor de rugstreeppad: Zo zal het SBP gerealiseerd worden voor het definitief projectbesluit. De maatregelen zijn reeds vergund en zullen in uitvoering gaan. Er kan op deze manier wel gesproken worden van een duurzame populatie rugstreeppad zoals opgenomen in het SBP.
- In het MER hoofdstuk 3 de lijst bestemmingswijzigingen aanpassen: tijdelijke buffer is geen overdruk maar een bestemming, Doelpolder Zuid is 'natuurgebied' en niet 'natuurinrichting'
- Aanpassingen in Passende beoordeling: de opsomming van bestemmingswijzigingen en figuur correct maken conform de aangepaste lijst in het mer (zie voorgaande item)
- Aanvulling in het MER op vlak van Plan beoordeling: in alle disciplines de artikelen 'Bufferlandschap' en 'Afstandsbuffer' beoordelen op plan niveau met voldoende aandacht voor verschillen tussen de bestaande juridische toestand (zie als voorbeeld aanpak in Mens Ruimte). Motiveren waarom effectenbeoordeling van artikel hoogspanningsleidingen niet moet onderzocht worden
- In het MER de aanlegfase van compensatiegebieden meer afgebakend en herkenbaar beschrijven en evalueren
- In het MER aanpassing van §16.4.4 betreffende externe veiligheid n.a.v. de wijzigingen en het voortschrijdend inzicht. Het stuk omtrent Putten Weide en het stuk omtrent het bufferlandschap ter hoogte van Putten Hoog moeten aangepast en in lijn brengen met het projectbesluit. Eveneens een passage omtrent de hoogspanningslijnen toevoegen.
- Passende beoordeling: uitbreiden van studiegebied effectbeoordeling eutrofiëring. Hiervoor zal het kaartmateriaal, bekomen via VITO, aangepast worden naar de schaal van CCL. Op deze manier kan de impact radius van de WOW zeer goed afgebakend worden en kunnen de effecten op de omliggende SBZ en VEN gebieden aan de overkant van de Schelde mee beoordeeld worden. Deze uitbreiding heeft tot gevolg dat een verscherpte natuurtoets bijkomend moet opgemaakt worden. Er zal bijkomend juridische zekerheid toegevoegd worden dat het project WOW los staat van het project CCL. Er wordt ook een ontwikkelingsscenario met CCL opgenomen in het MER.
- Passende beoordeling: duidelijk onderscheid maken tussen instandhoudingsmaatregelen en natuurcompensatie. Dit is noodzakelijk in kader van prioritering: eerst instandhoudingsmaatregelen en in tweede instantie compensatie.
- Passende beoordeling: aantasting leefgebied Rugstreeppad en SBP. Deze passage zal aangepast en verduidelijkt worden: Het SBP zal gerealiseerd worden vóór het definitief projectbesluit. De

- maatregelen zijn reeds vergund en zullen in uitvoering gaan. Er kan op deze manier wel gesproken worden van een duurzame populatie rugstreeppad zoals opgenomen in het SBP.
- MER discipline Geluid: bijkomend kwalitatief beoordelen van geluidshinder tijdens de aanlegfase nabij de projectonderdelen 'aanleg Nieuwe Dijkstraat', 'heraanleg Engelsesteenweg' of 'inrichting Doelpolder'. En indien relevant milderende maatregelen voorstellen.
 - Aanpassing in het ontwerp MER: op p. 411 in de tabel de conclusie betreffende dossier "15365 – Voeders Lambers NV" in 2006 wijziging naar: er is geen sanering noodzakelijk. Deze aanpassing ook doorvoeren p. 425, onder punt '12.5.1.2 Wijziging bodemkwaliteit' en op p. 443, onder punt '12.5.1.5 Wijziging bodemkwaliteit'.
 - MER p. 416-417: kaart PFAS verkenner updaten met meest actuele versie.
 - In het MER hoofdstuk Bodem: bijkomende beoordeling over grondverzet in de kadastrale werkzone
 - MER p. 472 kaart fluviale overstroming in toekomstig klimaat verwijderen
 - MER p. 400, fig 12-7: profiel op de figuur aanpassen met duidelijk onderscheid tussen antropogene opgespoten laag en polderklei
 - MER p. 467 bijkomende aangeven van grens tussen zoet en brak van 1000 $\mu\text{S}/\text{cm}$
 - MER p. 488 verwijzingen naar permanente drainage schrappen. Het betreft geen permanente drainage maar een inkuiping. Het complex Hogendijk wordt ingekuipt met een waterkerend scherm. Eventueel hemelwater dat in deze inkuiping valt en lekwater zal in een pompput worden verzameld. Van daaruit wordt het water afgevoerd naar de poldergracht.
 - MER p. 487. Bijkomende voorwaarde opnemen dat zout grondwater niet mag geretourneerd worden in zoet grondwater. Bemalingswater met een geleidbaarheid hoger dan 1600 $\mu\text{S}/\text{cm}$ (bij 20°C) kan enkel terug in de ondergrond gebracht worden als het ontvangende grondwater dezelfde of hogere geleidbaarheid heeft. Infiltratie mag geen aanleiding geven tot verzilting;
 - MER p. 513: wijziging oppervlaktewaterkwaliteit tijdens aanlegfase: Tabel 2 uit de technische nota zuivering bemalingswater verschilt van tabel 13-18 in het MER. Tabel 2 is van toepassing.
 - MER p. 353: schrappen van de opmerking "Opmerking: bovenstaand kader dient in feite gelezen te worden als de vertaling van een "administratieve" bepaling opgenomen in richtlijnsysteem-lucht die niet als een wettelijke verplichting van kracht is. Zo wordt op basis van een bepaling vastgelegd in het richtlijnenkader gesteld dat bij het overschrijden van een administratief vastgelegde drempel van 80% van de MKN de impactbeoordeling negatief dient bijgesteld te worden, wat in feite verder gaat dan vastgelegde wettelijke kaders. Zelfs positieve bijdragen te wijten aan het project dienen dan negatief bijgesteld te worden! Van de deskundige wordt een dermate invulling verwacht dat de vergunningverlenende overheid over alle gegevens beschikt om een onderbouwde beslissing te kunnen nemen m.b.t. zowel de noodzaak als de aard van de eventueel op te leggen voorwaarden. "
 - MER p. 350 §11.2.3: vervangen van de zin "Er kan dan ook verwacht worden dat t.o.v. de wettelijke grenswaarden er op middellange termijn dan ook meer milieubeleidsruimte zal ontstaan in vergelijking met de actuele situatie en de situatie in 2025." door "Implementatie van een strengere PAS-kader dat de N-depositie dient te regelen, zal hierbij inzake NH3 en (fijn) stof aanleiding kunnen geven tot een hogere emissiereductie / lagere concentraties dan deze die op basis van het Vlaamse Luchtbeleidsplan 2030 voorzien wordt. Een substantiële reductie inzake NH3 zal hierbij bijvoorbeeld leiden tot een reductie inzake vorming van secundair fijn stof. Extra NH3 reductie, zowel te realiseren op basis van bijvoorbeeld afbouw veestallen, aanpassing stallen met luchtwassers,... zal ook leiden tot versnelde afname van primaire (fijn) stofemissies, en lagere achtergrondconcentraties."
 - MER p. 350 §11.2.3. schrappen van de zin "Bij implementatie van het voorziene strengere PAS-kader dat de N-depositie dient te regelen, zal hierbij aanleiding kunnen geven tot een hogere emissiereductie dan deze die op basis van het Vlaamse Luchtbeleidsplan 2030 voorzien wordt."
 - Op p. 5 van de Niet Technische Samenvatting Aanvullen dat het zowel plan MER als project MER betreft.

Overige aanpassingen aan het voorontwerp projectbesluit:

- Bijkomende duiding daarbij in de synthesesnota : De MKBA is opgemaakt in functie van CCL. De scope staat omschreven in de MKBA onder § 1.2 projectalternatief. WOW is voor 37,5% meegenomen aan de kosten zijde van deze MKBA. Enerzijds omdat WOW een noodzakelijke randvoorwaarde voor CCL vormt, maar anderzijds verbetert WOW ook de ontsluiting van het bestaande havengebied. De verbeterde ontsluiting genereert ook specifieke bijkomende transportbaten voor WOW, net als een verbeterde buffering ten opzichte van omgeving en een verhoogde beleevingswaarde van de buffer. De projectonderzoeksnota voorziet echter niet in de opmaak van een MKBA specifiek voor WOW.

5.10 GEÏNTEGREERD ONDERZOEK - SYNTHESNOTA

5.10.1 Adviezen en antwoorden

Nummer Advies	Opmerking
A09 209.	De synthesesnota van WOW bevat echter geen info over de MKBA die is opgemaakt.
Wordt toegevoegd	
A09 210.	- p.6 onderaan lezen we: "Dit werd in het MER herbevestigd". Het MER is echter nog niet finaal. Wordt hier niet eerder bedoeld op de richtlijnen van het team MER? Of de strategische MER tijdens de onderzoeksfase?
Er wordt bedoeld wat er staat. Het MER rapport kan dit vermelden zonder goedkeuring, want het staat er. Deze uitspraak staat los van de goedkeuring	
A09 211.	- p.7: aanvullen 1.2.4: "... werkgroepen. Via bufferwandelingen werd waardevolle input ontvangen van buurtbewoners. Op verschillende momenten..."
Akkoord, aan te vullen	
A09 212.	- P.14: wat wordt bedoeld met "lessenaarsprofiel"? Is dit de holle dijk? Ook het stukje 'te smal voor wegsignalisatie' is weggehaald.
• In de zuidelijke hoek tussen Putten Weiden en Putten Hoog is het profiel het smalst. Hier zal de WOW in lessenaarsprofiel worden aangelegd en berm hier plaatselijk versmalt.	
Deze passage is inderdaad verwarrend. De zin wordt vervangen door een correcte omschrijving.	
A09 213.	- P.21: in de vergelijking voor bodem (van varianten complex Hogendijk) wordt telkenmale gesteld "dat er momenteel onvoldoende informatie beschikbaar is". De effectgroep kan niet beoordeeld worden. In het MER zelf (deel 5.3.4, p.105) is deze tabel en vergelijking van de varianten niet aanwezig. Daar wordt op basis van verkeersveiligheid aangegeven dat de variant niet voldoet aan een essentiële doelstelling van het project. Dit is een correcte analyse. Bijgevolg dient de tabel in de synthesesnota op p.20-22 geschrapt te worden. En dient de paragraaf in het MER met de conclusie in de plaats te komen van de paragraaf onderaan p.19.
Te schrappen in synthesesnota en paragraaf onderaan p19 vervangen met de conclusie.	
A09 214.	- P.23: bij de vergelijking van de varianten voor de fietsverbinding tussen Hogendijk/Oud Arenberg en het complex Deurganckdok West wordt onderaan p.23 geschreven dat "de variant als enige redelijke variant wordt beschouwd". Uit de motivering blijkt echter dat er een vergelijkende analyse gebeurd is op een heel aantal thema's en dat op basis van

	die vergelijking er een keuze wordt gemaakt. Dit betekent niet dat de niet gekozen variant dan als onredelijk moet beschouwd worden. Gelieve de laatste zin te schrappen. De zin ervoor volstaat als conclusie. Dit stemt overeen met de conclusie op p.28 van het hoofddocument: "De Scheldevariant van de rijweg is verkeerstechnisch en ontwerpmatig superieur.			
Akkoord, zin te schrappen waarin variant als 'onredelijk' is bestempeld				
A09 215.	- P.26 helemaal onderaan en p.27 bovenaan: de tekst gaat niet louter over de vergelijking van de twee erboven geschreven alternatieven (havenberg en gradiënt), maar ook al over de Polderheuvel, die pas in de daaropvolgende paragraaf benoemd wordt. Het is bijgevolg beter om de opsomming te beperken tot het onderscheid tussen beide alternatieven			
Akkoord, opsomming aanpassen				
A09 216.	- P.30: het is onduidelijk wat de tekst bij gezondheid/geluid en lucht met deze thema's te maken heeft			
Het betreft deze passage in de alternatieven vergelijking:				
<table border="1"> <tr> <td rowspan="2">Gezondheid</td><td>Niet onderscheidend</td></tr> <tr> <td> Geluid en lucht: Het perspectieve effect zal in beide alternatieven duidelijk zien dat er een afschermende heuvel aanwezig is. De minder steile (dus minder hoge variant) zou meer geïntegreerd kunnen worden met natuur en daardoor een lichte voorkeur genieten. </td></tr> </table>		Gezondheid	Niet onderscheidend	Geluid en lucht: Het perspectieve effect zal in beide alternatieven duidelijk zien dat er een afschermende heuvel aanwezig is. De minder steile (dus minder hoge variant) zou meer geïntegreerd kunnen worden met natuur en daardoor een lichte voorkeur genieten.
Gezondheid	Niet onderscheidend			
	Geluid en lucht: Het perspectieve effect zal in beide alternatieven duidelijk zien dat er een afschermende heuvel aanwezig is. De minder steile (dus minder hoge variant) zou meer geïntegreerd kunnen worden met natuur en daardoor een lichte voorkeur genieten.			
De nu onduidelijke tekst (inclusief typefout: perspectieve moet perceptieve zijn) in het MER zal worden aangepast en zal in alle documenten waar de alternatieven worden vergeleken gelijkaardig worden aangepast. De tekst wordt vervangen door: In Mens gezondheid komen de chemische actoren (verontreiniging via lucht) en fysische actoren (geluid) aan bod. Een afscherming (in dit geval de polderheuvel) zal afschermend werken en daardoor ook een perceptieve functie hebben die de mogelijk effecten vanuit lucht en vooral geluid zal doen verminderen. In beide alternatieven speelt dit effect , waardoor dit niet onderscheidend is.				
A09 217.	- P.34 bovenaan: geluid wordt hier in de paragraaf beschreven als onderdeel van de vergelijking tussen de varianten. In de tabel die erop volgt staat echter dat geluid niet onderscheidend is. Het lijkt dan ook weinig opportuun om de twee zinnen over geluid hier mee te nemen. In de tabel staan ze ook en dat volstaat.			
Akkoord kan geschrapt worden				
A09 218.	- P.43: de laatste drie zinnen bij het deel over de exploitatiefase gaan over de aanleg, en horen dus eigenlijk thuis bij de aanlegfase. Wellicht wordt hier geschreven over aanleg van de CCL, terwijl de exploitatie van WOW al bezig is. Vraag is of het hier in een synthesenota al relevant is dat er een leemte in de kennis is voor CCL. Best schrappen dus. Dezelfde passage staat ook op p.13 van de niet-technische samenvatting MER.			
Akkoord te schrappen (2 x)				
A09 219.	- P.44: er is sprake van een sanering van de aanwezige verontreiniging van Putten Weiden: "Door de bestemmingswijziging naar natuurgebied zou een groter volume van de aanwezige grondwaterverontreiniging gesaneerd moeten worden, wat resulteert in een positief effect op de grondwaterkwaliteit." Op basis van de uitleg op p.496 van het MER begrijpen we dat enerzijds zo'n sanering niet gekoppeld is aan het complex project ECA, anderzijds dat dat ook nog niet zeker is ("zou bijgevolg aanleiding kunnen geven tot de			

	sanering van een groter volume aan grondwater"). Bijgevolg denken we dat het beter is de zin te schrappen uit de synthesesnota. Idem p.15 van de NTS MER.
Akkoord	
Overall schrappen	
A09 220.	- P.46: bij de oplistijng van de milderende maatregelen van de passende beoordeling wordt geschreven "aanbevelingen vleermuizen". De term 'aanbevelingen' gaat niet samen met een milderende maatregel. Beter in overeenstemming met BIO-13: 'wegnemen verstoring vleermuizen'.
Akkoord in overeenstemming te brengen met BIO-13	

5.10.2 Aanpassingen aan het voorontwerp projectbesluit

Volgende aanpassingen worden aangebracht aan het voorontwerp projectbesluit:

- In de synthesesnota wordt een passage toegevoegd over de MKBA van ECA
- p. 7: onder 1.2.4 wordt de zin toegevoegd 'Via bufferwandelingen werd waardevolle input ontvangen van buurtbewoners. Op verschillende momenten...'
- P 14: De verduidelijking van Lessenaarsprofiel wordt in de tekst geduid: de WOW wordt hier in lessenaarsprofiel aangelegd, wat wil zeggen dat deze afwatert naar 1 zijde, omdat er onvoldoende plaats is om dit aan beide kanten van de weg te voorzien. Ook de berm moet hier, omwille van plaatsgebrek versmald worden aangelegd, wat niet kan met een volle grond berm en dus een constructie.
- P. 21: De tabel in de synthesesnota op p.20-22 wordt geschrapt. In plaats daarvan komt de paragraaf in het MER met de conclusie betreffende de verkeersveiligheid in de plaats te komen van de paragraaf onderaan p.19.
- p. 23: De zin 'de variant als enige redelijke variant wordt beschouwd' wordt geschrapt.
- p. 26 en p. 27: in deze paragrafen wordt het woord 'polderheuvel' geschrapt en enkel over de havenberg en gradiënt gesproken.
- p. 30 deze passage in de tabel:

Gezondheid	Niet onderscheidend
	Geluid en lucht: Het perspectieve effect zal in beide alternatieven duidelijk zien dat er een afschermende heuvel aanwezig is. De minder steile (dus minder hoge variant) zou meer geïntegreerd kunnen worden met natuur en daardoor een lichte voorkeur genieten.

Wordt vervangen door : In Mens gezondheid komen de chemische actoren (verontreiniging via lucht) en fysische actoren (geluid) aan bod. Een afscherming (in dit geval de polderheuvel) zal afschermend werken en daardoor ook een perceptieve functie hebben die de mogelijk effecten van uit lucht en vooral geluid zal doen verminderen. In beide alternatieven speelt dit effect , waardoor dit niet onderscheidend is.

- P. 34 bovenaan: De twee zinnen over geluid worden geschrapt.
- P. 43 van de synthesesnota en p. 13 van de NTS: In de beschrijving over de exploitatiefase zullen de 3 zinnen over de aanlegfase worden geschrapt.
- p. 44 van de synthesesnota en p. 15 van de NTS: Schrappen van de zin: "Door de bestemmingswijziging naar natuurgebied zou een groter volume van de aanwezige grondwaterverontreiniging gesaneerd moeten worden, wat resulteert in een positief effect op de grondwaterkwaliteit."
- p. 46 in de oplistijng van milderende maatregelen wordt als volgt geformuleerd BIO-13 wegnemen verstoring vleermuizen.'

5.11 MILIEUVERKLARING

5.11.1 Adviezen en antwoorden

Nummer Advies	Opmerking
A10 221.	Milderende maatregelen MER: Verkeersmanagement alleen is onvoldoende, praktijk bewijst dit. Bovenstaande zijn maatregelen in situatie exploitatie. Voor de situatie 'geplande situatie 2030' zijn er ondanks de problemen geen milderende maatregelen opgenomen behalve: "De WOW vormt samen met complex Watermolen – E34 voor bijkomende capaciteit en een vlotte ontsluiting naar het hoger wegennet waardoor de tijdelijke effecten aan het complex Vrasene worden gemilderd. Maar de modellen tonen wel anders aan. Zie p.235.
Exploitatie verwijst naar de periode na de beëindiging van de aanleg, dus de geplande situatie 2030. Op pagina 234 – 235 worden de voornaamste conclusies m.b.t. de verzadigingsgraad van de geplande toestand 2030 t.o.v. de referentiesituatie 2030 besproken. De beoordelingen liggen tussen -1 en +3, wat betekent dat er geen milderende maatregelen noodzakelijk zijn.	
A10 222.	2.2 Geluid Milderende maatregelen exploitatiefase die opgenomen zijn in het MER: • het ononderbroken gedeelte van de buffer wordt beperkt door gefaseerd uitvoeren van afbraak en heropbouw; • geen breekactiviteiten en werking beton- en asfaltcentrale tussen 22u en 7u; • geen aan- en afvoer van materiaal tussen 22 en 5u; • geen graaf en dumperwerken tussen 22u en 5u. Voorstel van aanvulling en aanpassing milderende maatregelen: • het ononderbroken gedeelte van de buffer wordt beperkt door gefaseerd uitvoeren van afbraak en heropbouw en in deze periodes dient gebruik gemaakt te worden van geluidsabsorberende werfhekken; • geen werfverkeer door woonstraten en geen aan- en afvoer van materiaal tussen 22 en 7u; • geen graaf en dumperwerken tussen 22u en 7u ; • indien de spoorbundel zal fungeren als rangeerstation (of meer geluid zal genereren dan voorzien) dienen er extra geluid bufferende maatregelen genomen te worden.
In eerste plaats dient de eerste bullet het woordje ononderbroken vervangen te worden door onderbroken.: Het onderbroken gedeelte van de buffer wordt beperkt ... Deze maatregel wil namelijk de periode waarin over een bepaald gedeelte de bestaande buffer wordt afgebroken en de nieuwe er nog niet is aangelegd zo kort mogelijk houden zowel in tijd als in lengte. Betreffende het voorstel van aanvullen milderende maatregelen: • De geluidsabsorberende werfhekken hebben in dit geval geen enkel technisch nut. De hekken zijn slechts 2 m hoog. Het merendeel van de tijd zullen er activiteiten plaatsvinden die boven het hek uitsteken. Bovendien kunnen de hekken niet vlak bij de geluidsbron worden geplaatst, waardoor een geluidsafscherming weinig tot geen effect zal hebben zeker op grotere afstand is dit verwaarloosbaar. • Akkoord met overige voorstellen van aanpassingen. Er zal wel een uitzondering aan toegevoegd worden dat de beperkingen voor aan en afvoer van materiaal niet geldt voor uitzonderlijk vervoer	

A10

2.3 Natuur en buffering

223.

- ter hoogte van Putten Weide, tussen de Middenstraat en de Polderheuvel is er maar 1 bomenrij voorzien. Dit volstaat niet als bufferend lint. Hier dienen minimum twee bomenrijen aangeplant te worden.
- om de groeikansen te optimaliseren dienen de abelen en struiken aangeplant te worden in een laag teelaarde in het plantseizoen (15 november en 31 januari) na de realisatie van het dijklichaam en/of staketsel en dienen voor de eerste 3 jaar volgende garanties in het bestek opgenomen te worden: voldoende water geven in droge periodes; jaarlijks vervangen van al de gestorven bomen en struiken; plantmaat 8/10; bodem inzaaien met klaver op het moment van aanplant struiken en bomen
- extra bomen voorzien ter hoogte van Drijdijk

Wanneer we kijken naar het zicht afschermend vermogen van bomenrijen is deze opmerking enkel relevant voor woningen aan Pillendijk en een paar aan het oostelijke deel van de Dreefstraat. Eventueel ook ter hoogte van de woningen in Prosperdorp, maar die hebben nog de bomen van Pillendijk in de zichtlijn. De woningen einde Oud Arenberg staan zo dichtbij dat die extra rijen geen nut zullen hebben, omdat zij dekking zullen hebben van het dijklichaam zelf. Voorts is er binnen het ontwerp geen ruimte meer over om die extra bomenrij te voorzien. Omwille van bovenstaande argumentatie is het plaatsen van 1 bomenrij daarom aanvaardbaar.

In onderstaande figuur worden woningen aangegeven met rode omcirkelingen, bomenrijen worden groen gemarkeerd en de zichtlijn wordt met gele lijnen aangeduid.

In de tweede opmerkingen worden een aantal voorwaarden gegeven om een geslaagde aanplant te realiseren. Deze kunnen meegenomen worden in de besteksbepalingen van de uitvoering. Deze zijn echter niet relevant voor het projectbesluit zelf.

In verband met de derde opmerking, zullen voldoende bomen worden voorzien om een sluitend bufferlint te realiseren.	
A09 224.	Op p.46 van de synthesesnota lezen we de milderende maatregelen van de passende beoordeling. Deze zijn voldoende beschreven in het overzicht van de maatregelen in het hoofddocument. Enkel de aanleg van een poel bij Drijdijk, expliciet vermeld op p.46 van de synthesesnota, ontbreekt in de oplijsting van milderende maatregelen. Deze dient dus toegevoegd te worden aan de lijst milderende maatregelen, mogelijks bij BIO-3 die handelt over een poel bovenop de bufferdijk aan Spaans Fort.
De vermelding van de noodzaak tot aanleg van een poel bij Drijdijk in de synthesesnota is niet correct. Het betreft een milderende maatregel van de werken die vergund en uitgevoerd worden in kader van de aanpassing van de bufferdijk bij Drijdijk (een ander voorafgaandelijk project). Deze is geen onderdeel van dit projectbesluit. De synthesesnota wordt aangepast.	
A09 225.	Op p.15 van de niet-technische samenvatting van het MER (en op p.836 van het MER) lezen we volgende maatregel: “De beplanting van de bufferdijk heeft echter een negatieve impact op de weidevogels. Dit kan gemilderd worden door het nemen van passende maatregelen (plaatsen van weidevogelraster, regelmatig knotten van wilgen, ...).” Deze maatregel lijkt te ontbreken in de lijst van milderende maatregelen. Op p.651 van het MER staan specifiek voor die impact van de bomenrijen op de bufferdijk een viertal andere milderende maatregelen. Deze staan wel als BIO-11 in de lijst milderende maatregelen, maar hier omwille van “visuele en geluidsverstoring”. Best hier enkel de term ‘verstoring’ zetten. En in MER en NTS de twee voorbeelden (weidevolgelraster en knotten van wilgen) tussen haakjes schrappen zodat geen verwarring kan optreden welke maatregelen er effectief worden voorzien.
Aan te passen	
A09 226.	In de niet-technische samenvatting van het MER staat in de tabel met milderende maatregelen een impact die niet te milderen is (MOB-5). Het gaat dan meer bepaald om: “Doorstroming wegverkeer op korte termijn op N451 Verrebroekstraat tussen centrum Verrebroek en rotonde Schoorhavenweg (in ochtendspits)”. Die MOB-5 werd niet overgenomen in de lijst van milderende maatregelen, wat terecht is. Maar het is wel belangrijk de niet te milderen impact goed te beschrijven in de milieuverklaring en de brongerichte aanpak zoals beschreven in de NTS MER ook mee over te nemen in de milieuverklaring. Dit best omstandig doen door goed aan te geven dat: • in de referentiesituatie korte termijn en 2030 er reeds een probleem is inzake verkeersleefbaarheid op de N451 tussen Verrebroek en de Schoorhavenweg (p.167-168 van het MER). • in de referentiesituatie 2030 ook in Kieldrecht er druk verkeer is op de N451. • de realisatie van WOW het bestaande knelpunt in de referentiesituatie korte termijn en in de referentiesituatie 2030 verbetert (p.234 van het MER), zeker in Kieldrecht. • de realisatie van CCL het knelpunt niet zal verergeren. • maar door redenen buiten WOW/ECA blijft er wel een structureel capaciteitsprobleem op de N451 en wordt ter hoogte van de Verrebroekstraat in de ochtendspits de leefbaarheidsdrempel overschreden.
Dit werd weldegelijk uitvoering vermeld in het hoofddocument (zie pagina 44 onder hfst 5.1).	
A09 227.	In het MER lezen we op p.269 over het ontwikkelingsscenario 2030 volgende “milderende maatregel”: de verbinding Watermolen - E34 incl optimalisatie bestaande complex E34 Vrasene (Waaslandhaven west) dient voorafgaand aan de ingebruikname van de nieuwe logistieke terreinen en containerbehandelingscapaciteit te gebeuren. Deze milderende maatregel heeft geen impact op de WOW, dat klopt. Maar gezien het belang van deze maatregel dient de milieuverklaring die motivering wel te vermelden (onderaan p.40)
Zoals aangehaald, heeft deze milderende maatregel geen impact op de WOW. Deze maatregel heeft betrekking op het in gebruik nemen van projecten waarvoor een afzonderlijk MER wordt opgemaakt. De WOW is een zelfstandig project. Het opleggen van milderende maatregelen voor andere projecten moet dan ook	

gebeuren in deze projecten zelf. In de milieuverklaring wordt herinnerd aan de passage in het voorkeursbesluit waar de afstemming van de projecten wordt vermeld.	
A09 228.	In de synthesesnota (p.44) en in de NTS (p.14) is sprake van een permanente drainage ter hoogte van complex Hogendijk. Dergelijke impact moet ook in de milieuverklaring opgenomen worden (op p.42 bij de paragraaf over discipline water).
Het is geen permanente drainage, maar een inkuiping van de lager gelegen weggedeelten. Enkel hemelwater dat binnen de inkuiping op het wegdek valt moet worden afgevoerd, en in beperkte mate lekwater dat insijpelt. Het volledige document zal in die zin gescreend worden, dat er nergens nog 'permanente drainage' voorkomt.	
A09 229.	In de niet-technische samenvatting MER lezen we inzake landschap het volgende: "De lokale inname en versnippering van de Nieuw-Arenbergpolder (deel van Complex Hogendijk, Nieuwe Dijkstraat) heeft een niet te milderen beperkt negatieve tot negatieve impact op het landschap (structuur- en relatiewijzigingen en erfgoedwaarde)." Dit niet te milderen effect dient te worden beschreven in de milieuverklaring in het deel over landschap. Idem voor volgende tekst van de niet-technische samenvatting MER (p.17): "Op vlak van ruimtegebruik en gebruikskwaliteit is er een niet te milderen beperkt negatieve tot negatieve impact voor landbouw te verwachten door verlies aan landbouwareaal." Deze passage kan toegelicht worden in de milieuverklaring op p.43.
De tekst uit de niet-technische samenvatting inzake niet te milderen effecten landschap en landbouw zal worden toegevoegd aan, en waar nodig verder toegelicht in, de milieuverklaring van het hoofddocument.	
A09 230.	Omdat er voldoende garanties zijn dat deze verdeling effectief gehaald zal worden, dient deze als volgt opgenomen te worden in de milieuverklaring van het projectbesluit: "Het behalen van een modale verdeling voor het containerverkeer van 43% vrachtwagens, 15% spoorvervoer en 42% binnenvaart is een uitgangspunt van het opgemaakte MER. Indien uit de jaarlijkse monitoringsresultaten blijkt dat de modale verdeling voor het containerverkeer niet gehaald wordt, dan zal PoAB een specifiek actieprogramma opmaken en laten goedkeuren door de Vlaamse regering om aan dit uitgangspunt te voldoen."
In kader van voorliggend projectbesluit kan niets aan POAB worden opgelegd. Het MER is opgemaakt op basis van realistische aannames. In kader van de vergunning van verkeersgenererende projecten moeten effectbeoordelingen worden gemaakt en kunnen bijkomende maatregelen, ook inzake monitoring worden opgelegd. De milieuverklaring moet hiervoor niet worden aangevuld. Het hoofddocument zal expliciet verwijzen naar de modal split.	
A09 231.	Op strategisch niveau werd een voorkeursalternatief gekozen en verankerd in een voorkeursbesluit op 31 januari 2020. Daarin werd de aanduiding van de locaties en de wijzen waarop de extra containerbehandelingscapaciteit van circa 7,1 miljoen TEU, de ontwikkeling van logistieke terreinen en de multimodale ontsluiting tot op het hoofdnet zal gebeuren, verankerd. De 7,1 miljoen TEU containerbehandelingscapaciteit is een uitgangspunt van het opgemaakte MER. In de milieuverklaring ontbreekt echter een verwijzing naar de maximale behandelingscapaciteit die in het voorkeursbesluit verankerd werd. Gezien de mogelijkheid bestaat dat er door middel van productiviteitsstijgingen in de verdere toekomst meer capaciteit zou mogelijk zijn, dient in de milieuverklaring dit uitgangspunt als volgt opgenomen te worden: "De ECA containerbehandelingscapaciteit van 7,1 miljoen TEU is een uitgangspunt van het opgemaakte MER. Indien in de verdere toekomst een grotere capaciteit mogelijk wordt, dan dient daarvoor een nieuwe milieubeoordeling te gebeuren."
Het MER voor de WOW (een zelfstandig project) is opgemaakt op basis van realistische aannames inzake andere verwachte te vergunnen projecten. In het kader van de besluitvorming over verkeersgenererende projecten (zoals de vergunning van extra containerbehandelingscapaciteit) moeten evident effectbeoordelingen worden gemaakt zoals wettelijk vereist. Dit komt op dat ogenblik toe aan de initiatiefnemers van deze projecten De milieuverklaring WOW moet hiervoor niet worden aangevuld nu deze reeds uitgaat van maximalistische benadering op heden. Het hoofddocument zal expliciet verwijzen naar de 7,1 miljoen TEU.	

A09 232.	Uit het MER blijkt dat het gebruik van diesellocomotieven een aanzienlijke impact heeft op luchtkwaliteit bij realisatie van het volledige ECA-project. Verdere elektrificatie van het spoor is volgens het MER noodzakelijk om de cumulatieve impact van het volledige ECA-project afdoende te milderen. In de milieuverklaring kan dit als volgt opgenomen worden: “Elektrificatie van het spoor is nodig zodat het gebruik van diesellocomotieven op het bestaande netwerk kan stopgezet worden. Er mag geen toename zijn van het aantal diesellocomotieven ten opzichte van de huidige situatie. Dit zal deel uitmaken van het monitoringsplan voor de modal shift. Het ontwikkelingsscenario CCL kan pas geëxploiteerd worden wanneer er garanties zijn dat het gebruik van diesellocomotieven op het spoor kan stopgezet worden” De milieuverklaring van het hoofddocument stelt het volgende: “De ontwikkeling van de extra containercapaciteit zal zorgen voor extra mobiliteit, maar de modal split en de emissiearme (in termen van NOx) vrachtwagens in de toekomst zorgen slechts voor een beperkte luchtverontreiniging.” Emissiearme vrachtwagens worden als uitgangspunt gebruikt voor de effectbeoordeling. Indien deze vrachtwagens niet emissiearm rijden zal de impact op luchtverontreiniging niet beperkt zijn. Recente studies van zowel de Vlaamse overheid als de haven van Antwerpen-Brugge tonen aan dat ten gevolge van fraude een aanzienlijk deel vrachtwagens in het havengebied rondrijden met sterk verhoogde uitstoot van NOx, wat resulteert in een slechtere lokale luchtkwaliteit. Het betreft frauduleuze praktijken waarvoor opsporing en handhaving van deze fraude via remote sensing een oplossing kan bieden. Proefprojecten werden zowel door de Vlaamse overheid als de haven van Antwerpen-Brugge opgezet. Omgeving is overtuigd van het belang om emissiefraude en problematische praktijkemissies bij wegvoertuigen prioritair aan te pakken. Een structureel handavingsbeleid inzake emissies van wegvoertuigen overstijgt de scope van dit projectbesluit. Het is wel mogelijk in de milieuverklaring het volgende toe te voegen: “Gezien de WOW in de toekomst een hoofdontsluiting van het containertransport zal zijn, raden we ten stelligste aan, aan PoAB om op de westelijke ontsluitingsweg via remote sensing structureel controles uit te voeren inzake de emissie-uitstoot. Betrekken van de relevante adviesinstanties bij de concrete uitwerking van dit flankerend beleid is aangewezen.”
Het MER voor de WOW (een zelfstandig project) is opgemaakt op basis van realistische aannames inzake andere verwachte te vergunnen projecten. Het bevat echter geen finale of volledige effectenbeoordeling van deze projecten. Dat kan immers pas volledig gebeuren in kader van de vergunning van deze projecten zelf. Het opleggen van milderende maatregelen voor deze projecten moet dan ook gebeuren in deze projecten zelf. Met betrekking tot de laatste maatregel moet ook opgemerkt worden dat dit geen probleem is dat opgelost kan worden in vergunningverlening, maar een probleem van handhaving betreft. Het hoofddocument zal expliciet verwijzen naar de afstemming van infrawerken en de klimaatdoelstellingen, conform voorkeursbesluit.	
A09 233.	Voor de aanlegfase worden in het MER-discipline lucht milderende maatregelen voorgesteld. De keuze van locatie van de betoncentrale is van groot belang, waarbij voldoende afstand moet gehouden worden tot de omliggende bewoning om impact van stofemissies te beperken en hinder te vermijden. Het MER geeft aan dat een minimale afstand van 200 m nodig is tussen een betoncentrale en de meest nabijgelegen bewoning en dat ingezet moet worden op een zo groot mogelijke aanvoer d.m.v. scheepvaart. Deze milderende maatregel dient opgenomen te worden in de lijst met milderende maatregelen en opgenomen te worden als voorwaarde in het projectbesluit.
Akkoord, toe te voegen als milderende maatregelen bij aanlegfase	
A09 234.	Wat off road werktuigen in de werfzone betreft is in het MER uitgegaan van stage IV en V motoren waarvan de SCR werkt voor machines en transportmiddelen. Ook stelt het MER dat voor transporten over langere afstand (tot buiten het projectgebied) gebruik moet gemaakt worden van vrachtwagens en niet van tractoren. Deze maatregelen en uitgangspunten moeten concreet verankerd worden in de milieuverklaring van het projectbesluit en als voorwaarde opgelegd worden in het projectbesluit.
Akkoord, op te nemen in de lijst milderende maatregelen en verankering aanduiden in milieuverklaring	

A09 235.	- p.48: Bij MOB-10 wordt enkel verwezen naar het kruisen van de Schoorhavenweg en de WOW voor fietsers. Inzake fietsveiligheid tijdens de exploitatiefase is ook de verlichting van de fietsverbindingen (en dan specifiek de hellingen en kruispunten nabij de tunnels) van essentieel belang. Eventuele conflicten met biodiversiteitsdoelstellingen kunnen dmv specifieke technieken vermeden worden. Ook de gladheid van de fietsbrug over de Nieuwe Dijkstraat is een aandachtspunt. De fietstunnels vereisen bijzondere aandacht zoals de zichtlijnen vanuit de tunnelmonden, nat wegdek omwille van gebrek aan zon en de verlichting (zoals ook vermeld in MR-003).
De ontwerpen voldoen aan de vermelde principes, het tegendeel wordt ook niet beweerd of aangetoond. De werken worden uitgevoerd volgens de gangbare regels van goed vakmanschap. Geen aanpassingen projectbesluit nodig.	
A09 236.	- p.49: bij GEL-3 wordt er niet gelinkt naar de omgevingsvergunning. Wellicht een vergetelheid. In de beschrijving spreken van het “onderbroken” gedeelte van de buffer.
Akkoord, link maken met het luik omgevingsvergunning en ‘onderbroken’ aanvullen	
A09 237.	- p.52: Bij de mitigerende maatregelen, maatregel BIO-1 (hoofddocument blz. 52-53) wordt 1 april aangegeven als start van het broedseizoen voor rietbroeders. Dit zou volgens ons 15 maart moeten zijn, vermits enkele soorten tijdens de tweede helft van maart al bezig zijn met de vestiging van hun territoria (o.a. Blauwborst, Roerdomp).
Akkoord, data broedseizoen aan te passen	
A09 238.	- p.54: BIO-5: de milderende maatregel zoals hier beschreven heeft geen link met de aanleg want er wordt in de beschrijving enkel verwezen naar verstoring van de spoorweg (en dus niet van de aanleg ervan). Bovendien is hij op die manier identiek met BIO-6 dat speelt tijdens exploitatie. De beschrijving moet dus aangepast worden ifv de aanleg van de spoorweg
Akkoord.	
A09 239.	- p.54: BIO-6: is er een tijdsperiode aan gekoppeld voor de verplaatsing ifv broed- en pleisterseizoen?
De werken moeten buiten het broedseizoen georganiseerd worden. Hiervoor wordt het broedseizoen van weidevogels gehanteerd, dat gerekend wordt van 15 maart tot 31 juli.	
A09 240.	- p.54: BIO-8: is er een tijdsperiode aan gekoppeld voor de verplaatsing ifv broed- en pleisterseizoen?
Akkoord, de tijdsperiode is inderdaad belangrijk en moet nog toegevoegd worden.	
A09 241.	- p.54: bij BIO-9 de locatie van de faunatunnel toevoegen
In het MER reeds geduid, maar bijkomend ook aan te vullen in lijst milderende maatregelen	
A09 242.	- p.55: hier en op andere plekken van het voorontwerp projectbesluit wordt aangeduid dat een specifieke zone ingericht wordt/kan worden ifv de argusvlinder. Graag die zones hier al mee benoemen. Nu leest de maatregel als iets louter theoretisch.
We kunnen op heden nog geen definitieve zones aanduiden, aangezien dit voorwerp is van nieuw onderzoek. Dit is ook zo benoemd eerder in het MER. Op basis van de inzichten uit dit onderzoek kunnen vervolgens terreinen ingericht worden. In het soortenbeschermingsprogramma van de Antwerpse haven zijn heel wat terreinen voor Argusvlinder voorzien. Er zijn dus zeker mogelijkheden.	
A09 243.	-p.57-58: LEA-01 en LEA-02 hebben eenzelfde beschrijving. In LEA-2 “fase 1” ipv ‘stap 1’ wat wellicht een redactionele fout is. LEA-1 handelt over de exploitatiefase. De Polderheuvel is net een sterk element, dus waarom er in de exploitatiefase een milderende

	maatregel nodig is, wordt niet duidelijk gemaakt. Is dat omdat bij realisatie WOW in stap 1 de Polderheuvel nog niet afgewerkt is?
	LEA-1 moet worden geschrapt. Het betreft een maatregel tijdens de aanlegfase. Het betreft inderdaad een fout. Het gaat inderdaad over stap 1 (ipv fase) en betreft een maatregel in aanlegfase. Dit zal worden aangepast
A09 244.	-p.58: bij LEA-3 wordt in kolom RUP verwezen naar RUP én vergunning. De tekst afstemmen met gelijkaardige teksten bij de andere maatregelen.
	Akkoord, dit zal worden aangepast.
A09 245.	- p.58: Bij GEL-3 staat een link naar het RUP. De m.i. gelijkaardige MM LEA-4 heeft geen verwijzing naar het RUP
	Akkoord, verwijzing toe te voegen
A09 246.	Als flankerend beleid is van belang de maximale snelheid op de nieuwe weg en de parallelle bestemmingsweg te verankeren. In het MER werd met een maximale snelheid van 70 km/u gerekend. Voor het correct functioneren van de WOW en omwille van de verkeersveiligheid van de Blikken dient de maximumsnelheid van de Blikken bepaald te worden op 50 km/u.
	De infra werd specifiek ontworpen op 70 km/uur en in het MER werd met deze snelheden gerekend. De verkeersveiligheid zal sterk toenemen door een scheiding van doorgaand verkeer op de WOW en lokaal verkeer op de Blikken. In overeenstemming met de andere wegen in het havengebied wordt dan ook het snelheidsregime van 70 km/uur behouden.
A09 247.	Zowel in het ontwerp MER (pag. 444 en pag. 449) als in het hoofddocument (pag.50, BOD-3) wordt volgende milderende maatregel voorgesteld: "Indien gegraven wordt in een zone met een sterke PFASverontreiniging: actieve luchtmetingen uitvoeren. Hierbij kan als drempel de ondergrens van 0,4 ng/m ³ lucht gebruikt worden, naar analogie met het tijdelijk toetsingskader dat opgesteld werd voor de Oosterweel luchtmetingen." De OVAM merkt op dat in het rapport niet verduidelijkt wordt op welke wijze een "zone met een sterke PFAS-verontreiniging" wordt bepaald. Het is aangewezen om hiervoor criteria vast te leggen.
	Om die 'sterke' verontreiniging met PFAS te concretiseren zal het tijdelijk handelingskader voor PFAS-houdende bodemmaterialen bij grondverzet van 07/07/2023 worden gebruik en meer specifiek de waarden die benoemd zijn voor vrij gebruik van bodem: §2. Bodemmaterialen die concentraties van PFOS, PFOA of PFAS bevatten die lager zijn dan of gelijk zijn aan de volgende waarden, kunnen vrij gebruikt worden als bodem: 1° voor PFOS: 3,0 µg/kg ds; 2° voor PFOA: 2,0 µg/kg ds; 3° voor de som van de gemeten PFAS: 8 µg/kg ds
A09 248.	- Hoofddocument p.45 ev: om de vertaling van de milderende maatregelen beter terug te vinden is het nodig om niet enkel te verwijzen naar de stedenbouwkundige voorschriften van het RUP, maar ook naar welk artikel specifiek, en een korte toelichting in geval van geen letterlijke tekstuele overname van de milderende maatregel in het voorschrift. Bv. Bij GEL-2 toevoegen: zie artikel 1: De verantwoordingsnota bij de omgevingsvergunning dient aan te geven hoe de impact m.b.t. o.a. geluid en trillingen op de omliggende gebieden tot een minimum wordt beperkt.
	Er werd gekozen om te werken met algemene verwijzingen om het risico op fouten te beperken. Dit is een vormelijk aspect dat verder geen inhoudelijk verschil maakt.
A09 249.	In de milieubeoordeling wordt de realisatie van andere aan te leggen infrastructuurprojecten zoals bijvoorbeeld de Oosterweelverbinding en de E34 als randvoorwaarde gebruikt. Het is belangrijk dat in het projectbesluit de nodige linken met realisatie van deze infrastructuurprojecten als randvoorwaarde vastgelegd worden. De realisatie van de Oosterweelverbinding heeft een belangrijke impact op de verdeling van de verkeersstromen in de regio Antwerpen.

De realisatie van de Oosterweelverbinding moet dan als uitgangspunt van het MER in de milieuverklaring van het projectbesluit als volgt benoemd worden: “De realisatie van de Oosterweelverbinding is een uitgangspunt van het opgemaakte MER. Dit heeft geen rechtstreeks gevolg voor de realisatie van de WOW, gezien deze ook een functie heeft los van CCL. Het betekent wel dat het onderzochte ontwikkelingsscenario (CCL) pas kan geëxploiteerd worden na realisatie van de Oosterweelverbinding.”

Voor de E34 stelt het MER het volgende: “De realisatie en in gebruik name van de verbinding Watermolen – E34 inclusief optimalisatie van het bestaande complex E34 Vrasene (Waaslandhaven-West) dient voorgaand aan de in gebruik name van de nieuwe logistieke terreinen en containerbehandelingscapaciteit te gebeuren. Op die manier kan een vlotte verkeersafwikkeling richting hoofdwegennet verzekerd worden.” Het is nodig om deze randvoorwaarde als volgt op te nemen in de milieuverklaring van dit projectbesluit: “De realisatie van de verbinding Watermolen – E34 is een randvoorwaarde uit het opgemaakte MER. Dit heeft geen rechtstreeks gevolg voor de realisatie van de WOW, gezien deze ook op zich kan functioneren. Het betekent wel dat het onderzochte ontwikkelingsscenario (CCL) pas kan geëxploiteerd worden na realisatie van de verbinding Watermolen – E34 inclusief optimalisatie van bestaande complex E34 Vrasene.”

Het MER voor de WOW (een zelfstandig project) is opgemaakt op basis van realistische aannames inzake andere verwachte te vergunnen projecten. Het bevat echter geen finale of volledige effectenbeoordeling van deze projecten. Dat kan immers pas volledig gebeuren in het kader van de besluitvorming deze projecten zelf. Het opleggen van milderende maatregelen voor deze projecten moet dan ook gebeuren in deze projecten zelf. De milieuverklaring in het hoofddocument zal evenwel de projectdefinitie uit het voorkeursbesluit herbevestigen.

5.11.2 Aanpassingen aan het voorontwerp projectbesluit

Volgende aanpassingen worden aangebracht aan het voorontwerp projectbesluit:

- 2.2 Geluid
 - o Milderende maatregelen tijdens de aanlegfase die opgenomen zijn in het MER:
 - o het onderbroken gedeelte van de buffer wordt beperkt door gefaseerd uitvoeren van afbraak van de bestaande buffer en heropbouw van de nieuwe buffer, zodat de zone waar geen buffer is zo klein mogelijk blijft;
 - o geen werfverkeer door woonstraten en geen aan- en afvoer van materiaal tussen 22 en 7u met uitzondering van uitzonderlijk vervoer;
 - o geen graaf en dumperwerken tussen 22u en 7u;
 - o indien de spoorbundel zal fungeren als rangeerstation (of meer geluid zal genereren dan voorzien) dienen er extra geluid bufferende maatregelen genomen te worden.
- Op p. 46 van de synthesesnota wordt de milderende maatregel ‘de aanleg van een poel bij Drijdijk’ geschrapt.
- Op p. 15 van de NTS ‘weidevogelraster en knotten van wilgen’ schrappen.
- Op p. 836 van het MER ‘plaatse van weidevogelraster, regelmatig knotten van wilgen’ schrappen.
- Bij BIO-11 in de lijst milderende maatregelen: “visuele en geluidsverstoring” vervangen door “verstoring”
- In de synthesesnota op p. 44 en in de NTS op p. 14 de term “permanente drainage” schrappen en vervangen door “een inkuiping van lager gelegen weggedelen. Enkel hemelwater dat binnen de inkuiping op het wegdek valt moet worden afgevoerd, en in beperkte mate lekwater dat insijpelt.”
- In de milieuverklaring op p. 43 de beschrijving toevoegen bij landschap: “De lokale inname en versnippering van de Nieuw-Arenbergpolder (deel van Complex Hogendijk, Nieuwe Dijkstraat) heeft een niet te milderen beperkt negatieve tot negatieve impact op het landschap (structuur- en relatiewijzigingen en erfgoedwaarde). Op vlak van ruimtegebruik en gebruikskwaliteit is er een niet te milderen beperkt negatieve tot negatieve impact voor landbouw te verwachten door verlies aan landbouwareaal.”

- Toevoegen aan de lijst van milderende maatregelen onder discipline lucht (aanlegfase): “De keuze van locatie van de betoncentrale is van groot belang, waarbij voldoende afstand moet gehouden worden tot de omliggende bewoning om impact van stofemissies te beperken en hinder te vermijden. De minimale afstand tussen een betoncentrale en de meest nabijgelegen bewoning bedraagt 200 m. voor de aanvoer van grondstoffen moet ingezet worden op een zo groot mogelijke aanvoer d.m.v. scheepvaart.”
- Toevoegen aan de lijst milderende maatregelen onder discipline lucht (aanlegfase): “De off road werktuigen in de werfzone hebben minimaal stage IV motoren of beter, waarvan de SCR werkt. Voor transporten over langere afstand (tot buiten het projectgebied) wordt gebruik gemaakt van vrachtwagens en niet van tractoren.”
- Op p. 49 van de milieuverklaring betreffende maatregel GLE-3 zal in de vierde kolom ‘ononderbroken’ vervangen worden door ‘onderbroken’ en in kolom 7 (verankering omgevingsvergunning) moet (zie hoofdstuk 8.3 van de verantwoordingsnota en omgevingsvergunning) toegevoegd worden
- Op p. 52: Bij de mitigerende maatregelen, maatregel BIO-1 (hoofddocument blz. 52-53) wordt 15 maart (in de plaats van 1 april) aangegeven als start van het broedseizoen voor rietbroeders.
- Op p. 54 bij BIO-5 de beschrijving van de maatregel vervangen door: Om verstoring van het broedeiland van Kluut t.h.v. C59 te vermijden, dient dit voorafgaand aan de werken verplaatst te worden naar het noorden, tot ruim buiten de verstoringafstand van de werken. De verplaatsing van het eiland vindt plaats buiten het broedseizoen voor weidevogels zijnde van 15 maart tot 31 juli. Aansluitend daarbij BIO-6 (kolom 4 beschrijving maatregel) de tekst vervangen door: De maatregelen om verstoring te vermijden tijdens de exploitatiefase als gevolg van verstoring door spoorverkeer is reeds genomen voorafgaandelijk aan de aanlegfase. Hiermee is deze maatregel in functie van milderende tijdens de exploitatiefase reeds genomen. Dit is een blijvende maatregel.
- P. 54 bij maatregel BIO-8 de tijdsperiode van afvangen van de rugstreeppad. Voorafgaandelijk aan inrichten van toekomstig leefgebied. Start afvang vanaf maart en blijvend afvangen (2-wekelijks) tot en met oktober.
- Op p. 54 bij BIO-9 het plan van de locatie faunatunnel toevoegen.
- In de milieuverklaring LEA 01 schrappen en de nummering van de Milderende maatregelen bij discipline Landschap, Erfgoed en Archeologie aanpassen. Deze aanpassing moet dan in alle documenten gebeuren waar milderende maatregelen worden opgesomd.
- Op p. 58 milieuverklaring bij LEA-03 kolom 7 de tekst wijzigingen naar ‘in stedenbouwkundige voorschriften RUP WOW’.
- Op p. 58 LEA-4 linken naar het RUP (naar analogie met GEL-3).
- Op p. 444 en p. 449 in het MER en in het hoofddocument p. 50 de beschrijving van de milderende maatregel aanvullen met de concentraties die in het tijdelijk handelingskader PFAS voor PFAS-houdende bodemmaterialen bij grondverzet van 07/07/2023 zijn vermeld: Bodemmaterialen die concentraties van PFOS, PFOA of PFAS bevatten die lager zijn dan of gelijk zijn aan de volgende waarden, kunnen vrij gebruikt worden als bodem: 1° voor PFOS: 3,0 µg/kg ds; 2° voor PFOA: 2,0 µg/kg ds; 3° voor de som van de gemeten PFAS: 8 µg/kg ds
- Hoofddocument: milieuverklaring uit het voorkeursbesluit herbevestigt afstemming infrawerken.
- Hoofddocument: modal split en 7,1 miljoen TEU capaciteit wordt herbevestigd, conform voorkeursbesluit.

5.12 MONITORING

5.12.1 Adviezen en antwoorden

Nummer Advies	Opmerking
A07 250.	(...) merken op dat op pagina 62 van het hoofddocument bij de discipline Grondwater een monitoringstrategie wordt voorgesteld. In de tabel is niet duidelijk dat opstart van de bemaling eenmalig of per te bemalen gebied wordt gezien. Het is opportuun om dat per gebied te bezien en niet over het gehele project. In Bijlage R3B Lozing van bedrijfsafvalwater wordt echter wel een gefaseerde bemalingsstrategie voorzien. Echter wordt hier niet gesproken van lokale infiltratie maar van 3 lozingspunten, te weten LP Noord-zuidverbinding Drijdijck, LP Doeldok en WZI. In het hoofddocument worden geen lozingsnormen aangegeven voor de PFAS, elders in de bijlagen worden verschillende normen genoemd. De beschrijving werd in het hoofddocument algemeen gehouden". De gefaseerde bemalingsstrategie en infiltratie- en lozingsstrategie wordt verder verfijnd en verduidelijkt in de informatie in het kader van de omgevingsvergunning toegevoegd onder bijlage 2 -hieronder de uitwerking in detail. De beschrijving in het hoofddocument is niet in tegenspraak met bijlage 2. De gefaseerde bemalingsstrategie en infiltratie- en lozingsstrategie wordt verder verfijnd en verduidelijkt onder bijlage 2 in volgende documenten: • Omgevingsvergunning IIOA-Bijlage R3-WOW-NOT-0176-3.0-Y.pdf • Omgevingsvergunning IIOA-Bijlage R3B Lozing van bedrijfsafvalwater-0177-2.0-Y.pdf • Omgevingsvergunning IIOA-Bijlage R53 Grondwaterwinningen-WOW-NOT-0178-3.0-Y.pdf • Grondwateronderzoek ifv bemaling-0169-4.0-Y.pdf • Omgevingsvergunning IIOA-bijlage Bemaling-infiltratie-lozing-0022-3.0-Y.pdf Er wordt wel lokale infiltratie voorzien. Alternatieven met aangeven van lozingspunten zijn als back-up voorzien (zie ook bijlage Bemaling-infiltratie-lozing). Er is geen sprake van verschillende lozingsnormen. Enkel voor de parameters Arseen en PFAS wordt consequent aangegeven dat verwacht wordt dat ze met het bemalingswater geloosd zullen worden aan maximum resp; 50 µg/l (arseen) en 100 µg/l (individuele PFAS). Er is geen nood tot wijzigingen aan de stukken in bijlage 2 van het ontwerp projectbesluit.
A10 251.	Verkeerstellingen op Complex Hogendijk: - o Enkel op complex Hogendijk maar ook nodig op complex Vrasene - o Bijsturing verkeerslichtenregeling complex Vrasene zit al op zijn limiet. Verlengen opstelstroken moet gerealiseerd zijn voor exploitatiefase. Complex Vrasene maakt deel uit van het project E34-West en is dus geen onderdeel van onderhavig projectbesluit. Monitoringvoorstellen voor dit complex moeten opgenomen worden binnen dat project. Een herhaalde telling van het aantal pae en wachtrijen op alle takken van het complex toont aan op welke tak de verzadigingsgraad en de lengte van de wachtrij een kritiek punt nadert. Op basis hiervan kan anticiperend ingegrepen worden door de verkeerslichtenregeling aan te passen of een opstelstrook te verlengen indien deze ontoereikend zou blijken te zijn.
A09 252.	In de milieuverklaring van het hoofddocument wordt monitoring noodzakelijk geacht voor de discipline mobiliteit tijdens de exploitatiefase: "Er is voorgesteld om de verkeersevolutie op te volgen via reguliere (in eerste instantie 2 keer per jaar) verkeerstellingen en het Verkeersplan aan te passen of de opstelstroken te verlengen indien nodig". Deze monitoringsmaatregel ontbreekt in deel 5.4 en figuur 27 dat een overzicht biedt van de monitoringsmaatregelen. In het ontwerp projectbesluit dienen de nodige aanvullingen te gebeuren en

	een meer uitgewerkt monitoringsprogramma (wie, wat, hoe, wanneer, gevolg) toegevoegd te worden alvorens de Vlaamse regering een beslissing neemt over het ontwerp projectbesluit. De aanlegfase zal 3 jaar duren. In de discipline bodem wordt aangegeven dat indien gegraven wordt in een zone met sterke PFAS-verontreiniging actieve luchtmetingen uitgevoerd moeten worden. De discipline lucht stelt monitoring van stofbeheersing tijdens de aanlegfase voor: "Zoals eerder vermeld is het tijdens de aanlegfase noodzakelijk om stof te monitoren zowel in concentraties als de samenstelling ervan". In de milieuverklaring lezen we (p.42) dat hiervoor een specifiek monitoringsprogramma wordt ingezet. Ook dit dient opgenomen te worden in deel 5.4. Bovendien is het noodzakelijk dat dit stofmonitoringsprogramma deel uitmaakt van het ontwerp projectbesluit dat de Vlaamse regering vaststelt.
	De vermelde monitoringsmaatregel is weldegelijk opgenomen in de overzichtstabel van figuur 27. Hij staat op de eerste rij. Tabel 27 bevat de (wie, wat, hoe, wanneer, gevolg) van het de monitoringsprogramma. Aangezien er geen aanwijzingen zijn dat er een ernstige bodemverontreiniging is in de kadastrale werkzone volstaat het om stofhinder te vermijden. Deze maatregelen zijn beschreven en zullen aan de aannemer worden opgelegd. Actieve luchtmetingen voor stof en de samenstelling ervan zijn overbodig omwille van deze argumentatie. Mochten er toch aanwijzingen zijn van een ernstige bodemverontreiniging zal dit met gepaste omzichtigheid en volgende de VLAREBO regels worden onderzocht, selectief ontgraven met de gepaste beschermingsmaatregelen voor mens en milieu. Zoals hoger aangevoerd, is er geen aanleiding om nog een afzonderlijk stofmonitoringsprogramma op te stellen. Dit moet consequentie doorheen de verschillende documenten die deel uit maken van het projectbesluit inzake monitoring aangepast worden.
A09 253.	- P. 532 monitoringsvoorstellen: ook al wordt bij een eerste staalname geen verontreiniging vastgesteld dient het bemalingswater frequent gemonitord te worden op kwaliteit om doorslag tijdig te kunnen detecteren (oa. zoutgehalte, PFAS, arseen).
	Het momenteel opgenomen monitoringsvoorstel voorziet in deze monitoring ook na opstart. Er is gesteld dat de frequentie kan verlagen naar 1 keer per maand wanneer uit staalnames blijkt dat er geen verontreiniging wordt vastgesteld. Geen aanpassingen nodig.
A09 254.	- p.62 mbt de maatregel inzake geluid. Is het louter detecteren van mogelijke knelpunten een minimum. Welke afspraken worden gemaakt om die knelpunten dan werkelijk te verhelpen? In de inleiding van 5.4 tevens duiden op welke wijze de coördinatie en opvolging van het geheel van de monitoringsmaatregelen zal georganiseerd worden.
	Bij gedetecteerde knelpunten zal nagegaan worden of alle opgelegde en redelijke maatregelen om hinder te voorkomen worden uitgevoerd. De aannemer kan zo bijgestuurd worden. Maatregel wordt aangevuld. Het projectteam is verantwoordelijk voor de organisatie van de monitoring. De wijze waarop ze dit coördineert en opvolgt is vrij te bepalen.

5.12.2 Aanpassingen aan het voorontwerp projectbesluit

Volgende aanpassingen worden aangebracht aan het voorontwerp projectbesluit:

- P. 62: de maatregelen inzake geluid zal verder worden aangevuld met de volgende beschrijving van actie wanneer knelpunten gedetecteerd worden: "Bij gedetecteerde knelpunten zal nagegaan worden of alle opgelegde en redelijke maatregelen om hinder te voorkomen worden uitgevoerd. De aannemer kan zo bijgestuurd worden. Maatregel wordt aangevuld."
- De inleiding van 5.4: Hier zal op volgende wijze de coördinatie en opvolging van monitoringsmaatregelen geduid worden: Het projectteam is verantwoordelijk voor de organisatie van de monitoring. De wijze waarop ze dit coördineert en opvolgt is vrij te bepalen.

5.13 RUP

5.13.1 Adviezen en antwoorden

Nummer Advies	Opmerking
A05 255.	Wij vragen dan ook om de hoogspanningsinstallaties te willen opnemen in de verdere ontwikkelingsplannen (RUP, BPA,...), zodat enerzijds deze installaties in de mate van het mogelijke in stand gehouden kunnen worden en er anderzijds rekening gehouden wordt met de geldende veiligheidsvoorschriften in latere stedenbouwkundige voorschriften. Hieronder vindt u alvast onze standaardtekst die hiervoor gebruikt kan worden: Hoogspanningsleiding: de aanduiding is bestemd voor bestaande en nieuwe hoogspanningsleidingen en aanhorigheden. Alle werken, handelingen en wijzigingen voor de aanleg, de exploitatie en de wijzigingen van een hoogspanningsleiding en haar aanhorigheden zijn toegelaten. De aanvragen voor vergunningen voor hoogspanningsleidingen en hun aanhorigheden worden beoordeeld rekening houdend met de in grondkleur aangegeven bestemming. Deze bestemming is van toepassing in zoverre de aanleg, de exploitatie en de wijzigingen van de bestaande hoogspanningsleiding niet in het gedrang wordt gebracht. Voor bovengrondse hoogspanningsleidingen gelden veiligheidsafstanden tot constructies en voor werken zoals o.m. bepaald in Boek 3 van het KB van 8 september 2019 betreffende de installaties voor transmissie en distributie van elektrische energie, Deel 2, Hoofdstuk 2.11, onderafdeling 2.11.1, Deel 7, Hoofdstuk 7.1, onderafdeling 7.1.3.6 en Deel 9, Hoofdstuk 9.3, onderafdeling 9.3.1. - 9.3.2.1. - 9.3.2.2. - 9.3.2.3. - 9.3.3.1. - 9.3.3.2. - 9.3.4.1. - 9.3.4.2. - 9.3.4.3. - 9.3.4.4. - 9.3.5.1. - 9.3.5.2. - 9.3.5.3. - 9.3.5.4. - 9.3.5.5. - 9.3.5.6 en 9.3.6.1 (Algemeen Reglement op de Elektrische Installaties). Gelieve het advies van Elia in te winnen bij bouw- en/of milieuvergunningaanvragen en bij bouw-, graaf- en constructie-activiteiten in de nabijheid.
	RUP WOW voorziet louter in een overdruk voor de hoogspanningslijn, d.w. z. dat de in grondkleur aangegeven bestemming van toepassing is voor zover de aanleg, de exploitatie en wijzigingen van de hoogspanningsleiding en aanhorigheden niet in het gedrang worden gebracht. Het in het GRUP gebruikte voorschrift is het typevoorschrift. De verdere detaillering wordt niet opgenomen in stedenbouwkundige voorschriften, want deze is geregeld via andere wetgeving. Geen aanpassingen nodig
A09 256.	Hogendijk heeft niet enkel functie als een dubbelrichtingsfietspad, maar uit de verantwoordingsnota blijkt dat ook plaatselijk verkeer is toegestaan. Een tractorsluis moet sluipverkeer voorkomen. Deze aanpassingen, nl. versmalling voor plaatselijk verkeer en tractorsluis, zijn niet in overeenstemming met GRUP WOW (enkel paden voor niet-gemotoriseerd verkeer, gemotoriseerde fietsen, speed pedelecs / klasse P-verkeer en evenwaardig zijn toegelaten). In dat opzicht is het nodig de voorschriften van het GRUP WOW, nl. artikel 7 Bufferlandschap ter hoogte van Putten Hoog (overdruk) beperkt aan te passen: "Alle handelingen met het oog op plaatselijk verkeer over de Hogendijk zijn toegelaten voor zover daarbij gebruik gemaakt wordt van de technieken van natuur-technische milieubouw."
	Akkoord, het RUP wordt aangepast.
A09 257.	In het GRUP en andere documenten is sprake van een tunnel Nieuwe Dijkstraat. Het is nuttig om beter te duiden wat onder tunnel verstaan wordt door het volgende toe te voegen: "De nieuwe verbindingsweg richting de Engelsesteenweg in de polder (= 'Nieuwe Dijkstraat') – dit is de weg die de poldergehuchten Saftingen, Kieldrecht en Doel en ook

	de kerncentrale verbindt met de haven – sluit ten oosten van de Polderheuvel/Putten Hoog aan op de WOW. Ter hoogte van de kruising van de ‘Nieuwe Dijkstraat’ met het bufferlandschap is deze weg aangelegd in een tunnel. De weg blijft gelijkgronds, maar snijdt er door het grondlichaam van de bufferdijk. Het continue fiets- en wandelpad lopen er over. Zo ontstaat het beeld van een tunnel. Deze tunnel-inrichting garandeert de continuïteit van het bufferlandschap dat erover doorloopt.” Graag hier de figuur van p.55 van de landschapsstudie toevoegen om het beeld van die tunnel te duiden. Dit kan ook verduidelijkt worden in de projectbeschrijving van de verantwoordingsnota op p.72- 73. Op p.38 als het over de volle dijk gaat, wordt deze zone ook niet vermeld.
Eenvoudige aanpassing van de tekst en bijvoegen van figuur uit landschapsstudie in toelichtingsnota GRUP	
Aan te passen in verantwoordingsnota binnen het luik omgevingsvergunning.	
A09 258.	Artikel 8 is bufferlandschap, maar niet in overdruk zoals de andere. Dit gaat over de tijdelijke buffer, die later in GRUP CCL zal herbestemd worden. Best in de toelichtingsnota op p.34 het volgende als motivering opnemen: “Cfr. de typevoorschriften voor gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen wordt een buffer in een GRUP gewoonlijk aangeduid met een overdruk over een bestemming die behoort tot de bestemmingscategorie ‘industrie’. Omdat het hier een tijdelijke buffer betreft en de bestemmingscategorie van de bestaande grondkleur ‘landbouw’ is, is voor dit onderdeel van het bufferlandschap geopteerd om een gebiedsspecifiek voorschrift te voorzien.”
Akkoord, de toelichtingsnota wordt aangepast.	
A09 259.	Op p.15 van de toelichtingsnota wordt een expliciete koppeling gemaakt tussen bufferlandschap en wateroverlast. Die doelstelling staat niet in de concepten bovenaan p.16. Die functie is vooral gekoppeld aan het noordelijk deel van het bufferlandschap, dat onderdeel is van CCL. Dit ook op die manier verduidelijken.
Akkoord, de toelichtingsnota wordt aangepast.	
A09 260.	Op p.30 van de toelichtingsnota is sprake van afbraak van een loods (Oud Arenberg 98). Dit is geen onderdeel van het projectbesluit WOW. Voor de sloop werd reeds een omgevingsvergunning gekregen. Die info aanvullen via een voetnoot.
Akkoord, de toelichtingsnota wordt aangepast.	
A09 261.	De som van de compensaties voor CCL en WOW is als het ware voor deze soorten kleiner dan deze die zou nodig zijn indien de compensatiegebieden zouden gerealiseerd worden voor de afzonderlijke delen. Als WOW zou gerealiseerd worden en CCL niet zou gerealiseerd worden dan volstaat de voorziene compensatie niet. M.a.w. voor het realiseren van dit project is de bestemmingswijziging te klein. Het ruimtelijk uitvoeringsplan zou de nodige bestemmingswijzigingen moeten voorzien om het project samen met de compensaties te kunnen realiseren. Voor Doelpolder-Zuid is er een ruimtelijke samenhang nodig tussen de compensaties voor de realisatie van WOW en CCL, twee onderdelen van ECA. De beoogde soorten (weidevogels) komen namelijk enkel voor in grote aaneengesloten geschikte gebieden.
De compensatiegebieden in Doelpolder Zuid worden gehegroepeerd en voor een groter deel reeds aan de WOW toegewezen zodat het een groter geheel wordt. Hierdoor wijzigt de projectcontour van de WOW. Deze wijziging zal in alle documenten doorgevoerd worden. De motivatie voor het vergroten van het natuurgebied en het verband tussen de natuurcompensatie voor WOW en de eventuele latere natuurcompensatie voor CCL is verduidelijkt in een extra alinea in de toelichtingsnota van het GRUP en in een extra alinea in het hoofddocument van het projectbesluit	
A09 262.	/
/	

A09 263.	Putten weiden is een gebied met een unieke ecologische waarde dat een specifiek beleid inzake natuurbehoud (zoals de instelling van een gepast waterbeheer, herstel van micro-reliëf en structuur van het landschap) nodig heeft. Een overdruk "Grote eenheid Natuur" (GEN) is aan te bevelen.
In de adviesvergadering werd door dep L&V expliciet gevraagd om geen dergelijke overdruk te doen. In Putten Weiden wordt met het project een bestemming inzake afstandsbuffer voorzien in het ruimtelijke uitvoeringsplan om een overgang te vormen tussen de zeehavenactiviteiten en de omliggende gebieden. Gezien de nabijheid van de zeehaven zal een overdruk van Putten Weiden met GEN bijkomende beperkingen opleggen aan de exploitatie van deze zeehaven, wat ongewenst is. Putten weiden is reeds beschermd doordat het deel uitmaakt van een vogelrichtlijngebied en er concrete instandhoudingsdoelstellingen voor zilt grasland zijn geformuleerd. In kader van het voorkeursbesluit werd opgenomen om Putten Weiden maximaal te vrijwaren van projectimpact (wat het geval is) en werd een herbestemming vooropgesteld om instandhoudingsmaatregelen in kader van het natura2000 programma te kunnen uitvoeren. Met een herbestemming tot natuurgebied wordt aan deze voorwaarde voldaan en is het nu wel mogelijk om bepaalde instandhoudingsmaatregelen te gaan nemen. Een verdere inrichting en bescherming van Putten Weiden is evenwel geen doelstelling van dit complex project. Om voormelde redenen wordt niet ingegaan op deze aanbeveling.	

A09 264.	In de voorschriften van artikel 3 wordt aangegeven dat alle handelingen met het oog op de ontsluiting van de bestaande woningen langs Oud Arenberg en alle handelingen met het oog op het behoud van de bestaande leidingen onder de Middenstraat zijn toegelaten voor zover daarbij gebruik gemaakt wordt van de technieken van natuur-technische milieubouw. Best wordt in de toelichtingsnota expliciet aangegeven dat dergelijke handelingen passend beoordeeld moeten worden conform artikel 36ter van het Natuurdecreet gezien dergelijke handelingen impact kunnen hebben op weidevogelgebied.
Akkoord, de toelichtingsnota wordt aangepast	
A09 265.	Het team Omgevingseffecten vraagt dat de gebiedsbestemmingen van het bufferlandschap (artikel 6, 7 en 8) op dezelfde manier behandeld worden inzake externe veiligheid. Concreet stelt het Team Omgevingseffecten voor om – (1) in de stedenbouwkundige voorschriften bij elk van deze artikelen de mogelijkheid voor sociaal, educatief of recreatief medegebruik te schrappen – (2) in de kolom “Toelichting stedenbouwkundige voorschriften” bij elk van deze artikelen volgende tekst op te nemen: “In dit deel van het bufferlandschap is recreatief medegebruik beperkt tot het toelaten van paden. De nabije aanwezigheid van Seveso-bedrijven maakt dat recreanten het gebied enkel mogen “passeren”, en er niet mogen “vertoeven”.”
Akkoord, de voorschriften en toelichting wordt aangepast.	
A09	Voor artikel 3 (natuurgebied) en artikel 4 (afstandsbuffer ter hoogte van Putten Weiden) stelt het team Omgevingseffecten voor om het voorschrift aan te vullen: Het aanbrengen van kleinschalige toeristisch-recreatieve infrastructuur in functie van de sociale, educatieve en recreatieve functies van het natuurgebied is toegelaten – voor zover de ruimtelijk-ecologische draagkracht van het natuurgebied niet overschreden wordt, - voor zover de infrastructuur geen grote groepen personen aantrekt. In de toelichtende kolom het volgende toe te voegen: ‘In het betreffende natuurgebied is recreatief medegebruik beperkt tot het toelaten van paden en kleinschalige toeristisch-recreatieve infrastructuur. Die infrastructuur zijn onder meer zitbanken, picknicktafels, vuilbakken, fietsenrekken en infopanelen. De nabije aanwezigheid van Seveso-bedrijven maakt dat het gebied geen grote groepen mag aantrekken. Enkele recreanten mogen het gebied passeren en er korte tijd, bv. Voor een picknick, vertoeven.’
Akkoord, de voorschriften en toelichting wordt aangepast.	
A09 267.	Voor de gebiedsbestemmingen i.v.m. de verkeersinfrastructuur (art. 1 en art. 2) stelt het team Omgevingseffecten voor om hier ook de boodschap mee te geven dat personen hier niet mogen “vertoeven” omwille van de nabije aanwezigheid van Seveso-bedrijven. Idem voor de verbindingen voor langzaam verkeer (art. 9).
Akkoord, de toelichting wordt aangepast.	
A09 268.	Bestemmingsgebieden “Artikel 5 Bufferlandschap ter hoogte van Drijdijk en Spaans fort (overdruk)” en “Artikel 11 Hoogspanningsleiding (overdruk)” liggen ver genoeg van bestaande Seveso-inrichtingen om geen restricties op te leggen vanuit externe veiligheid met de voorziene verordenende stedenbouwkundige voorschriften. Bestemmingsgebied “Artikel 10 Werfzone (overdruk)” is omwille van de tijdelijkheid niet echt relevant i.h.k.v. externe veiligheid. N.a.v. verschillende overlegmomenten werd met de initiatiefnemer afgesproken om volgend concept uit te werken voor het bufferlandschap: “Er worden paden voorzien voor niet-gemotoriseerd verkeer op de heuvel (fiets-, wandel- en mountainbikepad). Overige vormen van ‘recreatief medegebruik’ is niet toegelaten en wordt niet opgenomen in het stedenbouwkundig voorschrift van het RUP. Er worden dan ook geen parking, geen extra trap, geen zitbanken, of dergelijke voorzien. Het gaat hier bijgevolg enkel over passage van wandelaars en fietsers zonder langdurige aanwezigheid van personen.” Voor het Team Omgevingseffecten was het de bedoeling om dit concept toe te passen voor alle bestemmingsgebieden in de onmiddellijke omgeving van ITC Rubis. Hij stelt echter vast dat dit niet overal is gebeurd (bv. Artikel 8)
	(...)

	- In het document “Toelichtingsnota – tekst”, §4.4, staat bij “Ter hoogte van Putten Hoog” het volgende: “Putten Hoog vormt een apart deel van het bufferlandschap omdat het op termijn (2de stap) wordt ingericht als een hoge heuvel. Ondanks de ruime oppervlakte is recreatief medegebruik er beperkt tot het toelaten van paden. De nabije aanwezigheid van Seveso-bedrijven bepaalt dat recreanten het gebied enkel mogen “passeren”, en er niet mogen “vertoeven”. Bij de andere delen van het bufferlandschap is dit niet vermeld. Het Team Omgevingseffecten stelt voor om dezelfde tekst op te nemen bij alle andere delen van het bufferlandschap (meer bepaald artikel 6, 7 en 8).
Akkoord, de voorschriften en toelichting wordt aangepast.	
A09 269.	- Artikel 1 Gebied voor verkeers- en vervoersinfrastructuur In het document “Verordende stedenbouwkundige voorschriften” en in het document “Toelichtingsnota – tekst” §5.2 staat “openbaar vervoer, dienstwegen, recreatienetwerken en paden voor niet-gemotoriseerd verkeer, gemotoriseerde fietsen, speed pedelecs / klasse P-verkeer en evenwaardig, met inbegrip van fietssnelwegen” als toegelaten handeling. Het Team Omgevingseffecten heeft geen bezwaar tegen deze vermelding. Het Team Omgevingseffecten stelt voor om in de toelichtingskolom iets toe te voegen waarbij de boodschap wordt gegeven dat personen hier niet mogen “vertoeven” (ter hoogte van ITC Rubis) omwille van de nabije aanwezigheid van Seveso-bedrijven. Het Team Omgevingseffecten adviseert om bij de specifieke uitwerking en inrichting rekening te houden met eventuele incidenten en ongevallen bij ICT Rubis, zodat hulpverlening (brandweer, ziekenwagens, ...) en evacuaties zo ordentelijk als mogelijk kunnen verlopen.
Akkoord, de toelichting wordt aangepast.	
A09 270.	- Artikel 2 Gebied voor weginfrastructuur In het document “Verordenende stedenbouwkundige voorschriften” staat “openbaar vervoer, dienstwegen, recreatienetwerken en paden voor niet-gemotoriseerd verkeer, gemotoriseerde fietsen, speed pedelecs / klasse P-verkeer en evenwaardig, met inbegrip van fietssnelwegen” als toegelaten handeling. Het Team Omgevingseffecten heeft geen bezwaar tegen deze vermelding. Het Team Omgevingseffecten stelt voor om in de toelichtingskolom iets toe te voegen waarbij de boodschap wordt gegeven dat personen hier niet mogen “vertoeven” (ter hoogte van ITC Rubis) omwille van de nabije aanwezigheid van Seveso-bedrijven.
Akkoord, de toelichting wordt aangepast.	
A09 271.	Artikel 3 Natuurgebied De toelichtingsnota in overeenstemming te brengen met de bovenvermelde wijzigingen Het advies dat eerder werd gegeven door het toenmalige Team Externe Veiligheid (nu Team Omgevingseffecten) m.b.t. de herbestemming van Putten Weide naar natuurgebied blijkt vandaag ontoereikend, aangezien toen in de documentatie niet vermeld werd dat hier sociale, educatieve en recreatieve functies aan gingen gekoppeld worden. In de toelichtingsnota §4.3 en §4.4 wordt hier ook niets over gezegd.
Gezien het eerdere advies van team Externe Veiligheid ontoereikend wordt geacht, worden de voorschriften en toelichting aangepast.	
A09 272.	- Artikel 4 Afstandsbuffer ter hoogte van Putten Weiden (overdruk) De toelichtingsnota in overeenstemming te brengen met de bovenvermelde wijzigingen
Akkoord, de voorschriften en toelichting wordt aangepast.	
A09 273.	- Artikel 6 Bufferlandschap ter hoogte van Putten Weiden en Putten West (overdruk) In het document “Verordenende stedenbouwkundige voorschriften” en in het document “Toelichtingsnota – tekst” §5.2 staat “paden voor niet-gemotoriseerd verkeer, gemotoriseerde fietsen, speed pedelecs / klasse P-verkeer en evenwaardig” als toegelaten handeling en als toelichting “In dit deel van het bufferlandschap is recreatief medegebruik beperkt tot het toelaten van paden. De nabije aanwezigheid van Seveso-bedrijven maakt dat recreanten het gebied enkel mogen “passeren”, en er niet mogen “vertoeven”. Er is geen sociaal, educatief of recreatief medegebruik vermeld als toegelaten handeling. Het

	Team Omgevingseffecten heeft hier geen bezwaar tegen. Aan artikel 6 moet bijgevolg niets gewijzigd worden m.b.t. externe veiligheid. Dit kan voor wat betreft externe veiligheid dienen als voorbeeld voor de andere bestemmingsgebieden.
Geen aanpassingen nodig	
A09 274.	- Artikel 7 Bufferlandschap ter hoogte van Putten Hoog (overdruk). In het document “Verordenende stedenbouwkundige voorschriften” en in het document “Toelichtingsnota – tekst” §5.2 staat “paden voor niet-gemotoriseerd verkeer, gemotoriseerde fietsen, speed pedelecs / klasse P-verkeer en evenwaardig” als toegelaten handeling en als toelichting “In dit deel van het bufferlandschap is recreatief medegebruik beperkt tot het toelaten van paden. De nabije aanwezigheid van Seveso-bedrijven maakt dat recreanten het gebied enkel mogen “passeren”, en er niet mogen “vertoeven”.” Er is geen sociaal, educatief of recreatief medegebruik vermeld als toegelaten handeling. Het Team Omgevingseffecten heeft hier geen bezwaar tegen. Aan artikel 6 moet bijgevolg niets gewijzigd worden m.b.t. externe veiligheid. Dit kan voor wat betreft externe veiligheid dienen als voorbeeld voor de andere bestemmingsgebieden.
Geen aanpassingen nodig	
A09 275.	Artikel 8 Bufferlandschap ten noorden van Putten Hoog In het document “Toelichtingsnota – tekst” in §5.2 staat niets vermeld i.v.m. medegebruik. In het document “Verordenende stedenbouwkundige voorschriften is hier ook niets over opgenomen. Het Team Omgevingseffecten stelt voor om duidelijkheid te scheppen over de beperking van het sociaal, educatief en recreatief medegebruik door het toevoegen van een gelijkaardige tekst als bij art. 6 en 7. Het Team Omgevingseffecten doet hier geen concreet voorstel, omdat het voor hem op dit moment niet duidelijk is of recreatief medegebruik door middel van paden hier wel is toegelaten. Voor de volledigheid geeft het Team Omgevingseffecten mee dat hij geen bezwaar heeft tegen het toelaten van “paden voor niet-gemotoriseerd verkeer, gemotoriseerde fietsen, speed pedelecs / klasse P-verkeer en evenwaardig”.
Hoewel hier in eerste instantie geen recreatief medegebruik wordt beoogt, wordt het artikel mbt paden aangepast cfr. artikel 6 en 7.	
A09 276.	Artikel 9 Verbinding voor langzaam verkeer (overdruk - indicatief) Het Team Omgevings-effecten stelt voor om in de toelichtingskolom iets toe te voegen waarbij de boodschap wordt gegeven dat personen hier niet mogen “vertoeven” omwille van de nabije aanwezigheid van Seveso-bedrijven. Om deze tekst te kunnen herschrijven moet eerst geweten zijn in welke zin het grafisch plan en de stedenbouwkundige voorschriften zullen aangepast worden. Hiervoor wordt dus best contact opgenomen met de dossierbehandelaar bij het Team Omgevingseffecten, zodat dit kan afgestemd worden met de wijzigingen die zullen uitgevoerd worden n.a.v. de adviesronde.
Akkoord, de toelichting wordt aangepast.	

5.13.2 Aanpassingen aan het voorontwerp projectbesluit

Volgende aanpassingen worden aangebracht aan de toelichtingsnota:

- Voorschriften van het GRUP WOW, nl. artikel 7 Bufferlandschap ter hoogte van Putten Hoog (overdruk) aanpassen: “Alle handelingen met het oog op plaatselijk verkeer over de Hogendijk zijn toegelaten voor zover daarbij gebruik gemaakt wordt van de technieken van natuur-technische milieubouw.”
- In GRUP (en alle documenten waar sprake is van de tunnel Nieuwe Dijkstraat); beter duiden wat onder tunnel wordt verstaan.
 - o “De nieuwe verbindingsweg richting de Engelsesteenweg in de polder (= ‘Nieuwe Dijkstraat’) – dit is de weg die de poldergehuchten Saftingen, Kieldrecht en Doel en ook de kerncentrale verbindt met de haven – sluit ten oosten van de Polderheuvel/Putten Hoog aan op de WOW. Ter hoogte van de kruising van de ‘Nieuwe Dijkstraat’ met het bufferlandschap is deze weg aangelegd in een tunnel. De weg blijft gelijkgronds, maar snijdt er door het grondlichaam van de bufferdijk. Het continue fiets- en wandelpad lopen er over. Zo ontstaat het beeld van een tunnel. Deze tunnel-inrichting garandeert de continuïteit van het bufferlandschap dat erover doorloopt.”
 - o In het GRUP ook de figuur van p 55 van de landschapsstudie toevoegen om het beeld van de tunnel te duiden.
 - o Verantwoordingsnota p. 72-73. Bijkomend bovenstaande verduidelijken in de projectbeschrijving. Eveneens bijkomend beschrijving op p. 38 (paragraaf betreffende volle dijk.
- P. 34 van de toelichtingsnota een bijkomende motivering toevoegen: “Cfr. de typevoorschriften voor gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen wordt een buffer in een GRUP gewoonlijk aangeduid met een overdruk over een bestemming die behoort tot de bestemmingscategorie ‘industrie’. Omdat het hier een tijdelijke buffer betreft en de bestemmingscategorie van de bestaande grondkleur ‘landbouw’ is, is voor dit onderdeel van het bufferlandschap geopteerd om een gebiedsspecifiek voorschrift te voorzien.”
- Op p. 15 van de toelichtingsnota de expliciete koppeling gemaakt tussen bufferlandschap en wateroverlast bijkomend verduidelijken door aanvullend op te nemen dat “deze functie gekoppeld is aan het noordelijk deel van het bufferlandschap, dat onderdeel is van CCL”.
- Op p. 30 van de toelichtingsnota een voetnoot toevoegen die duidelijk maakt dat de afbraak van een loods (Oud Arenberg 98) geen onderdeel is van het projectbesluit WOW. Voor de sloop werd reeds een omgevingsvergunning gekregen.
- Aanpassing van compensatiegebieden op Doelpolder Zuid. Nieuwe contour voor WOW en herverdeling van compensatieopgave. Dit werkt door op verschillende onderdelen van het projectbesluit (MER, RUP, omgevingsvergunning).
- In de toelichtingsnota, in de voorschriften van art. 3 bij de passage “alle handelingen met het oog op de ontsluiting van de bestaande woningen langs Oud Arenberg en alle handelingen met het oog op het behoud van de bestaande leidingen onder de Middenstraat zijn toegelaten voor zover daarbij gebruik gemaakt wordt van de technieken van natuur-technische milieubouw.” Bijkomend opnemen “dat dergelijke handelingen passend beoordeeld moeten worden conform artikel 36ter van het Natuurdecreet gezien dergelijke handelingen impact kunnen hebben op weidevogelgebied.”
- Voorschriften en toelichtingsnota aanpassen: Gebiedsbestemmingen van het bufferlandschap (artikel 6, 7 en 8):
 - o in de stedenbouwkundige voorschriften bij elk van deze artikelen 6, 7 en 8 de mogelijkheid voor sociaal, educatief of recreatief medegebruik te schrappen
 - o in de kolom “Toelichting stedenbouwkundige voorschriften” bij elk van deze artikelen 6, 7 en 8 volgende tekst op te nemen: “In dit deel van het bufferlandschap is recreatief medegebruik beperkt tot het toelaten van paden. De nabije aanwezigheid van Seveso-bedrijven maakt dat recreanten het gebied enkel mogen “passeren”, en er niet mogen “vertoeven”.”
- Voorschrift voor artikel 3 (natuurgebied) en artikel 4 (afstandsbuffer ter hoogte van Putten Weiden) aanvullen:

- Het aanbrengen van kleinschalige toeristisch-recreatieve infrastructuur in functie van de sociale, educatieve en recreatieve functies van het natuurgebied is toegelaten;
 - voor zover de ruimtelijk-ecologische draagkracht van het natuurgebied niet overschreden wordt,
 - voor zover de infrastructuur geen grote groepen personen aantrekt.
- In de toelichtende kolom het volgende toe te voegen: ‘In het betreffende natuurgebied is recreatief medegebruik beperkt tot het toelaten van paden en kleinschalige toeristisch-recreatieve infrastructuur. Die infrastructuur zijn onder meer zitbanken, picknicktafels, vuilbakken, fietsenrekken en infopanelen. De nabije aanwezigheid van Seveso-bedrijven maakt dat het gebied geen grote groepen mag aantrekken. Enkele recreanten mogen het gebied passeren en er korte tijd, bv. voor een picknick, vertoeven.’
- Gebiedsbestemmingen i.v.m. de verkeersinfrastructuur (art. 1 en art. 2) bijkomend op te nemen dat personen hier niet mogen “vertoeven” omwille van de nabije aanwezigheid van Seveso-bedrijven. Idem voor de verbindingen voor langzaam verkeer (art. 9).
- Toe te passen voor alle bestemmingsgebieden in de onmiddellijke omgeving van ITC Rubis (ontbreekt nog bij sommige artikels bv art. 8):
 - Bestemmingsgebieden “Artikel 5. Bufferlandschap ter hoogte van Drijdijk en Spaans fort (overdruk)” en “Artikel 11. Hoogspanningsleiding (overdruk)” liggen ver genoeg van bestaande Seveso-inrichtingen om geen restricties op te leggen vanuit externe veiligheid met de voorziene verordenende stedenbouwkundige voorschriften. Bestemmingsgebied “Artikel 10 Werfzone (overdruk)” is omwille van de tijdelijkheid niet echt relevant i.h.k.v. externe veiligheid. N.a.v. verschillende overlegmomenten werd met de initiatiefnemer afgesproken om volgend concept uit te werken voor het bufferlandschap: “Er worden paden voorzien voor niet-gemotoriseerd verkeer op de heuvel (fiets-, wandel- en mountainbikepad). Overige vormen van ‘recreatief medegebruik’ is niet toegelaten en wordt niet opgenomen in het stedenbouwkundig voorschrift van het RUP. Er worden dan ook geen parking, geen extra trap, geen zitbanken, of dergelijke voorzien. Het gaat hier bijgevolg enkel over passage van wandelaars en fietsers zonder langdurige aanwezigheid van personen.”
- “Toelichtingsnota, bij alle delen van het bufferlandschap (meer bepaald artikel 6, 7 en 8) bijkomend op te nemen (en niet alleen bij Putten Hoog):
 - Ondanks de ruime oppervlakte is recreatief medegebruik er beperkt tot het toelaten van paden. De nabije aanwezigheid van Seveso-bedrijven bepaalt dat recreanten het gebied enkel mogen “passeren”, en er niet mogen “vertoeven”
- Toelichtingskolom bij Artikel 1 Gebied voor verkeers- en vervoersinfrastructuur In het document “Verordenende stedenbouwkundige voorschriften” en in het document “Toelichtingsnota – tekst” §5.2 bij de vermelding “openbaar vervoer, dienstwegen, recreatienetwerken en paden voor niet-gemotoriseerd verkeer, gemotoriseerde fietsen, speed pedelecs / klasse P verkeer en evenwaardig, met inbegrip van fietssnelwegen”:
 - dat personen hier niet mogen “vertoeven” (ter hoogte van ITC Rubis) omwille van de nabije aanwezigheid van Seveso-bedrijven.
- Bij het specifieke ontwerp rekening houden met eventuele incidenten en ongevallen bij ICT Rubis, zodat hulpverlening (brandweer, ziekenwagens, ...) en evacuaties zo ordentelijk als mogelijk kunnen verlopen.
- Bij Artikel 2 Gebied voor weginfrastructuur In het document “Verordenende stedenbouwkundige voorschriften” en de vermelding “openbaar vervoer, dienstwegen, recreatienetwerken en paden voor niet-gemotoriseerd verkeer, gemotoriseerde fietsen, speed pedelecs / klasse P-verkeer en evenwaardig, met inbegrip van fietssnelwegen” in de toelichtingskolom bijkomend opnemen:
 - personen mogen hier niet “vertoeven” (ter hoogte van ITC Rubis) omwille van de nabije aanwezigheid van Seveso-bedrijven.
- Artikel 3 Natuurgebied De toelichtingsnota bijkomend aanvullen met een duidelijk paragraaf die melding maakt van het feit dat personen niet mogen “vertoeven” in de nabijheid van ITC Rubis

(Seveso). Met andere woorden de toelichtingsnota in overeenstemming brengen met de aanvullende toelichting bij de voorschriften. Bijkomend vermelden in de toelichtingsnota §4.3 en §4.4

- Idem als voorgaande voor artikel 4
- Idem voor artikel 5
- Geen wijziging nodig aan **artikel 6 noch 7** Dit kan dienen als voorbeeld voor de andere artikels
- Artikel 9 Verbinding voor langzaam verkeer (overdruk - indicatief): In de toelichtingskolom vermelden dat personen hier niet mogen "vertoeven" omwille van de nabije aanwezigheid van Seveso-bedrijven. Tekst herschrijven op basis van aanpassingen aan het grafisch plan en de stedenbouwkundige voorschriften

5.14 UITVOERINGSVARIANTEN EN UITVOERING

5.14.1 Adviezen en antwoorden

Nummer Advies	Opmerking
A04 277.	01_Verantwoordingsnota / 2.1.6: Spoor / Fig. 2.18: In een bepaald gebied moet het tussenspoor (afstand tussen de twee sporen) vergroot worden van 4,0m naar minstens 4,5m om het type spoorbrug west en oost te kunnen blijven behouden (het door de Vlaamse Overheid weerhouden type spoorbrug vereist deze aanpassing voor een toepassing in bocht). In dat gebied zal de maat 5,5m vergroten met minstens 50cm.
Ontwerp wordt aangepast.	
A04 278.	01_Verantwoordingsnota / 2.1.21: Spoorbrug Oost ▪ Fig. 2.63: Het tussenspoor en de geometrie van het brugdek moet aangepast worden, zodat het type van deze spoorbrug uitvoerbaar wordt voor een spoor in bocht. ▪ De trogdekken worden dan breder dan 4m. ▪ De rekentechnische haalbaarheid van de schuine spoorbrug moet nog geverifieerd worden
Ontwerp wordt aangepast.	
A04 279.	01_Verantwoordingsnota / 2.1.22 Spoorbrug West ▪ Fig. 2.70: Het tussenspoor en de geometrie van het brugdek moet aangepast worden, zodat het type van deze spoorbrug uitvoerbaar wordt voor een spoor in bocht. ▪ De rekentechnische haalbaarheid van de schuine spoorbrug moet nog geverifieerd worden.
Ontwerp wordt aangepast.	
A04 280.	07_Inplantingsplannen en 08_Tekeningen: BA_WOW_I_N_04_01: De afwatering onder de spoorbedding is op te schuiven i.f.v. de spoorinfrastructuur van CCL (spoorwissels)
Dit zal afgestemd worden met Infrabel en aangepast worden.	
A04 281.	07_Inplantingsplannen en 08_Tekeningen: BA_spoor_PRL_BN_05_01: De inplanting van het spoor (in de zone voor de helling start) kan verbeterd worden door het spoorniveau enkele tientallen centimeters te verhogen, zodat er een betere aansluiting wordt verkregen met de omliggende weg- en fietsinfrastructuur
Er wordt voor gezorgd dat de regenwaterafvoer van het fietspad niet op de spoorinfrastructuur afwatert.	

A04 282.	07_Inplantingsplannen en 08_Tekeningen: BA_WOW_I_N_09_01 en BA_WOW_I_N_10_01: In dit gebied zal het tussenspoor vergroten en dus de inplanting van het spoortracé licht wijzigen, zodat het type van spoorbruggen uitvoerbaar wordt.
De plannen zullen aangepast worden. Spoorbrug West zal een (getrapte) kokerbrug worden.	
A05 283.	De geleiders van een bovengrondse hoogspanningslijn kunnen zowel horizontaal als verticaal bewegen. Voor vaste constructies en bij de uitvoering van werken in de nabijheid van bovengrondse hoogspanningslijnen gelden veiligheidsafstanden zoals onder meer bepaald in Boek 3 van het KB van 8 september 2019 betreffende de installaties voor transmissie en distributie van elektrische energie, Deel 2, Hoofdstuk 2.11, onderafdeling 2.11.1, Deel 7, Hoofdstuk 7.1, onderafdeling 7.1.3.6 en Deel 9, Hoofdstuk 9.3, onderafdeling 9.3.1. - 9.3.2.1. - 9.3.2.2. - 9.3.2.3. - 9.3.3.1. - 9.3.3.2. - 9.3.4.1. - 9.3.4.2. - 9.3.4.3. - 9.3.4.4. - 9.3.5.1. - 9.3.5.2. - 9.3.5.3. - 9.3.5.4. - 9.3.5.5. - 9.3.5.6 en 9.3.6.1 (Algemeen Reglement op de Elektrische Installaties). De hoogtebeperking die hieruit volgt wordt door meerdere factoren bepaald (o.a. het type van de verbinding en de kabel, de afstand tussen 2 pylonen, omgevingsvariabelen wind en temperatuur, de belasting op de hoogspanningslijn), zodat wij geen globaal cijfer kunnen opgeven. Per project voeren wij waar noodzakelijk gratis een hoogtemeting uit, teneinde een gedetailleerd advies te kunnen formuleren. Als algemene regel wordt minstens in een strook van 25 meter langs beide zijden vanuit de as van de hoogspanningslijn rekening gehouden met mogelijke beperkingen. Bij de vaste constructies horen ook de constructies bovenop daken zoals liften, airco, zonnepanelen en schoorstenen. Ook voor verlichtingspalen, reclameborden, tijdelijke constructies zoals tenten en wegneembare serres zijn de veiligheidsafstanden voor constructies van toepassing. Bij werken vragen wij bijzondere aandacht voor de opstelling van een bouwkraan, uitvoering van kraanwerken, hoogtewerkers, betonpompen, stellingen, ladders, vrachtwagens met kipbak, heftrucks, ...). Dezelfde veiligheidsafstanden zijn van toepassing voor groenaanplanting onder en naast de hoogspanningslijnen. Naast de in acht te nemen veiligheidsafstanden t.o.v. de geleiders van een luchtlijn, is het eveneens belangrijk om rekening te houden met de aanwezige pylonen. Er zijn ook hier veiligheidsafstanden van toepassing naargelang de activiteit die errond uitgevoerd zal worden. Graafwerken, grondwaterbemaling, wijzigingen aan het niveau van het maaiveld, ... kunnen de stabiliteit van de pylonen in gevaar brengen en de funderingen en aardingslussen beschadigen. De pylonen dienen bovendien steeds toegankelijk te zijn voor onze medewerkers, voor controle en onderhoudswerkzaamheden
De veiligheidsvoorschriften van Elia worden, zoals gebruikelijk, overgemaakt aan de aannemer voor de start van de werken.	
A08 284.	Voorstel om de rietzone tussen De Blikken en het spoor niet aan te leggen maar deze zone integraal te reserveren voor de aanleg van energie-infrastructuur en nutsleidingen: - Een leidingenstrook van minimaal 10m breedte voor de aanleg van leidingen in open sleuf ten noorden van de Blikken - Ruimte voor het bouwen van een leidingenschacht met binnendiameter min. 10m voor de bouw van een leidingentunnel (doorpersing) vanuit de haven naar de polder. Vanuit deze leidingenschacht dient ook een tweede leidingentunnel aangelegd te worden onder de nieuwe (ingekuipde) Blikken naar de dam van Doeldok. Voor de bouw van de schacht en leidingentunnel is bovendien een werfzone vereist voor het bouwen van de schacht, de aanvoer en het inbrengen van de tunnelboormachine en de buizen, het aanmaken en behandelen van de steunvloeistof, een bezinkingsbekken voor de vrijgekomen grond. Deze zone zal na de bouw van de leidingentunnels een tijdelijke ecologische functie krijgen binnen het Ecologisch Infrastructuurnetwerk (EIN), dit kan worden vastgelegd in het volgende Soortenbeschermingsprogramma Haven Antwerpen.
De plannen worden aangepast.	

A12 285.	Risico's en maatregelen voor derden bij werken in de nabijheid van nutsleidingen
De veiligheidsvoorschriften van Fluvius worden, zoals gebruikelijk, overgemaakt aan de aannemer voor de start van de werken.	
A12 286.	Alvorens te kunnen overgaan tot het ontwerp van de distributienetten is het noodzakelijk het juiste aantal eindafnemers te kennen + de concrete energiebehoefte voor zowel afname als injectie.
De vergunning van deze distributienetten en leidingzones vallen buiten het bestek van het project WOW.	
A12 287.	Afhankelijk van de energiebehoefte per eindafnemer/concessie zullen er bijkomende leidingzones en cabinegronden dienen voorzien te worden in het projectontwerp! Bijgevolg dient het voorstel van de leidingzones in het voorontwerpplan zeker te worden herbekeken.
De vergunning van deze distributienetten en leidingzones vallen buiten het bestek van het project WOW.	
A12 288.	Afhankelijk van de energiebehoefte per eindafnemer/concessie/afnamepunt zullen er bijkomende leidingzones en cabinegronden dienen voorzien te worden in het projectontwerp! Tevens dient de impact op de Fluvius koppelpunten, met het Elia net, in kaart te worden gebracht. Dit kan aanleiding geven tot aanpassings/uitbreidingswerken voor zowel Fluvius als Elia aan bestaande transformatiestations alsook tot de noodzaak voor oprichting van nieuwe koppelpunten met het Elia net. (typische doorlooptijd +- 6 jaar) Bijgevolg dient het voorstel van de leidingzones in het voorontwerpplan zeker te worden herbekeken
Elia werd reeds in verregaande mate betrokken bij het dossier van de Containercluster Linkerscheldeover met betrekking tot de aanpassing van de hoogspanningslijnen. Ook de eventuele vergunning van terminal- of industriële/logistieke activiteit valt buiten het bestek van het project WOW.	
A09 289.	Onroerend Erfgoed is van mening dat de verbreden van de historische omwalling van Hof ter Walle niet wenselijk is. Op p.109 van de verantwoordingsnota lezen we dat er geen beschermd erfgoed is gelegen in het projectgebied, maar de site van de beschermde hoeve "Hof Ter Walle" (Oud Arenberg 73 te Beveren) grenst er aan. Op de inrichtingsplannen PN.06.01 is te zien dat er na het verwijderen van de wegenis een uitgraving wordt voorgesteld die de historische omwalling binnen het beschermde perceel aantast. De bescherming als monument van het Hof ter Walle omvat het woonhuis, de langschuur, de gekasseide oprit, het hekwerk én de volledige omwalling. Het verbreden van de historische omwalling is bijgevolg niet wenselijk. In de rest van de straat is voldoende ruimte aanwezig om een brede baangracht te voorzien.
Het ontwerp zal worden aangepast zodat de historische omwalling van Hof ter Walle ongeschonden blijft.	
A09 290.	OVAM formuleert volgende aandachtspunten voor de uitvoeringsfase: • bij grondverzet op gronden in het projectgebied moet rekening worden gehouden met de bepalingen over het grondverzet in het VLAREBO-besluit van 14 december 2007; • Wanneer een bodemsanering lopende is, dient er afstemming te gebeuren met de erkend bodemsaneringsdeskundige die de bodemsanering opvolgt • Een grondwaterhandeling zoals het infiltreren en het onttrekken van grondwater kan een nabijgelegen bodemverontreiniging verspreiden. Daarnaast kan verontreiniging ook impact hebben op de handeling zoals bij de lozing van onttrokken grondwater dat verontreinigd is. Er werd daarom een richtlijn rond grondwaterhandelingen opgemaakt. Die biedt een praktische handleiding voor wie van plan is om een grondwaterhandeling uit te voeren. Deze handleiding is beschikbaar via deze link : https://ovam.vlaanderen.be/bemalingsvoorschriften . • Bij ontharding kan men een verontreiniging aanwezig onder de verharding verspreiden. Om na te gaan hoe hiermee aan de slag te gaan, werd er een handleiding voor ontharders opgesteld. Deze is beschikbaar via Bodeminformatie voor ontharders - gebruikershandleiding • Er dienen de

	nodige maatregelen worden uitgewerkt indien er bodemverontreiniging ontstaat tijdens de uitvoering van de werken. • er moet rekening mee worden gehouden dat een bestemmingswijziging een impact kan hebben op de verplichtingen die krachtens het Bodemdecreet en het VLAREBO rusten op gronden uit het projectgebied met vastgestelde bodemverontreiniging, zo onder meer: - een bestemmingswijziging kan een impact hebben op een eerdere beoordeling door de OVAM van de aard en de ernst van de bodemverontreiniging op gronden uit het projectgebied en bijgevolg eventueel op de saneringsnoodzaak en de saneringsurgentie. - een bestemmingswijziging kan aanleiding geven tot wijziging van het saneringsdoel voor een te saneren grond: zie artikel 10, §2 en 21, §1 Bodemdecreet. - een bestemmingswijziging na een beslissing van de OVAM tot ambtshalve sanering van een verontreinigde grond heeft tot gevolg dat de eventuele meerkost in geval van aanpassing van het saneringsdoel moet worden vergoed door de persoon die eigenaar is van de grond op het moment van de bestemmingswijziging: zie artikel 157, tweede lid Bodemdecreet. - een bestemmingswijziging kan de verplichting met zich brengen om een nieuw oriënterend bodemonderzoek uit te voeren bij de overdracht van een risicogrond gelegen in het projectgebied, meer bepaald als ingevolge de bestemmingswijziging de grond valt onder een bestemmingstype waarvoor strengere bodemsaneringsnormen gelden: zie artikel 64 en bijlage IV van het VLAREBObesluit van 14 december 2007. • Relevante informatie over de bodemkwaliteit in het projectgebied te raadplegen via: - het geoloket van de OVAM met bodeminformatie: het geoloket toont op een kaart de ligging van de bodemdossiers waarvoor bij OVAM informatie gekend is en geeft aan in welke fase het bodemdossier zich bevindt (oriënterend bodemonderzoek, beschrijvend bodemonderzoek, bodemsaneringsproject, bodemsaneringswerken, eindverklaring). Het geoloket kan geraadpleegd worden op volgende website https://services.ovam.be/ovam-geoloketten. - www.degrotegrondvraag.be: deze toepassing toont op een kaart de ligging van risicogronden die werden uitgewisseld door de gemeente met de OVAM. Tevens wordt aangegeven of op deze gronden reeds een (oriënterend) bodemonderzoek heeft plaatsgevonden - www.vlaanderen.be/pfas-vervuiling: op deze website toont de pfas-opdrachthouder van de Vlaamse Regering een beknopt overzicht van de aanpak en stand van onderzoeken en bijhorende no regret-maatregelen per site in een gemeente.
Het betreft verwijzingen naar toepasselijke reglementen en handleidingen en het vermelden van aandachtspunten waaraan hoe dan ook aandacht zal moeten worden besteed in de uitvoeringsfase. Het projectbesluit moet niet worden aangepast.	
A08 291.	Binnen het ruimtelijk luik van de omgevingsvergunning wordt op plannenset 9 een rietzone aangevraagd tussen de bestaande weg “De Blikken” en de ophoging van de nieuwe spoorlijn 211C (BA_WOW_I_N_09_01). Het ontwerp van deze rietzone werd integraal overgenomen uit de visiebundel “Bufferlandschap ECA”, zonder rekening te houden met andere functies die deze zone heeft. In discipline biodiversiteit van het MER wordt er voor natuurcompensatie geen rekening gehouden met deze “rietzone”. Vanuit onze rol als gebiedsbeheerder hechten wij veel belang aan de transitie naar hernieuwbare, koolstofarme energiebronnen. Zoals ook gesteld in het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen is er nood aan de uitbouw van een toekomstgerichte energie-infrastructuur. Deze infrastructuren worden zoveel mogelijk gebundeld met bestaande infrastructuur om versnippering tegen te gaan. Aan beide zijden van de haveninterne weg “De Blikken” reserveert Port of Antwerp-Bruges vandaag al een leidingenstrook van 10m. Rekening houdend met het project WOW hebben wij een visie uitgewerkt waarin de leidingenstrook tussen De Blikken en de waterzijdige concessies langs het Doeldok wordt omgevormd tot een leidingenstrook voor gasleidingen en strategische pijpleidingen. De leidingenstrook tussen De Blikken en deze spoorlijn krijgt een functie als leidingenstrook voor andere nutsleidingen (elektriciteit, telecom, water, ...). Deze leidingenstroken krijgen tussen de aanleg van verschillende leidingen nu reeds een tijdelijke invulling binnen het Ecologisch Infrastructuurnetwerk (EIN), zodat deze leidingenzones kunnen bijdragen tot de

	doelstellingen die vastgelegd zijn in het Soortenbeschermingsprogramma Haven Antwerpen. In plannenset 9 zijn in deze aanvraag talrijke ondergrondse structuren voorzien die een ondergrondse barrière vormen tussen de haven en de omgeving: landhoofden van de kunstwerken, paalfunderingen voor de sporen en een inkuiping van het wegeniscomplex met stalen damwanden. Deze structuren zorgen ervoor dat het voor leidingbeheerders quasi onmogelijk is om hun leidingen buiten het havengebied te verbinden met hun leidingen in het havengebied. Zoals eerder ook voorgesteld in het projectteam WOW stellen wij voor om de rietzone tussen De Blikken en het spoor niet aan te leggen maar deze zone integraal te reserveren voor de aanleg van energie-infrastructuur en nutsleidingen: - Een leidingenstrook van minimaal 10m breedte voor de aanleg van leidingen in open sleuf ten noorden van de Blikken - Ruimte voor het bouwen van een leidingenschacht met binnendiameter min.10m voor de bouw van een leidingentunnel (doorpersing) vanuit de haven naar de polder. Vanuit deze leidingenschacht dient ook een tweede leidingentunnel aangelegd te worden onder de nieuwe (ingekuipde) Blikken naar de dam van Doeldok. Voor de bouw van de schacht en leidingentunnel is bovendien een werfzone vereist voor het bouwen van de schacht, de aanvoer en het inbrengen van de tunnelboormachine en de buizen, het aanmaken en behandelen van de steunvloeistof, een bezinkingsbekken voor de vrijgekomen grond. Deze zone zal na de bouw van de leidingentunnels een tijdelijke ecologische functie krijgen binnen het Ecologisch Infrastructuurnetwerk (EIN), dit kan worden vastgelegd in het volgende Soortenbeschermingsprogramma Haven Antwerpen. Deze vegetatie wordt niet gerekend in de balans “rietcreatie”. Figuur 14.35 kan worden aangepast. Daar worden die lijnen nog als “Permanent water” bij ecotoopcreatie genoemd (wat verwarrend is).
	De plannen worden aangepast.

5.14.2 Aanpassingen aan het voorontwerp projectbesluit

Volgende aanpassingen worden aangebracht aan het voorontwerp projectbesluit:

- 01_Verantwoordingsnota / 2.1.6: Spoor / Fig. 2.18: vergroten van het tussenspoor (afstand tussen de twee sporen) van 4,0m naar minstens 4,5m om het type spoorbrug west en oost te kunnen blijven behouden (het door de Vlaamse Overheid weerhouden type spoorbrug vereist deze aanpassing voor een toepassing in bocht). In dat gebied zal de maat 5,5m vergroten met minstens 50cm.
- 01_Verantwoordingsnota / 2.1.21: Spoorbrug Oost. Fig. 2.63: Aanpassen van het tussenspoor en de geometrie van het brugdek, zo dat het type van deze spoorbrug uitvoerbaar wordt voor een spoor in bocht. Brugtype blijft behouden. De trogdekken worden dan breder dan 4m. De reken-technische haalbaarheid van de schuine spoorbrug moet nog geverifieerd worden
- 01_Verantwoordingsnota / 2.1.22 Spoorbrug West, Fig. 2.70: aanpassen van het tussenspoor en de geometrie van het brugdek, zodat het type van deze spoorbrug uitvoerbaar wordt voor een spoor in bocht
- 07_Inplantingsplannen en 08_Tekeningen: BA_WOW_I_N_04_01: De afwatering onder de spoorbedding is op te schuiven i.f.v. de spoorinfrastructuur van CCL (spoorwissels)
- 07_Inplantingsplannen en 08_Tekeningen: BA_spoor_PRL_BN_05_01: De verkanting van het fietspad wordt aangepast zodat er geen afwatering plaatsvindt naar het spoort. Een verhoging van het spoor is niet nodig.
- 07_Inplantingsplannen en 08_Tekeningen: BA_WOW_I_N_09_01 en BA_WOW_I_N_10_01: Vergroten van het tussenspoor en dus de inplanting van het spoortracé er aan aanpassen, zodat het

type van spoorbruggen uitvoerbaar wordt. Type van spoorbrug west wijzigt ingevolge het grotere tussenspoor.

- Plannenset 9, aanvraag rietzone tussen bestaande weg 'De Blikken' en ophoging van nieuwe Spoorlijn 211C (BA_WOW_I_N_09_01). De rietzone tussen De Blikken en het spoor verwijderen op de plannen en deze zone integraal reserveren voor de aanleg van energie-infrastructuur en nutsleidingen:
 - o Een leidingenstrook van minimaal 10m breedte voor de aanleg van leidingen in open sleuf ten noorden van de Blikken
 - o Ruimte voorzien (vrijwaren) voor het bouwen van een leidingenschacht met binnendiameter min. 10m voor de bouw van een leidingentunnel (doorpersing) vanuit de haven naar de polder. Vanuit deze leidingenschacht dient ook een tweede leidingentunnel aangelegd te worden onder de nieuwe (ingekuipte) Blikken naar de dam van Doeldok. Voor de bouw van de schacht en leidingentunnel is bovendien een werfzone vereist voor het bouwen van de schacht, de aanvoer en het inbrengen van de tunnelboormachine en de buizen, het aanmaken en behandelen van de steunvloeistof, een bezinkingsbekken voor de vrijgekomen grond.
 - o Deze zone zal na de bouw van de leidingentunnels een tijdelijke ecologische functie krijgen binnen het Ecologisch Infrastructuurnetwerk (EIN), dit kan worden vastgelegd in het volgende Soortenbeschermingsprogramma Haven Antwerpen.
 - o Deze vegetatie wordt niet gerekend in de balans 'rietcreatie'. Figuur 14.36 moet ook worden aangepast. Op die figuur 'permanent water' vervangen door 'rietcreatie' waar dit tot verwarring kan leiden.
- Milieuverklaring (§ 5.3): De veiligheidsvoorschriften van Elia worden overgemaakt aan de aannemer voor de start van de werken.
- Milieuverklaring (§ 5.3): Volgende vraag wordt overgemaakt aan de aannemer voor de start van de werken. "De geleiders van een bovengrondse hoogspanningslijn kunnen zowel horizontaal als verticaal bewegen. Voor vaste constructies en bij de uitvoering van werken in de nabijheid van bovengrondse hoogspanningslijnen gelden veiligheidsafstanden zoals onder meer bepaald in Boek 3 van het KB van 8 september 2019 betreffende de installaties voor transmissie en distributie van elektrische energie, Deel 2, Hoofdstuk 2.11, onderafdeling 2.11.1, Deel 7, Hoofdstuk 7.1, onderafdeling 7.1.3.6 en Deel 9, Hoofdstuk 9.3, onderafdeling 9.3.1. - 9.3.2.1. - 9.3.2.2. - 9.3.2.3. - 9.3.3.1. - 9.3.3.2. - 9.3.4.1. - 9.3.4.2. - 9.3.4.3. - 9.3.4.4. - 9.3.5.1. - 9.3.5.2. - 9.3.5.3. - 9.3.5.4. - 9.3.5.5. - 9.3.5.6 en 9.3.6.1 (Algemeen Reglement op de Elektrische Installaties). De hoogtebeperking die hieruit volgt wordt door meerdere factoren bepaald (o.a. het type van de verbinding en de kabel, de afstand tussen 2 pylonen, omgevingsvariabelen wind en temperatuur, de belasting op de hoogspanningslijn), zodat wij geen globaal cijfer kunnen opgeven. Per project voeren wij waar noodzakelijk gratis een hoogtemeting uit, teneinde een gedetailleerd advies te kunnen formuleren. Als algemene regel wordt minstens in een strook van 25 meter langs beide zijden vanuit de as van de hoogspanningslijn rekening gehouden met mogelijke beperkingen. Bij de vaste constructies horen ook de constructies bovenop daken zoals liften, airco, zonnepanelen en schoorstenen. Ook voor verlichtingspalen, reclameborden, tijdelijke constructies zoals tenten en wegneembare serres zijn de veiligheidsafstanden voor constructies van toepassing. Bij werken vragen wij bijzondere aandacht voor de opstelling van een bouwkraan, uitvoering van kraanwerken, hoogtewerkers, betonpompen, stellingen, ladders, vrachtwagens met kipbak, heftrucks, ...). Dezelfde veiligheidsafstanden zijn van toepassing voor groenaanplanting onder en naast de hoogspanningslijnen. Naast de in acht te nemen veiligheidsafstanden t.o.v. de geleiders van een luchtleijn, is het eveneens belangrijk om rekening te houden met de aanwezige pylonen. Er zijn ook hier veiligheidsafstanden van toepassing naargelang de activiteit die errond uitgevoerd zal worden. Graafwerken, grondwaterbemaling, wijzigingen aan het niveau van het maaiveld, ... kunnen de stabiliteit van de pylonen in gevaar brengen en de funderingen en aardingslussen beschadigen. De pylonen dienen bovendien steeds toegankelijk te zijn voor onze medewerkers, voor controle en onderhoudswerkzaamheden."
- Verantwoordingsnota p. 109. Bij vermelding dat er geen beschermd erfgoed is gelegen in het projectgebied bijkomend melden dat de site van de beschermde hoeve "Hof Ter Walle" (Oud Arenberg 73 te Beveren) er aan grenst. Het ontwerp inrichtingsplan PN.06.01 aanpassen zodat de Omwalling (die binnen het beschermde perceel past) NIET wordt aangetast (De bescherming als monument

van het Hof ter Walle omvat het woonhuis, de langsschuur, de gekasseide oprit, het hekwerk én de volledige omwalling). Deze omwalling mag dus niet breder worden gemaakt. Het ontwerp zo aanpassen dat de historische omwalling van Hof ter Walle ongeschonden blijft.

6 LIJST MET AFKORTINGEN

- BVR	Besluit van de Vlaamse Regering
- CBS	College van burgemeester en schepenen
- CCL	Containercluster Linkeroever
- CP	Complex Project (zie decreet van 25 april 2014 betreffende complexe projecten)
- DGD	Deurganckdok
- ECA	Extra Containerbehandelingscapaciteit Antwerpen
- EWI	Economie, Wetenschap en Innovatie
- (G)RUP	(Gewestelijk) Ruimtelijk Uitvoeringplan
- KCD	Kerncentrale Doel
- LIS	Landbouw Impactstudie
- LSO	Linkerscheldeoever
- LV	Landbouw en Visserij
- MTEU	Eén miljoen Twenty Foot Equivalent Unit
- PON	Projectonderzoeksnota
- RUD	Regionale uitvoeringsdienst
- (s-)IHD	(Specifieke) Instandhoudingsdoelstellingen
- (S-)MER	(Strategische) Milieu Effect Rapportage
- SRSS	Ondersteuningsdienst voor structurele hervormingen
- TAW	Tweede Algemene Waterpassing
- TGD	Tweede Getijdendok
- VKB	Voorkeursbesluit
- WOW	Westelijke Ontsluiting Waaslandhaven
- WVZ	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin